YENİLMEYENLERİN TANIĞI

Emperyalizme karşı yazılar
ve
anma konuşmaları

HALİT ÇELENK

Kapak
Özge Yiğiter

Redaksiyon
Aylin Öztürk

Penta Yayıncılık
Ataç 2. Sok. 65/1 Kızılay/Ankara
Tel: (0312) 430 17 35

Resimler
Sultan Özer ve Halit Çelenk'in özel arşivi

Baskı
Mayıs 2008, Ankara

Basıldığı Yer
Desen Ofset A.Ş.

ISBN
978-975-010-20-4-2

Yayınevinin Notu

Türkiye sol tarihinin en önemli, en hareketli zaman dilimine ve olaylarına tanıklık etmiş, müdahil olmuş bir kişinin yani Halit Çelenk'in kitabını yapmak öncelikle bize ve kurumumuza onur verdi. Bunun yanında ülkemizin dününü anlamanın bugününü anlamaya daha iyi hizmet edeceğini de düşünüyoruz. Bu bir tekrar, dünü taklit için değil; doğru bir tarihsel birikimin aktarımı, tanıklığı ve sentezi için önemlidir.

Hayatın her alanındaki yaşanan değişim ve bunun yarattığı fikri kaotik ortamı daha önceki deneyimleri anlayarak sentezlemek gerekliliğine de çok inanıyoruz. Yeniden yapılanma diye adlandırılan süreç, diyalektik bir bütünlük içinde ele alındığında doğru yorumlanabilir ve anlaşılabilir.

Ülkemizin yaşadığı 12 Mart muhtırası ve 12 Eylül darbe süreçlerini doğru analiz edersek, ilericilere, devrimcilere tüm topluma yönelen pervasız saldırının altında yatan gerçekler gün gibi ortadadır. "6. filo defol" diyenlere kurşun sıkanların, idam sehpaları kuranların, aydınını dayakla öldürenlerin niyetlerinin hiç değişmediğini biliyoruz, görüyoruz.

Bugün de yaşadıklarımıza bakarak, biz bunları daha önce de gördük, tanıyoruz, biliyoruz, diyebilmeliyiz.

O zaman anlamak, aklımızda tutmak ve gereğini yapmak için; bugün hala dünden öğrenilecek çok şey olduğu inancıyla…

PENTA

İçindekiler

I. BÖLÜM
Gazete Yazıları **13**

II. BÖLÜM
Anma Konuşmaları **75**

III. BÖLÜM
Röportajlar **131**

IV. BÖLÜM
Halit Çelenk'in Yayımlanmış Diğer Kitapları **159**

V. BÖLÜM
Fotoğraflar **169**

Hukukçu Halit Çelenk'in – onu tanıyan herkesin söylemiyle: Halit Ağabey'in – bugüne değin yayımlanmış on sekiz kitabı var. Söylemeye gerek yok, bunların hepsi de hukuk üzerine ya da daha doğrusu uygulanan "Hukuksuzluk" üzerine. Burada okuyacağınız son birkaç yıldır yazdığı güncel yazıları da yine aynı çizgide, hukuk ve hukuksuzluk üzerine. Ne var ki bütün yazılarında dikkati çeken nokta, Halit Ağabey'in ele aldığı konuyu incelerken daima SOMUT verilerden, GERÇEK olaylardan hareket ederek yine SOMUT VE evrensel HUKUKSAL sonuçlara ulaşmasıdır.

Hukuksuzluğun Evrensel Boyutu: Emperyalizm

Örneğin, kitaptaki "İnsan Hakları Emperyalizmi" yazısında *(Cumhuriyet, 5 Haziran 2004)* Amerikan veİngiliz emperyalizminin, "Irak halkına, insan hakları, demokrasi ve özgürlük götürme maskesi altında, insanı insanlığından utandıran iğrenç ve barbarca davranışlarının Cenevre Sözleşmesi'nin hükümlerine göre savaş suçu oluşturan ve yargılanmayı gerektiren suçlar olduğunu" vurgulayarak, işkenceye başvurmanın kişisel bir sorun olmanın ötesinde bir "Sistem" sorunu olduğuna dikkati çekerek yazısını şöyle sürdürmektedir; "Kapitalist sistem tarih boyunca, daha çok kazanç, daha çok sömürü için insanlık ve ahlak dışı tüm yöntemlere başvuragelmiştir. İşkence de bu yöntemlerden biridir. Başka bir deyişle, kapitalist sistemle işkenceyi birbirinden ayırmak olanaksızdır. Bu sistem ve onun uzantısı emperyalizm var oldukça işkence de var olacaktır. İşkence bu sistemin bir ürünü ve utancıdır" sonucuna ulaşmaktadır. Ulaşılan bu sonuç, hukuksal dayanağı olan evrensel bir gerçeği dile getirmektedir.

Irak'daki Amerikan saldırılarının yalnız direnişçilere değil sivil halka karşı da vahşet boyutlarına ulaşması üzerine Sayın Çelenk, Cumhuriyet gazetesinde yayımlanan "Savaş Suçları" (3 Mayıs 2003); "Savaş ve İnsanlık Suçları" (23 Aralık 2004); "Irak Dünya Mahkemesi" (6 Mayıs 2005) ve diğer yazılarında yaşadığı günlerden sorumlu bir hukuk adamı olarak Amerikan emperyalizminin kirli yüzünü teşhir etmiştir.

Şimdi de Tezkere ve Yine Tezkere

Türkiye'de iktidara geldiğinden beri Amerika'nın dümen suyunda giden Hükümetin, bu ülkenin, kendi sınırlarından binlerce mil uzağındaki bir başka ülkenin topraklarını işgal ederek halkına karşı işlediği cinayetleri kınamak yerine ona destek olmak amacıyla hareket etmesi ancak "vefa borcunu ödemekle" açıklanabilecek bir tavır olsa gerektir.

Parlamentonun 1 Mart 2003 tarihindeki oturumunda, Türk askerinin yabancı ülkelere gönderilmesine ve 62 bin Amerikan askenini altı ay süreyle Türkiye'de üslenmesine ilişkin hükümet tezkeresi reddedildi.

Böylece halkımızın büyük çoğunluğunun ve sivil toplum örgütlerinin, hükümetin savaş amaçlı tutumuna karşı olduğu ve Amerikan emperyalizmine teslim olmak istemediği belli olmuştur. Halit Çelenk erdemli bir hukuk adamı olarak, tezkerenin reddedilmesinden bir hafta sonra, Cumhuriyet'de yayımlanan "Tezkere Sorunu" başlıklı yazısında bu olayın hukuksal yönlerini ayrıntılarıyla irdelediği gibi, aradan üç yıl geçtikten sonra yeni bir Tezkere'nin gündeme gelmesi üzerine şu satırları içeren bir yazı yazmak gereğini duymuştur: "… İktidar çevrelerince tezkerenin reddi ABD'ye karşı işlenmiş bir suç ve telafi edilmesi gereken bir kusur olarak algılanmıştır. Oysa bu karar gerçekte, Türkiye'nin ulusal çıkarlarını koruyan karar olmuştur." *(Cumhuriyet, 1 Ağustos 2006)*

Irak ve Türkiye halkları tarihten gelen bağlar dışında, iki ülkenin sınırdaş olması nedeniyle yakın ekonomik ve kültürel bağlar ile birbirine bağlı ve bağımlı iki ülkedir. Kaldı ki Amerikan Emperyalizminin Yeni Ortadoğu Projesi bu iki ülkenin hem yakın hem de uzak geleceğini belirleyecek kapsamlı bir projedir. Bu bakımdan Halit Ağabey'in Irak'daki Amerikan işgaliyle ilgili birkaç yıldır yazdığı yazılar HUKUKSAL yönden aydınlatıcı bir önem taşımaktadır.

İki Hukuk Profesörü: Muammer Aksoy ve Sulhi Dönmezer

Halit Çelenk Ağabey kitaba alınan iki yazısı ile Anayasa Hukuku Profesörü Muammer Aksoy ile Ceza hukuku Profesörü Sulhi Dönmezer'in hukuksal yaklaşımlarına değinmektedir.

Prof. Sulhi Dönmezer başlıklı yazısında (Cumhuriyet, 8 Nisan 2004) "Türk Ceza Yasasının 141 ve 142. maddeleri, kaynağını, 1926 yılında Mussolini İtalyasında faşizmi yerleştirmek için çıkarılan özel yasadan almıştır, … 1970'li yılların başında, Cumhuriyet Savcılıkları ya da mahkemelerce bilirkişi olarak görevlendirilen Sulhi Dönmezer, düzenlediği raporlarda faşist kökenli bu maddelerin baskıcı nitelikleri doğrultusunda uygulanmasına destek olmuştur. …ülkemizin demokratikleşme gereksinme ve sorununu yok sayarak bilim insanları, yazarlar, sanatçılar, çevirmenler, işçiler ve emekçilerin yapıt ve konuşmalarında suç ögelerinin bulunduğu yolunda raporlar düzenlemekte sakınca görmemiştir... Dönmezer'in bu tutumu basında onun "ünlü fetvacı" olarak nitelenmesine neden olmuştur. … insan hakları ve demokratik ilkelere aykırı bu raporlar sonunda çok sayıda düşün insanı ve yurttaş tutuklanmış ve yıllarını cezaevlerinde geçirmişlerdir."

Üniversitede Ceza Hukuku dersi veren bir Profesör'ün portresi kısaca böyle. Şimdi de gerçek bir hukuk adamı ile ilgili birkaç satır.

Türk Hukuk Kurumu başkanı, Anayasa Hukuk Profesörü Muammer Aksoy'un 1990 yılında Ankara Bahçelievler'deki evinin girişinde silahlı bir saldırı sonucu yaşamını yitirmesi üzerine meslekdaşı ve dostu Halit Çelenk şöyle yazıyor: "Profesör Muammer Aksoy, inançlı, ödünsüz, laik ve demokratik hukuk devletinin yılmaz savunucusu bir anayasa hukukçusu, gerçek bir Atatürkçü idi. … Türkiye çok değerli bir insan hakları savunucusunu kaybetmiştir.

(Cumhuriyet – 7 Şubat 2007)

O yıllarda Mumammer Aksoy ile birlikte pek çok aydınımız faşist güçler tarafından kurşunlanmış ya da bomba ile yok edilmiştir. Bunlardan birkaçı: Bedri Karafakioğlu, Cavit Orhan Tütengil, Doğan Öz. A. Taner Kışlalı, Bahriye Üçok, Ümit Kaftancıoğlu, Ümit Doğanay, Sevinç Özgüner, Orhan Yavuz, Akın Özdemir, Abdi İpekçi, Çetin Emeç, Musa Anter… gibi pırıl pırıl insanlarımızdır. Burada önemli olan bugünkü yönetimin adım adım ilerlediği, anti laik, anti Kemalist gerici yolda bu aydınlarımızın kan ve kalemle çizilmiş lekelerini görmek mümkündür."

Başucu Konuşmaları

Henüz hayattayken son yıllarını, aylarını ve hatta son anlarını birlikte geçiren, hukuksuzluk demek olan emperyalizme karşı birlikte savaşım veren çocukları, bu yolda can vermelerinden sonra da yalnız bırakmayan Halit Ağabey, her 6 Mayıs'ta ya da 7 Kasım'da onların gömütleri başında bulunmuş, anılarını tazeleyerek, savaşımın henüz bitmediğini bizlere anımsatmıştır.

Örneğin, 2003 yılının 7 Kasımında, "Dostlarım" diye başlayan konuşmasında Halit Ağabey şunları söyler: "81 yılı geride bıraktığım yaşamımda güzel günlerim de oldu, bana çok acı veren günlerim de. Bu acılı günlerimden birisi, bu mezarlıkta ışıklar içinde yatan, Deniz, Hüseyin ve Yusuf'un, Cuntanın talimatıyla adalet ve hukuk çiğnenerek, gözlerimizin önünde sehpaya çıkarılmalarıydı. Düşünce

ve dünya görüşlerini bu sehpa adında savunan sesleri bugün de kulaklarımda. 12 Eylül Cuntası tarafından on yedi yaşında idam edilen Erdal Eren'in anısı ile Denizlerin anıları bütünleşiyor belleğimde."

Yedi Kasımlarda İlhan'ın başucunda özetle bunları söyleyen Halit Ağabey her 6 Mayısta da Denizlerin başucunda bizlerin bilinçlerini canlı tutmaya devam etmiştir: "Sermaye sınıfının emrindeki 12 Mart askeri cuntasının emriyle uygulanan o yargısız infazı unutmak mümkün mü?... Irak ve Afganistan'ı işgal eden yüzbinlerce Iraklıyı katleden Amerika'yı ve onun çizdiği Büyük Ortadoğu Projesini göz ardı etmek mümkün mü?…

Savaşı ve onun getirdiği öldürümü, açlığı, yoksulluğu istemiyorsak emperyalizm ile savaşmak zorundayız. İşte bu yolda Denizler can vermişlerdir." (6 Mayıs 2003 ve 2005 Başucu Konuşmaları)

İnsan kanı ve ızdırabı ile beslenen emperyalizm ile onların gönüllü yerli işbirlikçileri, on yedi yaşında bir çocuğu sehpaya götürmüş, yayıncı İlhan Erdostu askeri bir kışlada, askeri bir araç içerisinde dipçik darbeleri ile öldürmüştür. Her ikisi de kalbimize gömülen iki sembol olmuşlardır. Peki bizler, evlerini basarak önce eterle bayıltılan, sonra da telle hunharca boğulan yedi TİP'li genci, Sivas'da yakılarak öldürülen otuz üç aydın insanımızı, Maraş'da, Çorum'da katledilen insanlarımızı unutabilir miyiz? ASLA UNUTMAYACAĞIZ. Onları ölüme gönderenler, yalnız insanı değil HUKUKU DA KATLETMİŞLERDİR. İşte bu nedenle, Halit Çelenk Ağabeyimiz, her türlü güçlükler ile dolu geçen seksen altı yılın fiziksel engellerine karşın bugün de HUKUKSAL ve İNSANİ SAVAŞIMINI SÜRDÜRMEKTEDİR. Bu bakımdan aydın olabilen herkesin ona teşekkür borcu olduğunu düşünüyorum.

20.12. 2007, Alaattin Bilgi, Ankara

I. BÖLÜM
GAZETE YAZILARI

Tezkere Sorunu...

Türkiye Büyük Millet Meclisi, 1 Mart 2003 günlü oturumunda Türk Silahlı Kuvvetleri'nin yabancı ülkelere gönderilmesine, uluslararası meşruiyet kuralları çerçevesinde en çok 62 bin Amerikan askerinin altı ay süre ile Türkiye'de bulundurulmasına ilişkin hükümet tezkeresini, oylamada salt çoğunluğun gerçekleşmemiş olması nedeniyle reddetti. Tezkere toplantıya katılanların salt çoğunluğunun, yani yarıdan fazlasının oylarını sağlayamamıştı. TBMM Başkanı **Bülent Arınç**, toplantıdan sonra gazetecilerin sorularına verdiği yanıtta şunları söylemişti: **"Bu, Meclis'in kararıdır ve bu Meclis'in gücünü Bütün dünya görmeli ve herkes bu kararın arkasında durmalıdır. Halkın iradesi böyle tecelli etmiştir... Bu sevinilecek bir karardır, bunun hem Meclis'i hem de Meclis'teki partileri güçlendireceğine inanıyorum. Meclis kendine yakışanı yaptı."** *(Cumhuriyet, 02.03.2003)*

Halkımızın yüzde doksan beşi, hükümetin savaş amaçlı tutumuna ve savaş tezkeresine karşı çıkmış, Türkiye'nin tüm yörelerinde yapılan toplantılar, yürüyüşler ve basın açıklamalarıyla bu düşünce ve tavrını ortaya koymuştur. Tezkerenin Meclis'te görüşüleceği 1 Mart 2003 Cumartesi günü DİSK, KESK TMMOB, TTB ve savaş karşıtı platformların öncülüğünde ülkenin dört yanından gelen, sayıları yüz bine yaklaşan işçiler, emekçiler aydınlar, yazarlar, sanatçılar, öğretmenler ve savaş karşıtları Ankara Sıhhiye Alanı'nda TBMM'ye ve tüm dünyaya savaşa karşı olduklarını haykırmışlar ve **"Barış"**

sözcükleri (sloganları) atmışlardır. Aynı günün akşamında TBMM savaş tezkeresini reddetmiştir. Tezkerenin Meclis'te görüşülmesinden önceki günlerde ve haftalarda başta Bush olmak üzere ABD yöneticileri, Türkiye'de **"barış"** sözcüğünü ağzından düşürmemeye özen gösteren (!) iktidar çevreleri ile medyanın ABD'nin yanında yer alan önemli bir bölümü, hükümetin savaş tezkeresini desteklemişler, bunun Meclis'ten geçmesi için olağanüstü çaba harcamışlardır. Ancak tezkerenin reddedilmesi bu çevrelerde bir şok etkisi yapmıştır. Buna karşın ABD ve bizim iktidar çevrelerinin tezkerenin yeniden oylanmasını sağlama doğrultusunda hazırlıklar yaptıkları medya haberlerinden anlaşılmaktadır.

Genel hukuk kuralları ve Meclis İçtüzüğü hükümlerine göre bu konuda oylama yapılamaz. Tezkere usulüne uygun olarak oylanmıştır. Salt çoğunluk sağlanamadığı için reddedilmiştir. Bu karar kesindir. Bunun tersi düşünülürse, her kararı beğenmeyen taraf yeniden oylama yapılmasını ister ve sorun içinden çıkılmaz bir duruma girer, sürüncemede kalır.

Şayet hükümet değişik anlatımlarla, değişik sözcükler kullanarak yanı amacı taşıyan bir tezkere hazırlama yoluna başvurursa bu da hukuk deyimi ile **"muvazaa"** niteliği kazanır. Muvazaa, gerçekleri gizlemeye çalışan ve gizleyen danışıklı bir işlem demektir. Böyle bir işlem hukuk açısından batıldır, geçersizdir. Bir hükümet, Meclis'in kabul ettiği yasalara, hukuk kurallarına aykırı işlemlere, yukarıda açıklanan yöntemlere başvurursa meşruiyetini tehlikeye sokar, hukuk devleti ilkesine ters düşer. Bu da çok önemli sorunlara kapıyı aralar.

Geçmişte benzer bir örnek anımsıyorum: Devlet Güvenlik Mahkemeleri'nin kuruluş yasası Anayasanın **"mahkemelerin bağımsızlığı"** ilkesine aykırı bir biçimde düzenlenmişti. Anayasa Mahkemesi bu yasanın ilgili maddesini iptal etmişti. Bu mahkemelerin kurulmasında direnen iktidar, amacına ulaşabilmek için anayasada değişiklikler yapılmasını sağlamış DGM'lerin kuruluş yasasını, bir

yasa hükmü olmaktan çıkarmış, Anayasa hükmü haline getirmişti. Yani DGM'leri Anayasaya koymuştu (ithal etmişti). Ayrıca Anayasa hükümleri hakkında esas yönünden Anayasa Mahkemesi'ne dava açma yolunu da kapatmıştı.

Bu, hukuk ve yasaya karşı bir hile idi. Hukukça bağışlanabilecek bir olay değildi. Sonunda yanlış hesap Bağdat'tan döndü: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, DGM'lerin kuruluş yasasının, mahkemelerin bağımsızlığı açısından, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne aykırı olduğuna karar verdi. Türkiye, adı geçen kuruluş yasasını değiştirerek askeri hâkimlerin bu mahkemelerden uzaklaştırılmasını sağladı.

Bir iktidarın, özellikle halk yığınları için yaşamsal önem taşıyan ve halkın yüzde doksan beşinin karşı olduğu bir konuda benzer yöntemlere başvurması, üzerinde ciddiyetle durulması gereken bir olaydır.

09.03.2003, Cumhuriyet, Halit Çelenk, Hukukçu

İnsanlık Suçluları Yargılanmalıdır

ABD ve İngiliz emperyalizminin Irak topraklarında başlattığı canice saldırı sürüyor. Bu haksız, uluslararası hukuk kurallarını yok sayan, insancıl tüm değerleri ayaklar altına alan saldırı tüm dünyanın gözleri önünde küstahça yürütülüyor. Savaş teknolojisinin en geliştirilmiş silahları, bir ölüm makinesi gibi, füzeleri, bombaları, havadan ve denizden Irak halkının üstüne asker sivil ayırımı yapmadan fırlatılıyor. Kentler, evler, insanlar, kadın ve çocuklar ateşler içinde yanıyor. *Iraklı bir kadın*, televizyon ekranlarında ellerini havaya kaldırıp çevresindeki ölü ve yaralıları göstererek *"Hani sivil halka saldırmayacaktınız, günahsız insanları neden öldürüyorsunuz?"* diye Amerikalılara ve İngilizlere haykırıyor.

İnsanlığın mutluluğu için kullanılması gereken çağdaş teknoloji dünya sermaye sınıflarının elinde bir ölüm makinesine dönüşerek Irak hakkının üzerine her gün ölüm yağdırıyor.

Bu makinenin anahtarını elinde tutan BUSH "Biz Irak'a özgürlük ve demokrasi getireceğiz" yalanlarını hayasızca yineliyor.

Emperyalizmin ne olduğunu bilenler biliyor. Bilmeyenlere bu canavarca saldırı onun ne olduğunu öğretiyor.

Şunları hiç unutmayalım:

I. Emperyalizm kapitalist sistemin zorunlu bir uzantısı ve aşamasıdır. Savaş, emperyalizmin ayrılmaz bir parçasıdır. Başka bir

deyişle emperyalizm savaşsız yaşayamaz. Kapitalizmin tarihi bunun örnekleriyle doludur. Savaşı ve onun getirdiği öldürümü, açlığı, yoksulluğu istemiyorsak emperyalizme karşı savaşmak ve onu ortadan kaldırmak zorundayız.

2. Emperyalizm, baskı, sömürü, istila ve kan demektir. Yalan, hile, tehdit ve benzeri yöntemler onun vazgeçilmez özellikleridir. Bütün bunlar yüzyıllardan beri *Özgürlük maskesi altında* yapıla gelmektedir.

3. Emperyalizm demek, insanlığın günümüze kadar kazandığı insan hak ve özgürlüklerini, benimsediği ahlak kurallarını tanımamak ve yadsımak demektir. Yaşamda insancıllık adına ne varsa tümünü yok etmek demektir. Çünkü o, hakkın, hukuk kurallarının ve adaletin olduğu yerde yaşayamaz. Savaş, öldürüm, saldırı, sömürü onun gıdasıdır. Bunlarsız yaşayamaz.

Emperyalizmin öteden beri kullana geldiği demokrasi maskesi düşmüştür. Kel başı görünmüştür. Artık bu ülkenin tüm insanları, yurttaşları, gerçekleri görmeli, BUSH'UN, BLAİR'İN ve de yandaşlarının yalanlarına inanmamalı, suçsuz Irak halkının yanında yer almalı, savaşa ve emperyalizme karşı çıkmalıdır. Bu amaçla herkes, kendine düşeni yapmalıdır. Halkın yerine gücü, insanlığın yerine zorbalığı koyarak dünyaya egemen olmak isteyen bu canavarlık sistemi yıkılacak, suçsuz halklar bu beladan kurtulacaklardır.

Nazi Almanyasında bu tür suçları işleyen Hitler ve arkadaşlarının Nürnberg mahkemesinde (Hitler intihar ettiği için bu mahkemede yargılanamamıştı) ve daha sonra Vietnam savaşı insanlık suçlularının Russel mahkemesinde yargılandıklarını ve mahkum olduklarını unutmayalım.

İnanıyorum ki çok uzak olmayan bir zamanda bu insanlık suçunu işleyenler de yargılanacaklar ve mahkum edileceklerdir.

Halkların bağrından kopan, yaşamlarından süzülen türküler bunu söylüyor:

"EŞKİYA DÜNYAYA HÜKÜMDAR OLMAZ."

Halit Çelenk, Hukukçu

Savaş Suçluları...

ABD'nin Vietnam katliamı, Laos, Kamboçya ve birçok Latin Amerika ülkesine yaptığı vahşi saldırılar henüz bellek-lerimizde tazeliğini koruyor.Kapitalizmin tarihi, onların sabı-kaları ile doludur. Bu kirli ve canavarca saldırıların nerelerde ve ne kadar süreceği bugün bilinmemektedir.

Geçen haftalarda komşumuz Irak topraklarında tarihin en acımasız,en kanlı ve haksız saldırılarından birisine tanık olduk.Amerikan ve İngiliz emperyalizminin paralı askerleri Irak halkının üzerine gece gündüz üç hafta süreyle silah teknolojisinin yok etme gücü en yüksek bomba ve füzeleriyle ölüm yağdırdılar.Sivil halkı, çocukları, bebekleri, kadınları, erkekleri, silahsız, savunmasız insanları öldür-düler. Evlere, hastahanelere, okullara, pazaryerlerine bomba yağ-dırdılar, Mezopotamya uygarlığını yaşatan, uygarlık tarihinin birçok sanat ürünlerini koruyan Bağdat Müzesi'nin kırılıp dökülmesine ve yağmalanmasına seyirci kaldılar. Amerika'ya karşı gösteri yapan, **'Ülkemizde Amerikalı istemiyoruz, Irak'ı terk edin''** diye bağı-ran silahsız sivil halka ateş ederek onları öldürdüler.

Bu cinayetlerin, savaş ve insanlık suçlarının,tutsaklara yaptık-ları işkencelerin tanıklarını ve kanıtlarını ortadan kaldırmak, bunları kamuoyundan gizlemek için,gazetecilerin ve kameramanların kaldı-ğı bilinen Filistin Oteli'ne tanklarını sürdüler ve bomba ve füzelerle El Cezire,Abu Dabi TV muhabirlerini ve Reuters ajansının habercisini öldürdüler.

Bu barbarca saldırıdan sonra, **Bush ve Blair**, birer kahraman edasıyla,göğüslerini gererek TV ekranlarının karşısına geçip poz verdiler.Savaş yandaşları ve kışkırtıcıları da onları alkışladılar.Emperyalistler geçmişte de atom bombalarıyla **Hiroşima'da Nagazaki'de savaş suçları işlemişler** ve binlerce insanın ölümüne neden olmuşlardı. ABD'nin Vietnam katliamı, Laos, Kamboçya ve birçok Latin Amerika ülkesine yaptığı vahşi saldırılar henüz belleklerimizde tazeliğini koruyor. Kapitalizmin tarihi,onların sabıkaları ile doludur. Bu kirli ve canavarca saldırıların nerelerde ve ne kadar süreceği bugün bilinmemektedir.Ama ABD yöneticileri,Irak'ta olduğu gibi,nükleer silah bulundurma ya da terörü destekleme gibi uydurma bahaneler ileri sürerek **Suriye, İran,Kuzey Kore** ve **Libya** gibi ülkelerin adlarını söylemekten çekinmiyorlar.ABD'nin Irak saldırısı sürerken **ABD Başkanı Bush, hayasızca,Irak halkına özgürlük ve demokrasi götürdüklerini söylüyordu. Böylece bombalarla özgürlük götürmenin, öldürerek özgürleştirmenin bir Amerikan yöntemi olduğunu itiraf ediyordu.**

Amerikan ve İngiliz yönetimlerinin öncülüğünü yaptığı uluslararası emperyalizm, son yıllarda dünyaya **küreselleşme, yeni dünya düzeni** adları altında sözüm ona bir uygarlık önerisi sunmuştu. Bu önerilerin savunucuları, bu yeni düzeni övmekle bitiremiyorlardı. Son Afganistan ve Irak saldırıları,cinayetleri ve barbarlığı bu önerilerin gerçek yüzünü ortaya serdi. Bu projelerin bir barbarlık, bir sömürgecilik planı olduğunu ortaya koydu. **Bu kavramlar artık hiç kimseyi aldatamayacaktır. Bu açıkça, Hak'ın yerine Güç'ü, demokrasinin yerine barbarlığı koyan ve dünyaya egemen olmak isteyen bir canavarlık sistemidir.**

Öte yandan, ABD emperyalizminin,yukarıda değinildiği gibi, kısa vadede, Ortadoğu ve Asya için bir hegemonya planı hazırladığı ve bu planı yandaşlarıyla uygulamaya koymaya hazırlandığı anlaşılmaktadır. Son günlerde Türkiye'ye yapılan ziyaretler ve konuşmalar bunu göstermektedir. Amerika Savunma Bakan Yardımcısı

Paul Wolfowitz ve Dışişleri Bakan Yardımcısı **Mark Grossman** ülkemize gelmişler ve adeta efendinin uşağı ile konuşmasını andıran bir üslup ile konuşmalar yapmışlardır. Bu efendiler, Irak saldırısı sırasında, Türkiye'nin, ikinci tezkereyi TBMM'den geçirmeyerek ve böylece Amerika ve İngiltere'nin Irak'ı işgalleri sırasında onlara yardım etmeyerek hata ettiğini, bundan ötürü Türkiye'nin Amerika'dan özür dilemesi gerektiğini ve yine Suriye ve İran için planladıkları saldırılarda kendilerine yardım edilerek bu hatanın düzeltilebileceğini söylemişlerdir. Böylece bu ziyaret ve konuşmaların amacının, Suriye ve İran'ın işgalinde Türkiye'nin,Amerikan güçlerinin yanında yer almasını sağlamak olduğu ortaya çıkmıştır. **Burada önemli olan, Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğinde emperyalizme karşı verilen bir kurtuluş savaşı sonucunda kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin bugünkü yöneticilerinin,emperyalizm yandaşlıklarını ne kadar ileri götürecekleridir.**

Bugüne dek iki paylaşım savaşı yaşadık.Üçüncüsü, ağırlıklı olarak ABD'nin tek başına petrol ve dünya egemenliği için giriştiği tek yanlı bir saldırı biçiminde sürüyor.İkinci paylaşım savaşı sırasında **Einstein'a,** üçüncü dünya savaşının nasıl olacağını sormuşlar. Düşünür şu yanıtı vermiş: **"Üçüncüsünün nasıl olacağını bilemem ama dördüncüsü ok ve yaylarla olacak."** Sanki bugünleri yaşamış gibi.

Özetle, **ABD ve İngiliz yöneticileri, Afganistan ve Irak'ta, sivil halkı, gazete habercilerini ve kameramanları öldürerek, tutsaklara işkence yaparak savaş ve insanlık suçu işlemişlerdir.**

Russell ve benzeri uluslararası mahkemelerin kararlarını umursamaz duruma gelmişlerdir. Ama tarih unutmuyor. Değişim ve gelişim doğanın ve siyasal toplum yaşamının kurallarıdır. Halkımızın bu gerçekleri anlatan güzel deyişleri vardır: **"Bu dünya Sultan Süleymana bile kalmamış", "Gün ola, harman ola"** gibi.

Ne mutlu benzer zor koşullarda onurunu, kişiliğini, bağımsızlığını ve toplumsal namusunu koruyabilen halklara ve insanlara.

28.05.2003, Cumhuriyet, Halit Çelenk, Hukukçu

İkinci Tezkere mi?

Amerikan ve İngiliz emperyalizminin hiçbir haklı gerekçesi ve meşruiyeti olmayan, hatta Birleşmiş Milletler'ce verilmiş bir karara bile dayanmayan, Irak petrollerine el koyma, Amerika'nın Ortadoğu, Güney Asya ve dünya egemenliği hedefine yönelik saldırısının tartışmaları sürüyor. Saldırının "Ben güçlüyüm, bu da bana her istediğimi yapma hakkı verir" felsefesine dayanması, Irak halkının bu haksız işgale karşı gittikçe yoğunlaşan bir direniş göstermesi, direnişçiler tarafından öldürülen Amerikan asker sayısının her gün artması, Amerikan ordusunun Irak'ta gittikçe batağa saplanması, bunun da Amerikan halkında tedirginlik yaratması tartışmaların sürmesine neden olmaktadır.

ABD Başkanı Bush, bir yandan Irak'ta yeterince kalacaklarını ifade ederken diğer yandan işgalci askerlerine yakında müttefikler tarafından yüklerinin hafifletilebileceğini söylemektedir. Son haftalarda gündeme yerleşen Irak'a asker yollama olayının değerlendirilmesi kanımızca bu çerçevede ele alınmalıdır.

Günümüzde her vatandaşı, her aileyi ve dolayısıyla Türkiye'yi ilgilendiren yaşamsal sorun, Türkiye'nin Irak'a asker gönderme ya da göndermeme sorunudur.

Bilindiği gibi, geçen mart ayında hükümet, Amerika'nın isteği üzerine Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne bir tezkere göndererek sayısı yüz bine yaklaşan Amerikan askerinin Türkiye'de konuşlanması, Türkiye'nin Irak'a asker göndermesi, deniz ve havalimanları ile Irak

sınır kapılarının Amerikan işgal ordularına açılması konusunda bir karar vermesini istemiştir. Ancak anayasanının 92. maddesine aykırı olan ve TBMM tarafından da aykırı görülen bu istek yasama organı tarafından reddedilmiştir. Amerikan ve İngiliz emperyalizmi ise anılan bu kararları kendi Irak ve Ortadoğu politikalarını zorlaştıran bir olay olarak görmüş, bundan ötürü Türkiye hükümetini suçlamış, bunun büyük bir hata olduğunu ileri sürerek Türkiye'nin Amerika'dan özür dilemesi için sözcülerini ve görevlilerini seferber etmiş, yoğun girişimlerde bulunmuştur. Böyle bir tutumun, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda yazılı "Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir. Yasama yetkisi Türk milletinindir. Türkiye bağımsız bir devlettir" hükümlerinin sözüne ve ruhuna aykırılığı açıktır. Ama ABD, büyüklük ve güçlülük psikozu içinde kendini başka bir devletin içişlerine müdahalede ve bağımsızlığına saygısızlık göstermede özgür saymaktadır. Bunun Türkçesi küstahlıktır. Günümüzde Türkiye halkının uluslararası arenada onurunu, kişiliğini, bağımsızlığını yakından ilgilendiren sorular şunlardır: Amerika'nın isteği üzerine siyasal iktidarın düzenlediği tezkere 1 Mart gününde halkın ezici çoğunluğunun eğilimiyle uyum içinde TBMM tarafından reddedilmiş iken niçin bugün yeniden TBMM'ye getirilmek istenmektedir? Aradan geçen yaklaşık beş ay içinde aynı nitelikteki bir tezkerenin yeniden görüşülmesi için yeni nedenler mi ortaya çıkmıştır? Başka bir deyişle değişen nedir?

Bizce ve nesnel gözle bakıldığı zaman değişen hiçbir şey yoktur. Daha doğrusu ikinci bir tezkereyi gerektiren değil, aksine akıllara bile getirilmemesini gerektiren yeni gelişme ve olaylar yaşanmıştır. Bunlardan birincisi şudur: Yukarıda da değinildiği gibi, 1 Mart tezkeresinin reddedilmesi üzerine Amerika, Türkiye'nin büyük hata ettiğini ileri sürerek Amerika'dan özür dilenmesini istemiş, Ankara'ya gönderdiği temsilci ve sözcüleriyle bu isteğini ısrarla ve değişik biçimlerde dile getirmiştir. Böylece TBMM'nin kararına saygısızlık göstermiş ve onu hiçe saymıştır. İkincisi ise, Amerikan askerlerinin Kuzey Irak'ta Süleymaniye'de görev yapan bir binbaşı, iki üsteğmen ve

sekiz astsubaydan oluşan Türk askeri timine görevi başında baskın düzenlemesi, nezaket ziyareti bahanesi ile çalışma yerine girip onları tutuklaması, başlarına çuval geçirmesi, ellerini arkadan bağlayarak kelepçelemesi ve on bir Türk askerini kelepçeli olarak Bağdat'a sevk etmesi olayıdır. Böylesine akıl dışı ve görülmemiş derecede küstah bir olaydan dolayı ABD Başkanı ve yöneticileri Türkiye'den özür bile dilememiş, aksine uydurma gerekçelerle soruşturma açılmasını istemişlerdir. Daha da acısı, AKP iktidarının hiçbir yetkilisinin ülkenin onurunu koruyabilecek bir tepki gösterememiş olmasıdır.

İşte şimdi Amerikan yönetimi açıklanan bu aşağılayıcı tavırlarından sonra Türkiye'den Irak'a asker göndermesini istemektedir. Irak direnişçilerinin öldürdükleri Amerikan askerlerinin tabutlarına Mehmetçiklerin konulmasını istemektedirler. Hükümet ve Meclis bu hayasız ve küstah talep karşısında sınav verme aşamasındadır.

Birinci tezkere sınavından alnının akı ile çıkmayı başaran TBMM'nin –önüne getirildiği takdirde- onurlu ve egemen bir ulusa yakışanı yaparak bu denemeyi de boşa çıkaracağını umuyoruz.

12.09.2003, Cumhuriyet

Emperyalizm Kabuk Değiştiriyor

"Yeni Dünya Düzeni", "Küreselleşme" v.b yaftalarını kullanan, bir zamanlar 'geberen kapitalizm''diye nitelenen (ama hala gebermeyen) emperyalizm, **Büyük Ortadoğu Projesi** adı altında yeni saldırı, talan ve sömürü planlarını açık seçik ortaya koydu.Yapılan açıklamalara göre, Kuzey Afrika Ülkeleri, Mısır, Suudi Arabistan, Türkiye, İran, Pakistan, Afganistan ve Irak da içinde olmak üzere Çin ve Hint sınırlarına dek bir çok ülke bu projenin kapsamı içindedir. Yürütülmeye başlandığı izlenimini aldığımız bu projede, kimi ülkelerle uzlaşma (Libya gibi), kimi ülkelere işgal ve saldırı(Irak ve Afganistan gibi)planlandığı görülmektedir.

Bu projede görüntüde ileri sürülen hedef, Afganistan ve Irak işgalinde olduğu gibi, bu ülkelere demokrasi ve özgürlük götürmektedir. Asıl amaç ise, ABD Emperyalizminin Sovyetler Birliği'nin varlığını sürdürdüğü dönemden bugüne dek tasarlayıp geliştirdiği dünyaya egemen olma,göz diktiği ülkelerin petrol gibi yeraltı ve yerüstü zenginliklerine el koymaktır. Bilindiği gibi, emperyalizm kapitalist sistemin zorunlu bir gelişme aşaması ve insanlık düşmanı bir sistemin adıdır. Temeli baskı ve sömürüye dayanır. Dolayısıyla bu projeye Büyük Amerikan İmparatorluğu Projesi de diyebiliriz.

ABD emperyalizmi dünyanın her yerinde çıkarları doğrultusunda amaçlarına ulaşabilmek için işgal, saldırı, öldürüm, kan dökme yöntemlerine başvurmaktan kaçınmamaktadır.

Birinci Dünya Paylaşım savaşını izleyen yıllarda,emperyalizme (o yıllarda başı İngiliz Emperyalizmi çekmekteydi) karşı dünyada ilk ulusal kurtuluş savaşını veren ve bunu başarıya ulaştırarak Türkiye'yi bağımsızlığa kavuşturan ve emperyalizminin yukarıda tanımladığımız bu amaç ve yöntemlerini yaşayarak öğrenmiş olan Mustafa Kemal Atatürk,1 Aralık 1921de şunları söylüyordu:

'O halde söyleyiniz efendiler, biz bu hakkımızı korumak, bağımsızlığımızı güven altında bulundurabilmek için, toptan, milletçe, bizi mahvetmek isteyen emperyalizme karşı, bizi yutmak isteyen kapitalizme karşı milletçe savaşmayı uygun gören bir doktrini izleyen insanlarız.''

Bugün kitle imha savaşlarına karşı çıktığını söyleyen,bu tür silahları bulundurduğu bahanesiyle Irak'ı işgal eden, on binlerce insanı katleden ABD emperyalizminin,çok da uzak olmayan bir geçmişte,ikinci dünya savaşı sırasında Hiroşima'da, Nagazaki'de atom bombası kullanarak yaptığı toplu kıyımlar, Vietnam halkına uygulanan mezalim, Güney Amerika ve dünyanın diğer yörelerindeki diktatörlük rejimlerinin açık ya da gizli olarak ABD hükümetleri ve CIA tarafından desteklenmesi ve Şili örneğinde olduğu gibi demokratik yollardan iktidara gelen sosyalist rejimlerin yine bu ülke yönetimleri tarafından kanlı bir şekilde tarih sahnesinden silinmesi de belleklerdedir.

Son olarak Afganistan'da, Irak'da kadın,çocuk,sivil demeden on binlerce savunmasız insanın öldürüldüğünü,Mezopotamya uygarlığının, tarihsel yapıtlarının tahrip edilerek yağmaya terk edildiğini görerek yaşadık.

İşte 'Büyük Ortadoğu Projesi' budur. Adil bir toplumsal düzende, barış içinde, kardeşçe yaşamak isteyen dünya halklarının bu haklı talebine karşı, kendi iğrenç çıkarları uğruna, uygarlığı, bilimi, sanatı, insanlığın tüm kültürel mirasını ve aslında insanlığın kendisini hedef alarak yok etmeyi göze alan bir sömürü projesidir. Yıllardan beri bu projenin taşları döşenmektedir.ABD'nin ve Avrupa Birliğinin

egemenlik kurmak için bir harman yerine çevirdiği Kıbrıs da kanımızca bu taşlardan birisi olacaktır.

Bu projenin uygulanabilip uygulanamayacağını,bu coğrafyadaki halkların göstermesi olası tepkilerin ne olacağını,insanlığı hangi tehlike ve yıkımların beklediğini bugünden ayrıntılı olarak kestirmek olanaksızdır. Ancak alınan haberlere göre şimdiden Mısır, İran ve Suudi Arabistan yönetimleri ülkelerinin bağımsızlıklarının tehlikeye girdiğini söylemişlerdir.Yine Arap ülkelerinde böyle bir projenin "Arap Varlığı"nın eritilmesi sonucunu doğuracağı şeklinde tepkilere rastlanmaktadır.

Sonuç: Basına yansıyan haberlere göre, ABD, Kuzey Afrika'dan Asya ortalarına dek uzanan coğrafyada yaratacağı bu kanlı badirede Türkiye'nin de rol almasını istemiş ve ülkemizi yönetenler de bu öneriye olumlu bakmışlardır.Yukarıda da belirttiğimiz gibi,ön kestirimlerde bulunmanın zorluğuna karşın, böylesine bir baskı ve sömürü projesinin anılan ülkelerde ve ülkemizde kanlı badirelere ve tehlikeli gelişmelere yol açabileceğini düşünmemek olası değildir. Sonuçta ödenecek bedelin çok ağır olacağı da ortadadır.

Yöneticilerin bu konuyu yeniden enine boyuna düşünmeleri, halkımızı olası tehlikelere karşı koruma yolunda önlem almaları gerektiğine inanıyoruz.

Yarın geç olabilir.

23.04.2004, Cumhuriyet, Halit Çelenk, Hukukçu

İnsan Hakları Emperyalizmi

Irak halkına insan hakları, demokrasi ve özgürlük getireceği yalanlarıyla bu ülkeyi işgal eden, böylece dünya kamuoyunu aldatmaya çalışan Amerikan ve İngiliz emperyalizminin mumu yatsıya kadar bile yanmadı. Irak'ta nükleer silahlar bulunduğu savının bir yalan, Irak'ı işgal etmek için bir bahane olduğunun açıkça anlaşılması ve işgalci Amerikan ve İngiliz askerlerinin kadın, çocuk ve savunmasız binlerce Iraklıyı öldürmesi, konutları ve camileri bombalaması ve Mezopotamya uygarlığı yapıtlarının korunduğu Bağdat müzesinin yağmaya açılması dünya kamuoyunda büyük tepkiler yarattı.

Öte yandan Amerikan ve İngiliz askerlerinin Iraklı tutsaklara yaptıkları tüyler ürpertici işkence fotoğraflarının Amerika ve Avrupa'nın büyük gazetelerinde yayımlanması, işkence yapılmasına ilişkin emirlerin George Bush, milli savunma bakanı Donald Rumsfeld ve İngiliz Başbakanı Tony Blair tarafından verildiğinin anlaşılması anılan tepkileri daha da yaygınlaştırdı. Tutsakları tamamen soyarak üstlerine işeme, onları üst üste koyarak birbirlerine tecavüze zorlama, tutsaklara işkence yapan bir kadın görevlinin işkence mağdurlarına bakıp vahşice sırıtarak poz vermesi, bir tutsağa genç oğluna yapılan cinsel tecavüzün seyrettirilmesi, cezaevinden çıkan ve evine dönen bir tutsağın "utancımdan karımın yüzüne bakamadım" sözleriyle yürek yakıcı duygularını dile getirmesi bu uygulamaların çekilen fotoğraflarından kimileri…

Irak halkına insan hakları, demokrasi ve özgürlük götürme maskesi altında insanı insanlığından utandıran iğrenç ve barbarca davranışlar... Uluslararası antlaşmalara ve Cenevre sözleşmesi hükümlerine göre savaş suçu oluşturan ve yargılanmayı gerektiren bu eylemleri yapan ve yaptıranların dünya kamuoyunun karşısına nasıl çıkabildiklerini anlamak olanaksızdır.

Amerikan ve İngiliz emperyalistlerinin bu kuzu postuna bürünen kurt oyununu, yani insan hakları istismarını kimi çevreler biraz da kara mizah biçiminde anlatmak amacıyla "insan hakları emperyalizmi" olarak tanımlamakta ve nitelemektedirler.

İşkenceye başvurmak kişisel bir sorun olmanın ötesinde bir sistem sorunudur. Kapitalist sistem tarih boyunca daha çok kazanç, daha çok sömürü için insanlık ve ahlak dışı tüm yöntemlere başvuragelmiştir. İşkence de bu yöntemlerden biridir. Başka bir deyişle, kapitalist sistemle işkenceyi birbirinden ayırmak olanaksızdır. Bu sistem ve onun uzantısı emperyalizm var oldukça işkence de varolacaktır. İşkence bu sistemin bir ürünü ve utancıdır.

Irak'ta dünyanın gözleri önünde savaş suçları işlenmiştir. Cenevre sözleşmesi hükümleri açıkça ihlal edilmiştir. ABD'nin tepesinde oturanların, İngiltere'nin başbakanlığını işgal edenlerin şu soruların yanıtları üzerinde düşünmelerini öneriyoruz:

Irak'ta savunmasız sivil halka, çocuklara ve kadınlara karşı işlenen cinayetler, insanlığa karşı işlenen bu suçlar cezasız kalabilir mi?

Tarihte benzer suçları işleyenlerin, çeşitli uluslararası mahkemelerde yargılandıklarını ve mahkum edildiklerini biliyorlar mı?

Uluslararası ceza mahkemesi niçin kurulmuştur?

Cenevre sözleşmeleri niçin hazırlanmış ve onanmıştır?

Onlar bugün kendilerini çok güçlü, hesap sorulmaz kişiler olarak görebilirler. Ama siyasal konjonktürler değişebilir. O zaman geç-

mişte olduğu gibi sorgulanabilir ve yargılanabilirler. Bütün bunları şimdiden düşünmeleri gerekir. ABD Adalet bakanlığı hukuk konseyinin kimi üyelerinin, 11 Eylül saldırısından sonra terör tutsaklarına yapılan işkence ve kötü muamelelerde, ülkelerinin, uluslararası antlaşmalara uymak zorunda olmadığı yolundaki önerileri de ABD'yi kurtaramaz.

05.06.2004, Cumhuriyet, Halit Çelenk, Hukukçu

Demokrasi ve de İdam

Gazetelere bakıyorum. Irak olaylarıyla ilgili haberler arasında şunları okuyorum: Irak'ın eski devlet başkanı Saddam Hüseyin ve devrik rejimin 11 üyesi ABD'nin gözetimi altında iken bu gözetim yetkisi 28 Haziran Pazartesi günü geçici hükümete devredildi.

Yeni Irak yönetimi daha önce askıya aldığı ölüm cezasını yeniden uygulamaya koydu. Yeni hükümet güçleninceye kadar Saddam Hüseyin ve arkadaşları ABD'nin yönetimindeki bir cezaevinde kalacak. Sanıkları yargılamak için özel bir mahkeme kuruldu ve mahkeme başkanı Salim Çelebi, Saddam Hüseyin ile görüşerek ona sahip olduğu hakları anlatmıştır. Haberin özeti budur.

Biz burada hukuk, uluslararası hukuk ve ceza hukuk açılarından kimi kurallar üzeride kısaca durmak istiyoruz. Bunlar çağdaş ve gelişmiş ülkelerde öteden beri kabul edilen ve uygulanan temel kurallardır.

1. Haberlerde, ABD'nin, Irak'ta egemenliği kendisinin kurdurduğu geçici hükümete devrettiği bildirilmektedir. Amerika, Irak'ta işgalci bir devlettir. İşgalci bir devletin egemenlik hakkı olamaz. Egemenlik halkın ve ulusundur. Halk bu hakkını serbest seçimlerde iktidara getirdiği bir hükümete devredebilir. Başka bir deyişle bağımsız bir ülkede serbest seçimlerle iktidara gelen hükümet halk adına bu hakkı kullanabilir. Bu nedenle ABD sahip olmadığı bir hakkı devredemez. Irak'taki geçici hükümet işgalci ABD tarafından kendisine bağlı kişilerden, başka bir deyişle işbirlikçilerden oluşturulmuş

bir hükümettir. Bu hükümet meşru (yasal) bir hükümet değildir ve olamaz. Yine bu hükümet özel bir mahkeme de kuramaz. Buna yetkisi de yoktur. Fiilen kursa da hukuka aykırı olur. Mahkemelerin başta gelen özelliği bağımsızlıktır. Bir hükümet tarafından özellikle meşru olmayan bir hükümet tarafından kurulan bir mahkemenin hâkimleri bağımsız olamaz. Böyle bir mahkeme, hâkimliğin temel niteliklerinden olan yansızlık niteliğine de sahip olamaz. Böyle bir mahkeme hâkimlerinin güvencesi de (hâkim teminatı) yoktur. İstenildiği zaman görevlendiren tarafından görevden alınabilir ve görevine son verilebilir. Özetle bu mahkemeye "mahkeme" denilemez. Bu, emir kulu bir kuruldur, böyle bir kuruldan adalet beklenemez.

2. Saddam Hüseyin ve arkadaşlarının Irak'ta ABD ve İngiliz işgalinin sürdüğü, işgal askerlerinin bulunduğu Irak'ın bağımsızlığının söz konusu olmadığı böyle bir dönemde yargılanmaları adaletin gerçekleşmesinin engellerini de beraberinde getirir. Emektar bir CIA ajanı olduğu basına yansıyan haberlerden anlaşılan kukla bir hükümetin başbakanı İyad Allavi'nin yönetimi döneminde yapılan bir yargılamadan adalet beklemek abestir. Bu nedenlerle önce Irak'taki yabancı askerlerin çekilmesi, Irak'ın bağımsızlığına kavuşması, bu bağımsız Irak'ta serbest seçimlerin yapılması, Irak halkının özgür iradesiyle bir iktidarın oluşması gerekir. Ancak böyle bir iktidar Saddam Hüseyin ve arkadaşlarının yargılanmasına karar verebilir.

İdam mı demokrasi mi?

3. Öteden beri, dünyada ve Türkiye'de demokratik ilkelerin ve insan haklarının savunucuları, bilim insanları, hukukçular, insan haklarının en yücesi olan ve İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin de üçüncü maddesinde yer alan "yaşam hakkı"na temel hak ve özgürlüklerin başında yer vermişlerdir. Tüm bu çalışmalar sonucunda ulaşılan nokta, yaşam hakkının dokunulamaz ve ortadan kaldırılamaz oluşudur. Bu hakkı ortadan kaldıran, suç işlemekte caydırıcı bir etkisi olmayan, geri dönüşü de mümkün olmayan idam cezasının kaldırılması bir gereklilik olarak ortaya çıkmıştır. Bu ve benzeri haklı gerekçelerle tüm Avrupa ülkelerinde ve Amerika Birleşik

Devletleri'nin 39 eyaletinde insan haklarına aykırı bulunan ölüm cezası yasalardan çıkarılmıştır. Geçen aylarda Türkiye Cumhuriyeti de ölüm cezasına son vermiş, anayasasından ölüm cezasına ilişkin maddeleri çıkarmıştır. Günümüzde idam cezasına çağdışı bir ceza olarak bakılmaktadır. Bu gelişmeler karşısında kendi ülkelerinde idam cezasını insan haklarına aykırı bularak yasalarından çıkarmış olan devletler, verilmesi olası idam kararları karşısında sessiz kalabilecekler midir? Bu kararları onaylamak ikiyüzlülüğünü kabul edecekler midir? Irak'ta idam cezasının askıya alındığı ve uygulamadan kaldırıldığı halde geri getirilmesinin siyasal amaçlı bir karar olduğu gerçeğine göz yumabilecekler midir? Bunun, kendini yadsımaktan başka bir anlamı olabilir mi?

Önümüzdeki kasım ayında Amerika Birleşik Devletleri'nde seçimler yapılacaktır. George Bush da bu seçimlerde adaydır. ABD'nin, haklı bir neden olmadan, Birleşmiş Milletler'in herhangi bir kararına dayanmadan, Irak'ta kitle imha silahları bulunduğu yalanını ileri sürerek bu ülkeyi işgal etmesi, teknolojinin ürettiği en ağır, öldürücü silahları kullanarak binlerce savunmasız sivili, kadın ve çocukları öldürmesi, kamuoyu yoklamalarının da gösterdiği gibi George Bush'un seçim şansını azaltmıştır. Saddam Hüseyin ve kimi direnişçilerle ilgili olarak verilecek kararda, George Bush'un, etkisinin olmayacağını düşünmek zordur.

Yukarıda belirttiğimiz nedenlerle, asıl yargılanması gerekenler, George Bush ve onun suç ortaklarıdır.

Saddam Hüseyin ve arkadaşlarına yüklenmek istenen suçların niteliği de göz önüne alınarak bunların Irak dışında oluşturulacak uluslararası bağımsız ve yansız (Uluslararası Ceza Mahkemesi gibi) bir mahkemede yargılanmaları adalet açısından en doğru çözüm yoludur.

15.07.2004, Cumhuriyet, Halit Çelenk, Hukukçu

Prof. Sulhi Dönmezer

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi profesörlerinden **Sulhi Dönmezer** yaşamını yitirdi. Eşim **Şekibe** ve ben 1939-40 ders yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde öğrenci iken Sulhi Dönmezer, Ceza Hukuku hocamız **Tahir Taner**'in asistanı idi. Tahir hocamız ağırbaşlı, olgun, birikimli, öğrenci ve çevresinin büyük saygısını kazanmış, hukukun tutucu yönlerinin etkisinden uzak kalmaya dikkat eden bir ceza hukuku uzmanı idi. O yıllarda fakültemizde birçok asistan görev yapıyordu. Kimileri çalışmaları ve düşünceleri ile dikkat çekmekte, öğrencilerle ilişki kurmakta ve onlara yardımcı olmaktaydılar. Sulhi Dönmezer'in ise sessiz ve içine dönük tavırları dikkatlerden kaçmıyordu. Yılların akışı içinde Dönmezer doçent ve profesör oldu.

1961 Anayasası demokratik hak ve özgürlükler alanında bir açılım ve atılımı da beraberinde getirmişti. Bu açılım kendini özellikle sosyal, siyasal ve sendikal haklar ile savunma hakkı konularında gösteriyordu. Ancak Türkiye'nin bilim, sanat ve düşünce yaşamı üzerinde Türk Ceza Yasası'nın 141-142. maddeleri **Demokles**'in kılıcı gibi dalgalanıyor ve köstekleyici bir rol oynuyordu. Türk Ceza Yasası'nın bu maddeleri, kaynağını, 1926 yılında **Mussolini** İtalya'sında faşizmi yerleştirmek amacı ile çıkarılan **"Faşist Devletin Korunması İçin Özel Yasa"**dan alıyordu.

Biz çağcıl bir hukuk anlayışını ülkemizde yerleştirmek amacı ile mahkemelerde bu maddelerin faşist kökenli ve anti-demokratik maddeler olduğunu, düşünce özgürlüğü ile bağdaşmadığını ve hukuk devleti ilkeleri ile ters düştüğünü savunuyorduk. 1970'li yılların

başında bu savunmalarımızı kanıtlamak amacı ile faşist İtalyan hükümetinin resmi gazetelerini getirterek maddelerin niteliğini gösteren **"Faşist Devletin Korunması İçin Özel Yasa"**yı ve gerekçelerini dilimize çevirterek yayımladık. Buna ilişkin belgeleri mahkemelere verdik (Bak. 141-142 üzerine **H.Ç.** Anka Yayınları, 1974). Bu savunmalara karşın mahkemeler uygulamalarını sürdürdüler.

İşte bütün bu dönemlerde C. Savcılıkları ya da mahkemelerce bilirkişi olarak görevlendirilen Sulhi Dönmezer, düzenlediği raporlarda faşist kökenli bu maddelerin baskıcı nitelikleri doğrultusunda uygulanmasına destek oldu. Bilirkişi olarak kendisine gönderilen dava konusu metinleri değerlendirirken, demokrasinin vazgeçilmez ilkeleri olan düşünce açıklama, bilim ve sanat özgürlüklerini görmezlikten gelerek, maddelerin faşist İtalya'da kabul ediliş neden ve gerekçelerini bir kenara bırakarak, ülkemizin demokratikleşme gereksinme ve sorununu yok yasayarak bilim insanları, yazarlar, sanatçılar, çevirmenler, işçiler ve emekçilerin yapıt ve konuşmaları hakkında, **ceza hukukunda kapalı olan (cevaz verilmeyen) akıl yürütme (istidlal) yöntemini kullanarak, sık sık yorumlar yaparak** yazar ve sanatçıların yapıtlarında suç öğeleri bulunduğu yolunda raporlar düzenlenmekte sakınca görmemiştir. Mahkemelerce itiraz üzerine görevlendirilen başka üniversite öğretim üyeleri onun bu tür raporlarını inandırıcı gerekçelerle reddetmişler, kimi mahkeme ve Yargıtay daireleri de onun raporlarını yeterli bulmamışlardır.

Dönmezer'in bu tutumu basında onun **"ünlü fetvacı"** olarak nitelenmesine neden olmuştur. Dönmezer'in düzenlediği, düşünce açıklama özgürlüğü, insan hakları ve demokratik ilkelere aykırı raporlar sonunda çok sayıda düşün insanı ve yurttaş tutuklanmış ve yıllarını cezaevlerinde geçirmişlerdir.

Türkiye gibi önünde çok önemli bir demokratikleşme sorunu bulunan ülkelerde hukukçulara, yapıcı ve demokratikleşme sürecini zorlaştırıcı değil kolaylaştırıcı büyük görevler düşmektedir.

24.08.2004, Cumhuriyet, Halit Çelenk, Hukukçu

Guantanamo Yargılamaları

Cumhuriyet gazetesinin 25 Ağustos 2004 günlü sayısında yayımlanan bir habere göre Amerika Birleşik Devletleri tarafından Afganistan'a yapılan saldırılarda iki buçuk yıl önce tutsak alınan değişik uluslardan vatandaşların oluşturduğu bir grup insanın yargılanmalarına başlandı. Yine bu haberden öğrendiğimize göre savaş tutsaklarını yargılamak üzere tümü askerlerden oluşan bir mahkeme kurulmuş ve bu mahkemenin üyelerini ABD **Başkanı George Bush** doğrudan doğruya atamıştır. Yanlış okumadınız. Kurulan askeri mahkemenin hâkimlerini işgalci ABD'nin başkanı seçmiştir.

Geçmiş yıllarda George Bush buna benzer, ne ceza hukuku kurallarında ve ne de uluslararası antlaşma ve sözleşmelerde yeri olan, hukuk ve siyaset insanlarını şaşırtan eylemlere girişmiştir. Hiçbir haklı gerekçe olmadan, Birleşmiş Milletler'ce verilmiş bir karara da dayanmadan Afganistan'ı ve Irak'ı işgal etmesi, Irak'ta bir CIA ajanını başbakan atayarak kukla bir hükümet kurdurtması, böylece Irak halkını ikiye bölerek birbirine kırdırtması, bu ülkede kadın, erkek, çocuk ya da sivil, asker ayrımı yapmaksızın toplu kıyımlara girmesi,tüm dünya basınında fotoğrafları yayımlanan ağır ve onur kırıcı işkenceleri Irak halkına uygulaması, Mezopotamya uygarlığının tüm sanat eserlerini içinde saklayan Bağdat Müzesi'ni yağmaya açması bu eylemler arasındadır.

Bir düşünelim: **Guantanamo'da kurulan, yargıçları işgalci devlet tarafından atanan bir mahkemeye hukuk açısından**

"mahkeme" denilebilir mi? ABD Başkanı tarafından atanan askeri hâkimlerin bağımsızlığından ve yansızlığından söz edilebilir mi? Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin, tek bir askeri hâkimin bile yer aldığı bir mahkemenin bağımsızlığından söz edilemeyeceğine ilişkin kararından sonra George Bush'un böyle bir mahkeme kurdurtması, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne bir meydan okuma ve onu hiçe sayma değil midir?

Konunun başka bir yönü de şudur: **Bilindiği gibi Guantanamo'da yargılanan tutsaklar arasında Türk vatandaşları da bulunmaktadır.** Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin bilinen kararı doğrultusunda Devlet Güvenlik Mahkemeleri'ndeki askeri hâkimleri görevlerinden uzaklaştıran Türkiye Cumhuriyeti hükümetinin böyle bir mahkemeye karşı çıkması hukuka saygının bir gereğidir.

Ülkemizde 12 Mart ve 12 Eylül dönemlerinde sayısız insan yürürlükteki antidemokratik yasalara göre yargılanmış ve ölüm cezası da içinde olmak üzere çeşitli ağır hapis cezalarına çarptırılmıştır. Biz bütün bu mahkemelerde askeri hâkimlerin ve bu hâkimlerde oluşan mahkemelerin, anayasada yazılı **"Mahkemelerin bağımsızlığı ilkesi"**ne aykırı olduğunu ileri sürerek konunun Anayasa Mahkemesi'ne götürülmesini talep etmiş ve bu mahkemelerin **"mahkeme"** niteliği taşımadığını ileri sürmüştük. Ancak bu itiraz ve taleplerimiz mahkemelerde reddedilmiş ve davalara devam edilmişti. Oysa İnsan Hakları Evrensel Bildirisi ve çağdaş anayasalarda (kuşkusuz Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda) her insanın bağımsız bir mahkemede yargılanma ve savunma hakkı kabul edilmiş ve yukarıda açıklandığı gibi Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de bu ilkeyi benimseyerek aynı doğrultuda kararlar vermiştir. Bütün bu düzenleme ve kararlar bizim savunmalarımızın ne kadar haklı olduğunu göstermiştir. Bu bağlamda 12 Mart ve 12 Eylül dönemlerinde görev yapan mahkemelerin kararlarına geçerli ve adil kararlar olarak bakılması elbette olanaksızdır. **Bunun gibi, mahkemelerin bağımsızlığı ilkesine aykırı biçimde kurulan ve "mahkeme"**

olarak nitelenmesi mümkün olmayan Guantanamo mahkemesinin vereceği kararların da hiçbir hukuksal geçerliliğinin olamayacağı ortadadır.

Günümüzde daha da acı olan, demokrasi, insan hakları ve adalet sözcüklerini dillerinden düşürmeyen devletlerin, Birleşmiş Milletler'in, anlı şanlı hukuk kuruluşlarının bütün bunları sessizce seyretmeleridir. Ama bu sessizliğe karşın George Bush, açıklanan saldırılar, işgaller, toplu kıyım eylemleri ve işkencelerin sorumlusu sıfatıyla tarihe, hukuk ve uluslararası hukuk kurallarını yadsıyan bir kişi olarak geçecektir.

18.09.2004, Cumhuriyet, Halit Çelenk, Hukukçu

Savaş ve İnsanlık Suçluları

Haftalardan beri yerel ve yabancı gazeteler ve televizyon ekranları Irak'da ABD'nin terörü önleme bahanesiyle yapmakta olduğu katliamı gözler önüne sermektedir. ABD ordusu, en gelişmiş ve ağır silahlarla yaklaşık on gün süre ile Felluce'yi ve Irak'ın öteki kentlerini bombalamış, taş üstünde taş bırakmamıştır. Amerikan askerleri, kadın, erkek, çocuk, sivil, asker ayrımı yapmadan evlere ve işyerlerine saldırarak binlerce insanı öldürmüşlerdir. Camiler, hastahaneler bombalanmış yaralılar bakımsız ve ilaçsız kalmıştır. Camilerde toplanması sağlanan halka toplu halde ateş açılmıştır. Cadde ve sokaklar cesetlerle dolmuştur. Aileler ölülerini mezarlığa götürme olanağı bulamadıklarından onları evlerinin bahçelerine gömmek zorunda kalmışlardır. Yaralıların bedenlerindeki mermiler tornavidalarla çıkarılmaya çalışılmıştır. Tanıkların anlatımına göre Amerikan askerleri hareket eden her canlıya ateş etme emri aldıklarını söylemişlerdir. Bu askerlerin yaralı ve silahsız bir direnişçiye nasıl ateş ettikleri televizyonlarda tüm dünyaca seyredilmiştir. Tanıklar gazetecilere askerlerin napalm bombası kullandıklarını, atılan bombanın mantar şeklinde duman çıkardığını,dumanların yayılarak insanların ciltlerini yaktığını söylemişlerdir. ABD ordusu geçmişte Hiroşima'da ve Nagazaki'de atom bombası kullandığı, 140.000 kişinin hemen öldüğü,daha çok insanın yandığı ve sakat kaldığı bilindiği için tanıkların bu anlatımları inandırıcı bulunmuştur. Öte yandan Amerikan askerleri savaş tutsaklarına çeşitli işkenceler yapmışlar, bunların

resimleri Amerikan ve Avrupa basınında yer almıştır. Bu resimlerde Amerikan askerlerinin işkence ettikleri Iraklıların boğazlarına basarak eğlendikleri görülmüştür. Bunlar ve vahşice öldürümler dünya kamuoyunda ABD yönetimi hakkında derin nefret uyandırmıştır. ABD'nin Irak'taki insanlık dışı saldırıları üzerine TBMM insan hakları komisyonu başkanı Mehmet Elkatmış ve kimi milletvekilleri sözü geçen öldürüm olaylarını katliam olarak nitelemiş ve ABD'yi kınamıştır. Bunun yanı sıra, birçok milletvekili ABD başkanı George Bush'u mektuplarla protesto etmişlerdir.

Uluslararası Af Örgütü, Irak'ta işlenen bu savaş suçlarından ötürü Amerika'yı kınamış ve suçluların yargılanmasını istemiştir. Bütün bu öldürüm ve işkencelerin uluslararası antlaşmalara ve Cenevre Sözleşmesi hükümlerine aykırı olduğu ortadadır.

Suç Duyuruları

Almanya'da Uluslararası bir hukuk topluluğu, ABD Savunma bakanı Donald Rumsfeld ve öteki üst düzey yetkililer hakkında savaş suçları işledikleri ve Irak'ın Ebu Garip cezaevinde yapılan işkencelerdeki sorumlulukları nedeniyle resmen suç duyurusunda bulunmuştur. Yine Newyork merkezli Anayasal Haklar merkezi (CCR)ve Berlin'deki Cumhuriyetçi Avukatlar Birliği geçtiğimiz günlerde beş Irak yurttaşı ile birlikte bir açıklama yaparak Alman federal savcılarının anılan savaş suçluları hakkında soruşturma açmalarını istemişlerdir.Bu iki kurum Almanya'da 2002 yılında yürürlüğe giren 'Uluslararası Hukuka karşı Suç Yasaları'nın Alman mahkemelerine başka ülkelerde işlenen savaş ya da insanlık suçlarını yargılama yetkisi tanıdığını ileri sürerek suç duyurusunu bu nedenle Almanya'da yaptıklarını açıklamışlardır.Suç duyurusunda bulunulan kişiler arasında Rumsfeld'in dışında eski Amerika Haber alma örgütü CIA başkanı George Tenet,Savunma bakan yardımcısı Stephen Campone, Irak'da görev yapan tuğgeneral Ricardo Sanchez, tuğgeneral Janis Carpinsky ve diğer üst düzey yöneticileri de bulunmaktadır. *(Evrensel 2/12/2004)*

Yine Japonya'da faaliyet gösteren barışçı Hiroşima Derneği, ABD tarafından Hiroşima ve Nagazaki'ye atom bombası atılmasının altmışıncı yıldönümü dolayısıyla gelecek yıl bir halk mahkemesi kurulacağını açıklamıştır. Açılacak bu sembolik davanın hazırlık çalışmalarını otuz akademisyen, avukatlar ve barış yanlıları üstlenmişlerdir. Bu davada ABD'nin savaş suçlusu olarak sorumluluğu tartışmaya açılacak ve varılacak sonuç 2006 yılında Washington'da okunacaktır.Bu davanın sanıkları arasında 6/8/1945'de Hiroşima'ya ilk bombayı atan ve hayatta bulunan pilot Paul Tibbets'in yanında dönemin başkanı Harry Truman, Dışişleri bakanı Henry Stimson ve atom bombasının babası J. Robert Oppenheimer de bulunmaktadır.Yapılan açıklamada savaş suçlarında zaman aşımının işlemediği de bildirilmiş ve anımsatılmıştır. *(Evrensel 8/12/20004)*

Emperyalizm doğası gereği güçlendikçe azgınlaşıyor. Çıkarları için insancıl ve ahlaki değerleri yok etmeye çalışıyor. Ama toplumsal gelişme yasaları gereği ona karşı güçler ve halklar da uyanıyor, başkaldırıyor. ABD'de, Avrupa'da, Asya'da ve dünyanın her yerinde savaş karşıtı güçler alanları, caddeleri dolduruyor. İnsanlık kendisine karşı işlenen suçları unutmuyor. Hiroşima suçlularını altmış yıl sonra bile yargılamaya hazırlanıyor. Halkların uyanışını hiçbir güç durduramaz. Tarih bunun tanığıdır.

29.12.2004, Cumhuriyet, Halit Çelenk, Hukukçu

Demokrasi ve de İdam Cezası

Irak'ta işgalci ABD tarafından geçici ve kukla bir hükümet kuruldu. Hemen arkasından direnişçiler yeni hükümetin dışişleri bakan yardımcısı Bessam Kubay'ı öldürdüler. Böylece, kukla hükümete güven duymadıklarını ve ona karşı olduklarını ve direnişlerini sürdüreceklerini gösterdiler.

Geçici hükümetin adalet bakanı, Malik Duhan el Hasan bir açıklama yaparak "yetki devrinin gerçekleşeceği 30 Haziran'dan sonra idam cezasının yeniden uygulamaya konulacağını, Saddam Hüseyin'e de idam cezası verilebileceğini" söyledi. Bakan, açıklamasında "Irak'ta idam cezası askıya alınmıştı ancak yetki devriyle bu cezanın askıda kalmasını gerektiren hiçbir sebep yok. Bazı özel durumlar için bu cezayı yeniden uygulamak istiyoruz." (*Cumhuriyet. 6/7/2004)* Yeni başbakan Iyad Allavi de egemenliğin devrinden sonra ABD yönetiminin Saddam Hüseyin ve diğer esirleri Irak hükümetine teslim edeceğini söylemiş ve "bütün tutukluları teslim alacak ve mahkemeye çıkaracağız." demiştir. (Aynı haber)

Bütün bu gelişmeler Irak'ta işgalci güçlerin Saddam Hüseyin ve suçlu gördükleri kimi kişiler hakkında idam kararı aldıklarını ve bunun hazırlıklarını yaptıklarını göstermektedir.

Ancak bu karar ve yapılacak yargılama kendi içinde çelişkiler içerdiği gibi uluslararası hukuk kurallarına da açıkça aykırı düşmektedir.

1. Olayda bir yetki söz konusu olmadığı gibi bunun devri de olmayan bir şeyi devretmekten başka bir anlam taşımamaktadır. Çünkü Irak halkı kimseye bir egemenlik yetkisi, bir yargılama yetkisi vermemiştir. İşgalci konumda bulunan ABD'nin yapacağı hiçbir işlemin hukukla bağdaştırılması söz konusu olamaz.

2. Irak'ta, kukla hükümetin adalet bakanı açıklamasında söylediği gibi idam cezası daha önce askıya alınmıştır. Açıklamada sözü geçen "bazı özel durumlar için" bu cezayı yeniden uygulamak istiyoruz" denilmektedir. Ancak "bu özel durumlar" nelerdir? Bunlarla ne denilmek istenmektedir?açıklanmıyor. Bununla beraber açıklamalardaki anlatımların biçimi bu konuda önceden verilmiş bir idam kararının varlığını düşündürmektedir.

3. Dünyada ve Türkiye'de demokratik ilkeleri ve insan haklarını savunanlar öteden beri "yaşam hakkı"na temel hak ve özgürlüklerin başında yer vermişlerdir. Ülkemizde hukukçular, düşün insanları, üniversiteler, Türkiye Barolar Birliği, vb. hukuk kuruluşları yaşam hakkı üzerinde yoğun çalışmalar yapmışlardır. Bu alanda değerli araştırmacılar, uzmanlar ve öğretim üyeleri yetişmiştir. Bütün bu bilimsel ve felsefi çalışmalar sonucunda şu sonuca ulaşılmıştır. Yaşam hakkı insan haklarının en yücesidir. Bu hakka dokunulmaz ve bu hak ortadan kaldırılamaz. Bu hakkı ortadan kaldıran, suç işlemekten caydırıcı bir etkisi olmayan, geri dönüşü de mümkün olmayan ölüm cezası kaldırılmalıdır. İşte bu ve benzeri haklı gerekçelerle Avrupa devletlerinin ve gelişmiş ülkelerin tümü ve de Amerika Devletlerinin 39 eyaleti ölüm cezasını yasalarından çıkarmışlardır. Geçtiğimiz aylarda Türkiye Cumhuriyeti de ölüm cezasına son vermiş, Anayasasından ve yasalarından ölüm cezasına ilişkin maddeleri kaldırmıştır. Bu gelişmeler karşısında Irak'ta işgalci güçlerin işgal ettikleri ülke halkına demokrasi getirme savı, sonunda çağdışı bir ceza olan ölüm cezası getirmeleri büyük bir çelişkidir. Kendi ülkelerinde idam cezasını kaldıran devletler bu tutumu nasıl onaylayabilirler? Bunun, kendini yadsımaktan başka bir anlamı olabilir mi?

4. İşgalcilerin kurduğu ya da kurdurduğu bir mahkemenin yansızlığı ve vereceği kararın adil olması düşünülebilir mi?

5. Amerika Birleşik Devletleri'nde önümüzdeki kasım ayında seçimler yapılacaktır. Bu seçimlerde başkan adayı olacak olan George Bush'un Irak'taki gelişmeler, adaletsizlikler, işkenceler karşısında yitirdiği seçilme şansını kazanabilmek için böyle bir idam kararını tezgahlaması gözden uzak tutulabilir mi?

6. Gerçekte Saddam Hüseyin'den önce hiçbir haklı neden yok iken, Birleşmiş Milletler tarafından bir karar alınmamış iken, nükleer silahları bulundurma yalanını ileri sürerek Irak'ı işgal eden ve binlerce suçsuz ve savunmasız insanın ölümüne neden olan George Bush'un ve suç ortaklarının yargılanması gerekir.

7. Sonunda Saddam Hüseyin'in de işgal altındaki Irak'ta değil uluslararası yansız bir mahkemede yargılanmasının hukuka uygun olacağına inanıyoruz.

Emperyalizmi Yaşamak

Amerikan emperyalizminin Afganistan ve Irak'ı işgali sırasında bu ülke halklarına yaşattığı vahşet, bana doğup büyüdüğüm Hatay'ın Fransız işgali döneminde bölge halkına uyguladığı baskı ve terörü anımsattı.

Birinci Paylaşım Savaşı başlıyor. İngiliz emperyalizmi, onun güdümündeki Yunan ordusu ve Fransızlar Anadolu'yu işgale başlıyorlar. Fransız ordusu Hatay'ı bombalıyor ve mitralyöz ateşine tutuyor. Bombalar ve mermiler Antakya göklerinde uçuşuyor. Gücü yetenler köylere ve bahçelere göç ediyorlar. (*)

Sipahizadelerin kızı annem **Sıdıka Çelenk**, babam ve kardeşlerim göç yollarındayız. Beni kucağında taşıyan annem daha sonraları o günlerde üç buçuk aylık olduğumu söylüyor bana. Yani ben emperyalizmin top mermileri Antakya göklerinde uçuşurken dünyaya gözlerimi açmışım.

İşgalle birlikte Hatay halkının direnişi de başlıyor. Hatay'ın çeşitli yörelerinde Fransızlarla çarpışmalar oluyor. Bu çarpışmalar yoğunlaşarak sürerken Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Fransızlar arasında 21 Ekim 1921 günü Ankara İtilafnamesi denilen anlaşma imzalanıyor. Bu anlaşmayla Hatay bölgesinde bağımsız bir İskenderun Sancağı kurulması öngörülüyor. Yapılan anlaşmanın hükümlerine göre Fransızlar Sancakta yani Hatay'da Türk kültürünün gelişmesi için gerekli önlemleri alacaklar ve Türk halkına bu alanda kolaylıklar

sağlayacaklardır. Bölgede Türk bayrağını andıran bir bayrak kullanılacak, Sancağın memurları Hatay'ın nüfus oranları göz önüne alınarak atanacaktır. Fransızlar anlaşma hükümleri uyarınca işgal ettikleri yerleri boşaltma hazırlıklarına girişiyorlar.

Bütün bu gelişmeler ve anlaşma hükümleri iyi niyetli Antakya halkında önceleri olumlu izlenimler yaratıyor, yörede iyimser bir havanın doğmasına neden oluyor. 1789 Fransız demokratik devrimini gerçekleştiren ve **"İnsan ve Yurttaşlık Hakları Bildirisi"**ni kabul ederek dünyaya yayan Fransa'nın bölgede demokratik bir ortam yaratacağı umutları güç kazanıyor.

Ancak kısa bir süre sonra Hatay halkı bu beklentilerin tersi bir uygulamayla karşı karşıya kalıyor. Fransızlar Hatay'da anlaşma hükümlerinin aksine askeri bir yönetim kuruyorlar. Tüm yetkiler görevlendirilen bir Fransız delegede toplanıyor. Böylece dört yıl süren bir savaşta (Birinci Dünya Savaşı) en ağır sıkıntılara katlanan ve huzur bekleyen halk büyük bir hayal kırıklığına uğruyor. **Fransız emperyalizminin bu baskıcı, hak ve hukuk tanımaz yönetimi, kabul edilen anlaşma ve görüşmelere ve direnişlere karşın on dokuz yıl sürüyor. Bu on dokuz yıl, öldürümler, karşılıklı saldırılar, akıl almaz baskılarla geçiyor.**

Bu bağlamda, ilk, orta ve lise öğrenimimi yaptığım Antakya'da bu yıllara ilişkin küçük bir anımı aktarmakta yarar görüyorum. Ortaokul öğrencisiyken yaz tatiline rastlayan bir gün babamın Uzun Çarşı'daki demir, hırdavat ve züccaciye mağazasına gidiyorum. Antakya'daki Fransız komutan alışveriş için emrindeki askerlerle birlikte mağazamıza geliyor. Almak istediği kristal eşyanın fiyatını beğenmiyor. Babam da fiyatta bir değişiklik yapmıyor. Buna sinirlenen komutan, başındaki subay kasketini eline alarak babamın başına vuruyor. Babam bu saldırı ve hakaret karşısında avazı çıktığı kadar bağırarak caddeye çıkıyor ve çarşı esnafını yardıma çağırıyor. Bir anda büyük bir kalabalık mağazanın önünde toplanıyor. Fransız komutan olayın daha da büyüyeceğini düşünmüş olacak ki askerlerini

alarak mağazayı terk ediyor. Bu olayda Fransız komutan ve askerlerine duyduğum kin ve düşmanlığı unutamıyorum. Dişlerim ve tırnaklarımla adamı parçalamamak için kendimi güç tutuyorum.

On dokuz yıl süren mücadele dolu bir dönem geçiyor. Sonunda 3 Temmuz 1938'de Türkiye ile Fransa arasında yapılan bir anlaşmayla 5 Temmuz 1938 gününde Albay **Şükrü Kanatlı** komutasındaki Türk askeri birliği Hatay'a giriyor.

Hataylılar Antakya'da Türk askerini görülmemiş, inanılmaz bir sevinç ve coşkuyla karşılıyor. Kadın, erkek, çoluk çocuk, askerlere sarılıp öpüyor, kucaklıyor, alkışlıyor ve onları çiçek yağmuruna tutuyorlar. **Selim** Ağabeyimin kızı **Tomris**, süvarilere doğru koşarak en öndeki süvarinin özengisini öpüyor. İçinde yaşadığım bu olay benim için Antakya'da Fransız emperyalizmine karşı verdiğimiz Kurtuluş Savaşı sürecinin unutulmaz günlerinden biri oluyor.

Hatay halkı olarak bizleri daha büyük bir gün bekliyordu: Fransız ordusunun Antakya'yı terk ettiği, askerlerinin kışlayı boşalttığı ve Türk askerinin kışlaya yerleştiği 5 Temmuz 1939 günü. Tüm Antakya halkı kışlanın etrafındaydı. Kent boşalmıştı. Sabahın erken saatlerinde Fransız ulusal marşı Marseillaise çalınıyor, gönderden Fransız bayrağı indiriliyor, Fransız askerleri kışlayı terk ediyorlar. Halk Fransızların çıkışını büyük bir sessizlik içinde seyrediyor. Arkadan Türk İstiklal Marşı çalınıyor.

Göndere Türk bayrağı çekiliyor ve Türk askeri, Osmanlı'dan kalma kışlaya giriyor. Birdenbire on binlerin alkışları ve sevinç çığlıkları ortalığı kaplıyor.

Antakyalı kadınlar koca kışlayı arapsabunuyla temizleyerek askere teslim ediyorlar.

Daha sonraları İstanbul Hukuk Fakültesi öğrencilik yıllarımda. Bilimsel sosyalizmin diğer klasiklerinin yanı sıra **Lenin**'in emperyalizm üzerine yazdığı kitabın Fransızca çevirisini okuduğum zaman yaşadıklarımın ekonomik ve siyasal temellerini de öğreniyorum. O

günden bu yana, emperyalist devletlerin dünya halklarına uyguladıkları saldırı ve şiddete bilimsel sosyalizmin ilkeleri açısından bakmaya çalıştım. ABD'nin Irak ve Afganistan işgalinin de aynı çerçevede yorumlanması gereğine inanıyorum.

30.03.2005, Cumhuriyet, Halit Çelenk, Hukukçu

(*) Hatay'ın Kurtuluş Mücadelesi Anıları, Selim Çelenk, Antakya gazeteciler Cemiyeti Yayını, 1977

Irak Dünya Mahkemesi

Birinci ve İkinci Dünya Paylaşım Savaşları milyonlarca insanın ölümüne, sağ kalanların da sakatlanmasına ve yaşam boyu süren hastalıklara uğramalarına neden oldu. Adı üstünde bu savaşlar, işçi ve emekçi sınıfların yarattığı değerlerin ve dünya yeraltı ve yerüstü kaynaklarının güçlü devletler tarafından paylaşımı amacıyla yapıldı. **Bilim ve teknolojik gelişmeler insanlığın mutluluğu ve barış içinde yaşamasını sağlama amacıyla kullanılması gerekirken çeşitli silahlar, toplar, tanklar, savaş uçakları, nükleer denizaltılar vb. yapmak için kullanıldılar.** Bu silahları elinde bulunduran emperyalizm insanlığa unutulmaz acılar ve yıkımlar getirdi. Bu felaketi gören ünlü düşünür **Albert Einstein, "Hepimiz birer barış savaşçısı olmalıyız"** çağrısını yaptı.

Bugün üçüncü paylaşım savaşı çıkmamıştır, ama Irak ve Afganistan ABD ve İngiliz emperyalizmi tarafından teknolojinin üretebildiği en öldürücü silahlar kullanılarak işgal edilmiş, bombalanmış, on binlerce insan, kadın çocuk öldürülmüş, Mezopotamya uygarlığı yok edilmiş, Bağdat Müzesi talan edilmiş, sözü geçen ülkeler harabe haline getirilmiştir. Nükleer silah bulundurduğu bahanesiyle yapılan Irak işgalinin temelinde bu ülkenin zengin petrollerine el koyma amacının yattığı anlaşılmıştır. Ebu Garip Cezaevi'nde ve Guantanamo toplama kampında bulunan tutuklulara ve savaş tutsaklarına en ağır ve yüz kızartıcı işkenceler yapıldığı haberleri, Avrupa'nın ve Amerika'nın ünlü gazetelerinde yayımlanmıştır. (ABD Genelkurmay

Başkanı Richard Myers bu iki cezaevinde altmış sekiz bin tutsak olduğunu açıklamıştır.)

Bu vahşet dünyanın her yerinde büyük tepkiler doğurmuş, itiraz ve şikâyetler yükselmiş, sonunda işgalci ve savaş suçluları ABD Başkanı George Bush ile İngiltere Başbakanı Blair'in yargılanmalarının gerektiği dünya kamuoyunun talebi haline gelmiştir.

Dünyanın her yöresinde oluşan bu istenç, uluslararası bir mahkemenin kurulması sonucunu doğurmuştur. Bu konuda birçok ülkede toplantılar düzenlenmiştir. Değişik tarihlerde Berlin, Brüksel, Cenevre, Paris, Cancun, Güney Kore, Japonya, İstanbul, Frankfurt, Lizbon, Roma, New York, Stockholm kentlerinde düzenlenen toplantılarda konu enine boyuna tartışılarak çalışmalar yapılmıştır. Daha sonra 2003 gününde Cakarta'da bir konferans düzenlenmiş, bu konferansın katılımcıları 25 Mayıs 2003 günü ortak bir bildiri ile uluslararası bir mahkemenin kurulma çalışmalarının yapıldığını açıklamışlardır. 26 Haziran 2003 gününde Bertrand Russell Vakfı tarafından Brüksel'de düzenlenen Avrupa Barış ve İnsan Hakları Konferansı'nda bir çalışma grubu oluşturulmuş ve çalışmalar günümüze dek sürdürülmüştür.

Bilindiği gibi ABD bu tür insanlık ve savaş suçlularını yargılamak üzere hazırlanan ve yine bu amaçla kurulacak mahkemelere dayanak oluşturan uluslararası sözleşmeleri imza etmekten kaçınarak kendisine bir bağışıklık sağlamaya çalışmaktadır. İşlenen insanlık ve savaş suçlarından rahatsız olan ve bunlara tepki gösteren insanları ABD'nin bu bağışıklık çabasını ortadan kaldırmaya güçleri yetmemektedir. Ancak bu acıyı ve utancı duyan birey ve kuruluşlar bu insanlık dışı uygulamalara karşı çıkmayı görev sayarak gerekli çalışmaları yapmaktan geri durmamışlardır.

Dünya kamuoyunun istenci doğrultusunda geçmişte yapılan çalışmaları değerlendirmek ve bir sonuca ulaşmak üzere 23-27 Haziran 2005 günlerinde İstanbul'da bir toplantı yapılmasına

karar verilmiştir. ABD Başkanı Bush ve İngiltere Başbakanı Blair'e yapılacak toplantıya katılmaları, haklarındaki iddialar karşısında savunmalarını yapmaları ya da birer temsilci göndermeleri için davet mektubu gönderilmiştir. Amerika, İngiltere, Japonya, Hawaii ve Türkiye üniversitelerinin de aralarında bulunduğu birçok ülkenin bilim adamı, hukukçusu, Bertrand Russell Vakfı Başkanı, BM Irak insani yardım koordinatörleri ve yazarları bu mektubu imzalamışlardır[1]. Bu davet mektubunda şu düşüncelere yer verilmiştir.

"Irak Dünya Mahkemesi adalete sahip çıkmak üzere harekete geçmiş dünya çapında bir girişimdir. Irak'a karşı açılan savaşa varan süreçte, askeri harekât ve bunu izleyen işgal sırasında işlenen ağır kusurları, suçları ve ihlalleri kayda geçirmeyi amaçlar. Bu suç, ihlal ve kusurlar halen yaygınlığını sürdürmektedir. Irak Dünya Mahkemesi geçen iki yıl boyunca dünyanın pek çok ülkesinde toplanmış, soruşturma komisyonlarından ve oturumlardan oluşur. Bu oturumlarda Irak'taki savaşla ilgili, savaşın yasallığı, BM'nin rolü, savaş suçları ve medyanın rolü gibi çeşitli konular ele alınarak araştırılmıştır. İstanbul oturumu, önceki oturumların sonuçlarını inceleyip yeni rapor ve tanıklıkları dinleyerek ve Irak'a karşı yürütülen savaşın genel olarak dünya açısından taşıdığı anlamı değerlendirerek bir karara varacaktır. Dünyanın adalete inanan insanları adına, insanlığın ortak değerlerini, uluslararası sözleşmeleri ve uluslararası hukuku ihlal eden davranışlar içinde olduğunuz kanaatinden yola çıkan bizler, Irak Dünya Mahkemesi'nin 23-27 Haziran 2005'te İstanbul'da toplanacak son oturumuna katılarak bu iddialara yanıt vermenizi ve söz hakkınızı kullanmanızı ya da adınıza açıklamalarda bulunacak bir temsilci göndermenizi talep ediyoruz. Bu girişimin ve gündeme getirilen iddiaların bağlamını mektubun ekinde sunuyoruz."

Sonuç: İnsanlık ve savaş suçlarının yaptırımsız kalmaması insana saygının bir gereğidir. Bu, aynı zamanda bu suçların cezasız

kalması gibi çok kötü bir yanlışlığı da ortadan kaldıracaktır. Yine bu yargılama, kısa vadede bir yaptırım değerine sahip olamamakla birlikte, haksızlığa karşı uluslararası bir tepkinin seslendirilmesine aracılık etmesi açısından önem taşımaktadır.

Uluslararası sözleşmeleri imzadan kaçınarak, art niyetlerle insanlık ve savaş suçu işleyenlerin bağışıklık zırhına bürünmeleri, uluslararası hukukun ve adaletin ruhuna aykırıdır. Bu açıdan Irak Dünya Mahkemesi'nin bu uluslararası davayı görüp sonuçlandırması uluslararası hukuka bir açılım kazandıracak ve yol gösterici bir örnek oluşturacaktır.

18.06.2005, Cumhuriyet, Halit Çelenk, Hukukçu

---

1. Mektubu imzalayanlar şunlardır: Prof. Richard Falk, Uluslararası Hukuk, Santa Barbara Üniversitesi; Ken Coates, eski Avrupa Parlamentosu üyesi, Bertland Russel Barış Vakfı Başkanı; Baskın Oran, Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü; Dr. Nadje Al-Ali, Sosyal Antropolog, Exeter Üniversitesi; Prof. Joel Kovel, Toplumsal Araştırmalar Bölümü, Bard Koleji; Denis J. Halliday, eski BM Genel Sekreter Yardımcısı (1994-1998), BM Irak İnsani Yardım Koordinatörü (1997-1998); Dr. Jayan Nayar, Hukuçu, Warwick Üniversitesi; Hans von Sponeck, eski BM Genel Sekreter Yardımcısı ve BM Irak İnsani Yadım Koordinatörü (1998-2000); Prof. Akira Maeda, Hukukçu, Tokyo Zokei Üniversitesi; Prof. Thomas Fasy, Patolog, New York Mount Senai Tıp Fakültesi; Haifa Zangana, yazar-ressam; Prof. Johan Galtung, Hawaii Üniversitesi Barış Araştırmaları Enstitüsü BM Danışmanı; Corrine Kumar, Sosyolog, El Taller International Genel Sekreteri.

Dünya Barış Güçlerinin Utkusu

Savaş başlamadan haftalar önce dünyanın birçok yöresinde milyonlarca gösterici protesto eylemleri düzenlemiş ama bu çağrılar yanıtsız kalmış, hiçbir uluslararası kurum ya da kuruluş saldırıları durdurma cesaretini gösterememiş ve durduramamıştır. Aradan geçen iki yılda Irak işgal ve talan edilmiştir.

Irak Dünya Mahkemesi ve Vicdan Jürisi, iki yılı aşkın bir süreden beri dünyanın değişik ülkelerinde yaptığı yirmi oturumun sonuncusunu İstanbul'da yaptı. 24-27 Haziran 2005 günlerinde İstanbul'da değişik konularda yapılan sekiz oturumun sonunda **nihai** kararını verdi. İstanbul'da yapılan bu son toplantılarda iddia kurulu ve tanık olarak altmış üç kişi konuştu. On yedi kişilik Vicdan Jürisi bütün oturumlardaki konuşmaları dinledi, mahkemeye sunulan belgeleri inceledi ve sabahlara kadar süren tartışmalar sonunda karar özetini açıkladı. Bu kararı bir basın toplantısı ile yurt ve dünya kamuoyuna duyurdu.

Vicdan Jürisi'nin bu özet kararında; Savaş başlamadan haftalar önce dünyanın birçok yöresinde milyonlarca gösterici protesto eylemleri düzenlemiş ama bu çağrılar yanıtsız kalmış, hiçbir uluslararası kurum ya da kuruluş saldırıları durdurma cesaretini gösterememiş ve durduramamıştır. Aradan geçen iki yılda Irak işgal ve talan edilmiştir.

Irak Dünya Mahkemesi'nini meşruiyetin insanlığın ortak vicdanından kaynaklanmaktadır.

ABD ve İngiliz hükümetlerinin işgal öncesi uluslararası kamuoyuna sundukları bantların yanlışlığı ortaya çıkmıştır. Gerçek amacın Ortadoğu'yu baskı ve denetim altında tutmak, büyük petrol rezervlerini kontrol etmek ve ABD'nin bölgedeki müttefiki İsrail'in konumunu güçlendirmek olduğu anlaşılmıştır.

Yine Irak'ta kitle imha silahlarının bulunduğu ve Saddam rejimi ile El-Kaide örgütü arasında ilişkilere dair kanıtların düzmece olduğu anlaşılmıştır. ABD ve İngiliz hükümetlerinin işgal öncesi uluslararası kamuoyuna sundukları bantların yanlışlığı ortaya çıkmıştır. Gerçek amacın Ortadoğu'yu baskı ve denetim altında tutmak, büyük petrol rezervlerini kontrol etmek ve ABD'nin bölgedeki müttefiki İsrail'in konumunu güçlendirmek olduğu anlaşılmıştır.

Yine Irak'ta kitle imha silahlarının bulunduğu ve Saddam rejimi ile El-Kaide örgütü arasında ilişkilere dair kanıtların düzmece olduğu anlaşılmıştır. **George W. Bush ve Tony Blair, dünyanın dört bir yanındaki tepkilere kulaklarını tıkamış ve tarihin en haksız, ahlaksız ve korkakça savaşlarından birini gerçekleştirmiştir.** Saldırı Irak'ta devlet ve toplumun çöküşüne neden olmuş, yasa ve düzen ortadan kalkmış, insan güvenliği kalmamış, altyapı darmadağın edilmiştir. Sağlık sistemi yok edilmiş, yöresel ve ekolojik katliamlar yapılmış, Irak'ın kültürel ve arkeolojik mirası ayaklar altına alınmıştır. 1991 yılından işgale kadar süren yaptırımlar binlerce kişinin acı çekmesine ve ölümüne neden olmuş, işgalden sonra en az yüz bin insan öldürülmüş, altmış bin kişi ABD cezaevlerinde hukuksuz güvenceden yoksun bir halde tutulmuş, işkence sıradan bir olay durumuna gelmiş, binlerce insan kaybolmuştur.

İşgal himayesinde oluşturulmuş her yasa ve kurum, hem yasal hem de ahlaksal zeminden yoksundur. Henüz sonuçlanmamış olan seçim, kurucu meclis, var olan hükümet ve Anayasa Taslak Komitesi bu nedenle gayri meşrudur.

İşgale karşı yoğun bir muhalefet vardır. Barışçıl yollardan yürütülen siyasal, toplumsal ve sivil direniş işgal güçlerinin baskısı ile

karşılaşmaktadır. İşgal güçlerinin kaba kuvvete başvurması güçlü bir silahlı direnişin örgütlenmesi ve çaresizlikten kaynaklı türlü şiddet eylemlerine vesile olmuştur. Birleşmiş Milletler Sözleşmesi ve uluslararası yasalarda belirtilen ilkelere göre işgale karşı halk hareketi meşru ve makuldür.

Jüri aynı zamanda Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ni de koalisyon güçlerinin yasadışı davranışlarına karşı çıkmayarak, savaşı durdurmak için gerekeni yapmadığından ötürü suçlu bulmuştur. Vicdan Jürisi, kararının sonunda koalisyon güçlerinin hemen ve koşulsuz Irak'tan çekilmesini, Irak halkına Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nden kaynaklanan tüm haklarının, kendi kaderini tayin etme, özgürlük ve bağımsızlık için mücadele hakkının tanınmasını, Irak halkının maddi ve manevi tüm zararlarının ödenmesini, işgal süresi içinde yapılan tüm anlaşma ve düzenlenen tüm kurumların geçersiz sayılmasını, Guantanamo ve öteki cezaevlerinin kapatılmasını, alıkonulan kişilerin savaş tutsağı sayılarak tüm haklarının tanınmasını istemiştir.

Irak dünya mahkemesi ve Vicdan Jürisi'nin bu kararı dünya barış güçlerinin büyük bir utkusu olarak tarihte yerini alacaktır.

Son Londra saldırılarından sonra ABD Başkanı George W.Bush ve İngiltere Başbakanı Tony Blair televizyon ekranlarından insan haklarından ve vicdandan söz ettiler. Afganistan ve Irak'ta yüz binin üzerinde kadın, erkek ve çocuğu katlederken Guantanamo, Ebu Garib ve öteki gizli cezaevlerinde en vahşi işkenceleri yaparken emperyalizmin bu temsilcilerinden bu tür insancıl sözler duymamıştık. O zamanlar petrol ve silah ticareti vicdanlarını perdelemiş olmasın?

19.07.2005, Cumhuriyet, Halit Çelenk, Hukukçu

Manga Charta'dan Guantanamo'ya

Tarihin en önemli kilometre taşları insan hakları antlaşmalarıdır çünkü bilimi, sanatı ve teknolojiyi giderek uygarlığı yaratan insandır. İnsanın bu yüceliğini korumamız ve ona saygı göstermemiz gerekir. Tarihte bilinen ilk yazılı (el yazması) insan hakları belgesi M.S.1215 tarihinde İngiltere'de İngiliz Kralı Yurtsuz John ile derebeyler arasında yapılan ve Magna Charta adıyla anılan antlaşmadır. Bu antlaşmanın 39. maddesinde şöyle denilmektedir:

"Hiçbir özgür kişi, yürürlükte bulunan yasalarda aksine bir hüküm bulunmadıkça yakalanamaz ya da herhangi bir biçimde kötü muameleye maruz ya da muhatap olamaz."

Bu tarihten sonra günümüze kadar insan haklarını saptayan ve düzenleyen çok sayıda antlaşma, açıklama yapılagelmiştir. 1776 tarihli Virginia İnsan Hakları Bildirisi, yine 1777 tarihli Birleşik Devletler Bağımsızlık Bildirisi, 1793 tarihli Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi, 1948'de kabul edilen Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirisi bunların birkaçıdır. Bütün bu anlaşma ve sözleşmeler insan haklarının temeli olan yaşam hakkı, işkencenin yasaklanması ve insan onurunu koruyucu hükümler getirmişlerdir. Bütün bunlar ve bunlara ilişkin Anayasa, yasa ve yargı kararları tarihin binlerce yıl ötesinden bugünün insanlarına çağrıda bulunmaktadır:

Öldürmeyiniz! İşkence yapmayınız! İnsan onurunu kırıcı davranışlardan uzak durunuz!

Bu bir insan çığlığıdır, binlerce yıl ezilen, horlanan, zulme uğrayan insanın çığlığıdır. Ama gel gör ki bu insanca seslenişe kulak asmayanlar var. Çünkü sorun temelde bir sistem sorunudur. Bu sistem kapitalizmdir.

Günlerden beri gazeteler ABD emperyalizminin paralı askerleri tarafından Irak'da Ebu Gureyb cezaevinde yapılan işkencelerin yeni fotoğraflarını yayımlıyorlar. Video kasetleri bu işkence vahşetini gözler önüne seriyor. Ebu Gureyb cezaevinde, Guantanamo işkence üssünde tutsakların ve gözaltına alınan insanların nasıl günlerce uykusuz, aç ve çıplak bir halde bırakıldıklarını, işkenceci askerlerin cinsel ilişkiye ve mastürbasyona zorladıkları bu çıplak insanlara nasıl kahkahalarla güldüklerini, CIA'nın sorguladığı insanların yaşamlarını yitirdiklerini, bir babayı konuşturmak için on iki yaşındaki oğlunun çıplak bir durumda üstüne soğuk su fışkırtıldığını, insanların onurlarının nasıl çiğnendiğini gösteriyor. Amerika'nın Guantanamo işkence üssünde yapılan işkenceleri inceleyen Birleşmiş Milletler'in görevlendirdiği beş kişilik insan hakları uzmanlar heyeti elli dört sayfalık bir rapor yazarak işkenceleri anlattıktan sonra üssün kapatılmasını istemiştir. Bu raporda cezaevinde bulunan yaklaşık beş yüz kişinin salıverilmesi ya da derhal bağımsız bir mahkeme önüne çıkarılması istenmiştir. Yine bu raporda Amerikan üst düzey yöneticilerinin sorumlu olduğu sonucuna ulaşılmış ve bunların yargılanması gerektiği açıklanmıştır. Yine bu raporda, yapılan cezaevi eylemlerinde, Amerika'nın, hem savcı hem yargıç hem de avukat rolleri üslendiğini bildirilmiştir. Ayrıca Uluslararası Kızıl Haç komitesi de yaptığı açıklamada Ebu Gureyb cezaevinde yapılan işkencelerle uluslararası yasaların açıkça ihlal edildiğini açıklamıştır. Tüm bu gerekçelerle Guantanamo üssünün kapatılmasını isteyen BM'nin bu isteği George Bush tarafından reddedilmiştir.

Tüm dünya kamuoyunun iradesinin de bir göstergesi olan bu kapatılma talebinin reddedilmesinin ardındaki asıl ajan silah tekelleridir. Bu nedenle, Türkiye İnsan Hakları Kurumu'nun (TİHAK) 2005

yılı çalışma raporunda da belirtildiği üzere, "işkence bir insanlık suçudur ve çok önemli bir insan hakları ihlalidir ama işkencenin belli toplumsal, ekonomik, siyasal koşulların bir sonucu olduğu göz ardı edilmemelidir." Dolayısıyla işkenceye karşı savaşım verenlerin, emperyalizme karşı da savaşım vermeleri zorunludur.

23.02.2006, Cumhuriyet, Halit Çelenk

Yeni Bir Tezkere

Türkiye'nin yakın tarihinde "1. Tezkere Olayı" adıyla anılan önemli bir olay vardır. Anımsanacağı gibi 2003 yılının Mart ayında, ABD, Türkiye'den kimi taleplerde bulunmuştu. Bunlar arasında, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin yabancı ülkelere gönderilmesi ve 62 bin Amerikan askerinin 6 ay süreyle Türkiye'de konuşlanması da bulunuyordu. Hükümet Anayasanın 92. maddesi hükümlerine göre bir tezkere ile Türkiye Büyük Millet Meclisi'nden bu konuda izin istemişti.

ABD'nin bu talepleri ülkemiz kamuoyunda büyük tepki ve direnişlere neden olmuştur. 1 Mart 2003 Cumartesi günü DİSK, KESK, TMMOB, TTB ve Savaş Karşıtı Platformların öncülüğünde ülkenin dört bir yanından gelen ve sayıları 100 bine yaklaşan işçiler, emekçiler, aydınlar, sanatçılar, yazarlar, öğretmenler ve savaşı karşıtları Ankara Sıhhiye Meydanı'nda toplanarak savaşa karşı olduklarını haykırmışlar ve barış sloganları atmışlardır. Ve bu günün akşamında, TBMM, savaş tezkeresini reddetmiştir. Bu karar kamuoyunda büyük bir sevinçle karşılanmıştır. Yine bu olay Türkiye'de savaş karşıtlarının ve barış yanlılarının gücünü bütün dünyaya göstermiştir.

***

Olayın bir ilginç yanı da ret kararının verilmesinden sonra TBMM Başkanı Bülent Arınç'ın sözleridir. Arınç, şunları söylemiştir: "Bu, Meclis'in kararıdır ve bu Meclis'in gücünü bütün dünya görmeli

ve herkes bu kararın arkasında durmalıdır. Halkın iradesi böyle tecelli etmiştir. Bu, sevinilecek bir karardır, bunun hem Meclis'i hem de Meclis'teki partileri güçlendireceğine inanıyorum. Meclis kendine yakışanı yaptı." (*Cumhuriyet, 2.3.2003)*

Daha sonraları, her nasılsa, bu olay kimi iktidar ve medya çevrelerince, Türkiye'yi ABD karşısında zor durumda bıraktığı şeklinde yorumlanma çabası içine girilmiştir. Bu iktidar çevrelerince tezkerenin reddi ABD'ye karşı işlenmiş bir suç ve telafi edilmesi gereken bir kusur olarak algılanmıştır. Oysa bu karar, gerçekte, Türkiye'nin ulusal çıkarlarını koruyan onur verici bir karar olmuştur.

* * *

Günümüzde yeni bir tezkere gündemdedir.

ABD ve yandaşları, Fransa, Almanya ve İtalya, Lübnan'da oluşturulması düşünülen Barış Gücü'ne Türkiye'nin asker göndermesi doğrultusunda baskılar yapmaktadırlar. Siyasal iktidarın temsilcileri, kendilerini ABD'ye karşı borçlu görürcesine bu baskılara boyun eğme yoluna girmektedirler.

Oysa Ortadoğu'daki savaş, ABD'nin Genişletilmiş Ortadoğu Projesi'ni gerçekleştirmek amacıyla İsrail'i kullanarak yürüttüğü kanlı, vahşiyane bir saldırıdır.

Ortadoğu'da, ABD kuklası İsrail tarafından anlatılması olanaksız bir insanlık suçu işlenmiş ve işlenmektedir. Emperyalizm doğası gereği savaşla beslenir. Hukuk tanımaz. Demokrasi ve özgürlük kavramları onun literatüründe, savaş ve öldürüm demektir. ABD kuklası İsrail'in dünyaya meydan okurcasına yaptığı katliamlar bunun göstergesidir. Bu açıdan ABD politikalarını savunmak, bu vahşeti desteklemek demektir. Şimdi ABD, GOP'u (Genişletilmiş Ortadoğu Projesi) yürütmek için dün başına çuval geçirdiği Mehmetçiğin kendi menfur çıkarları için desteğini, yani kanını istiyor.

Türkiye'nin yurtseverleri bu tür vahşetlere destek olamaz.

31.08.2006, Cumhuriyet, Halit Çelenk, Hukukçu

Saddam'a Yargısız İnfaz

Bilindiği gibi ABD, Irak'ı bu bölgeye yönelik emperyalist politikasının bir parçası olarak işgal etti. Orada bir kukla hükümet kurdurdu. Bu hükümet de sözde yargıçları ABD tarafından onaylanan bir mahkeme kurdu. Irak Devlet Başkanı **Saddam Hüseyin** işgalci ABD'ye bağımlı böyle bir mahkemede savunma hakları kısıtlanarak sözde yargılandı. Avuktalarından dördü mahkeme devam ederken öldürüldü. Savunma tanıkları tutuklandı. Böyle bir duruşma sonunda Saddam Hüseyin asılarak ölüm cezasına çaptırıldı.

Avrupa Konseyi'ne üye tüm devletler, ABD eyaletlerinin dörtte üçü ve Türkiye bile ölüm cezasını yasalarından çıkarmış iken, ölüm cezasının insan haklarına aykırılığı tüm dünyaca kabul edilmiş iken, ölüm cezasının insan haklarına aykırılığı tüm dünyaca kabul edilmiş iken, ABD işgal güçleri ve onların işbirlikçisi Iraklılarca oluşturulan kukla bir mahkeme Saddam'a ölüm cezası veriyordu. Suç ne olursa olsun, suçlu kim olursa olsun, çağımızda kimseye artık ölüm cezası verilemez. Ama sözde uygar dünya, bir insanlık suçu oluşturan bu ilkel cezaya seyirci kaldı. Olayın ilgi çekici bir başka yanı da kararın Yargıtay tarafından onayanmasının ertesi günü ABD'nin isteği ile infazın yapılmasıydı. Saddam'a yükletilen suçlardan yalnız birisinin yargılanma konusu yapılarak idam cezasının verilmesi, öteki suçlarının yargı konusu yapılmaması, hükme bağlanmaması, onun, geçmişteki siyasi olaylar ve gelişmeler üzerinde açıklama yapmasının istenmediği ve bunun böylece önlendiği biçiminde yorumlandı.

İnfazın ilgi çeken bir yönü de Saddam'ın yüzünde bir yara izinin, boynundaki ilmikte ve yakasında kan izlerinin görülmesiydi. Bunlar infaz öncesinde ona şiddet uygulandığının göstergeleriydi.

Ölüm cezasının tüm gelişmiş ülkelerde kaldırılmasının nedeni, bu cezanın insan haklarına aykırı olmasıdır. Ankara Üniversitesi Ceza Hukuku Profesörü rahmetli **Faruk Erem**, bir müvekkilinin infazı sonunda elini tuttuğunda elin soğumuş olduğunu görmüş ve buna ilişkin duygu ve düşüncelerini yazmıştı. Bu yazısında ölüm cezasını anlatmanın olanak dışı olduğunu ve onu anlayabilmek için görmek gerektiğini belirtmişti. Bir infazı görmek ve seyretmek sonsuz acı vericidir. Özellikle daha önce o kimseyi tanıyor, kendisi ile konuşmuş ve söyleşmiş iseniz.

İnfaz esnasında, asılanın yaşamda iken sahip olduğu canlılığın yavaş yavaş tükendiğini, yüz çizgilerinin yavaş yavaş değiştiğini, gözlerinin saniye saniye kararacak kapaklarının düştüğünü, dudaklarının aşağıya doğru sarktığını, belden aşağısının bir süre silktiğini görürsünüz. Bir yaşam saniye saniye gözlerinizin önünde canlılığını yitirmekte ve sönmektedir. Bütün bunlar, onun son çırpınışlarını gözlerinizin önüne serer.

Bir mahkeme kararı ya da büyük bir gücün emri ile doğanın, varlığın yasaları çiğnenmekte ve siz bunun canlı resmini seyretmektesiniz. Bunları izlerken dayanılması son derece güç bir acı içinizi kaplar. Yazarken bile. Yasalara göre her idam kararı verme durumunda olan yargıca ya da buna emir veren kişiye bir kez böyle bir infazı seyrettirmek acaba bir ders olabilir mi diye düşünüyorum.

İnsan hakları dersi veren öğretim üyeleri de bunu düşünmeli ve kendi içinde muhasebesini yapmalıdır. Bu konuda tek çıkış yolu ölüm cezasının tümden kaldırılmasıdır.

Evet, Irak'ta bir işgal gücünün kurduğu sözde bir mahkeme, bir yargılama karikatürü sonunda Saddam'a ölüm cezası verdi.

Sevgili **İlhan Selçuk** 2 Ocak 2007 günlü yazısında, infazın filme alındığını ve tüm dünyada gösterildiğini söyledikten sonra şöyle diyor: **"Filmin senaristi Bush... prodüktörü Bush... rejisörü Bush..."**

Ziya Paşa yıllar önce yazdığı bir şiirinde şöyle diyordu:

"Kadı ola davacı
Ve muhbir dahi şahit
Ol mahkemenin hükmüne
Derler mi Adalet?"

Doğru söze ne denir.

09.01.2007, Cumhuriyet, Halit Çelenk, Hukukçu

Profesör Muammer Aksoy'u Anarken

Türk Hukuk Kurumu Başkanı, Atatürkçü Düşünce derneği kurucu genel başkanı ve Anayasa Hukuk Profesörü Muammer Aksoy, 17 yıl önce Ankara Bahçelievler'de oturduğu apartmanın girişinde evine giderken silahlı bir saldırı sonucu yaşamını yitirdi.

Değerli hocamızla yirmi yılı aşkın bir süre Türk Hukuk Kurumu yönetiminde birlikte olduk. O, kurumun genel başkanı idi. Ben önceleri yönetim kurulu üyesi, daha sonra 2.başkan olarak yönetimde görev aldım. Yıllar boyunca uyumlu bir biçimde çalışmalarımızı sürdürdük. Evlerimiz birbirine çok yakındı. Kurumdaki toplantılardan sonra çoğu kez birlikte eve dönerdik.

Olay günü saldırıyı haber alır almaz evine koşmuştuk. Muammer Aksoy, apartmanın girişinde, merdivenin dibinde sırt üstü yerde yatıyordu. Lacivert takım elbisesi ve beyaz gömleği ile kanlar içindeydi. Göğsünden vurulmuştu.

O sırada olay yerine gelen emniyet görevlileri tutanak düzenleyerek soruşturmaya başladılar. Dönemin faili meçhul cinayetlerin bir yenisi eklenmişti.

Profesör Muammer Aksoy inançlı, ödünsüz, laik ve demokratik hukuk devletinin yılmaz savunucusu bir anayasa hukukçusu, gerçek bir Atatürkçü idi. En büyük özelliklerinden birisi, çalışmalarında ve özellikle de yazılarındaki titizliğiydi. Yayımladığımız bildirileri hazırlarken noktasına virgülüne varıncaya kadar titizliğini gösterirdi. Onunla çalışmak her açıdan doyurucuydu.

12 Eylül döneminde, hukuksuzluğun kol gezdiği bir ortamda benim hakkımda da Ankara Sıkıyönetim Mahkemesi'nde yürürlükteki yasalar çiğnenerek düzmece bir dava açılmıştı. Hukuk fakültesi öğrencisi, TKP davasından tutuklu Fethiye Çetin adlı müvekkilemle görüşürken iki astsubay konuşmalarımızı dinlemişler ve görüşmemizi kesmişlerdi.

Ben bir tutanak düzenleyerek onlar hakkında şikâyette bulundum. Yasaya aykırı olarak bizi dinleyen ve görüşmemizi engelleyen bu astsubaylar da tutanak düzenlediğimi fark ettikleri için kendilerini suçtan kurtarmak amacıyla ayrı bir tutanak düzenlemişler. Benim tutukluları cezaevi emirlerine karşı direnmeye ve isyana teşvik ettiğimi ileri sürerek karşı bir şikâyette bulunmuşlar. Astsubaylarla birlikte benim hakkımda da bu uydurma şikâyete dayalı bir kamu davası açıldı.

Mahkemede beni avukatlar Veli Devecioğlu, Şenal Sarıhan, Refik Ergün, Mehmet Ali Şengül savunurken Ankara Barosu Yönetim Kurulu olayla ilgilendi ve beni o tarihte baro başkanı olan Profesör Muammer Aksoy'un savunmasına karar verdi.

Başta Muammer Aksoy olmak üzere tüm savunmanlarım olayın iç yüzünü ortaya koymuşlar ve hakkımdaki davanın, astsubayları cezadan kurtarmak için açıldığını ispatlamışlardı. Mahkeme sözüm ona hem benim hem de astsubaylar hakkında beraat kararı vererek sorunu çözmüştü. Aslında ben suç işlememiş olduğuma göre beraat ettirilenler astsubaylardı.

Daha sonraki yıllarda müvekkilem Fethiye Çetin tahliye edildi ve hukuk fakültesindeki eğitimini tamamladı. Geçen günlerde menfur bir cinayete kurban giden gazeteci Hrant Dink'in vekâletini üstlendiğini gazetelerde okudum.

Profesör Muammer Aksoy'un öldürülmesiyle Türkiye, çok değerli bir laik, demokratik hukuk devleti ve insan hakları savunucusunu kaybetmiştir. Sağlık sorunlarım nedeniyle hocanın mezarı başında yapılan anma toplantısına katılamadığım için üzgünüm.

Işıklar içinde yatmasını diliyorum.

07.02.2007, Cumhuriyet, Halit Çelenk

Ulucanlar Cezaevi

"Dünyada memleketinden,insandan
umudun kesik değil diye,
ipe çekilmeyip de,
atılırsan içeriye,
Yatarsın on yıl, beş yıl,
Daha da yatacağından başka,
Sallansaydım ipin ucunda, bir bayrak gibi
Keşke demeyeceksin,
Yaşamakta ayak direyeceksin…"

(Nazım Hikmet)[1]

Ulucanlar cezaevi (Ankara Merkez Cezaevi) geçtiğimiz yıl kapatıldı. 1923 yılında askeri depo olarak inşa edilen bu bina 1925 yılından beri cezaevi olarak kullanılmıştır. 81 yıllık geçmişi olan bu cezaevi, insan hakları, infaz ve yargılama hukuku ve ceza adaleti açılarından çok önemli ve tarihsel bir mekandır.

Geçmişi sadece kilometre taşları ile ele alıp bakarak özetlediğimizde şunları söylemek mümkündür.

Duvarları adeta bir seyir defterini anımsatan bu cezaevinde çok sayıda bilim insanı, sanatçı, edebiyatçı, şairler, siyasetçiler ve değişik dünya görüşlerine sahip insanlar kalmıştır. örneğin, bir başbakan Bülent Ecevit, isteği üzerine kendisiyle görüştüğüm ve bu cezaevinde

tanıklık ettiği olayları Duvar adlı filminde işleyen aktör ve yönetmen Yılmaz Güney, şair müvekkillerim Arif Damar, Metin Demirtaş, Hasan Hüseyin Korkmazgil, tiyatro sanatçısı müvekkilim Ayberk Çölok, Türkiye İşçi Partisi'nden arkadaşımız yazar Yaşar Kemal, Kemal Tahir, araştırmacı, bilim insanı ve yayıncı yazar müvekkilim Muzaffer İlhan Erdost ve yayınladığı kitaplardan dolayı 30 yıl hapis cezası alan yayıncı Remzi İnanç, Metin Toker, Cüneyt Arcayürek, emekli yarbay Korkut Eken, araştırmacı yazar Yalçın Küçük, İşçi Partisi genel başkanı Doğu Perinçek, Bekir Yıldız, Taner Akçam, Akın Birdal, Leyla Zana, Hatip Dicle, Sırrı Sakık, ODTÜ'de Vietman kasabı olarak ün salmış Commer'in arabasını yakma suçundan sanıklar Tuncay Çelen, Halil Çelimli, Yusuf Aslan, Taylan Özgür ve arkadaşları, Dev-Genç başkanlarından Atilla Sarp. Türkiye Birleşik Komünist Partisi başkanı Nihat Sargın ve genel sekreteri Nabi Yağcı (Haydar Kutlu). Bugünlerde bu ünlü cezaevinde sanıklara yapılan baskılar ve işkenceler, kanlı müdahalelerle bastırılan isyanlar basında yer almaktadır.

* * *

İdamlar

Avukat Mükerrem Erdoğan'la birlikte infazlarında bulunduğumuz müvekkillerimiz Deniz Gezmiş, Hüseyin İnan ve Yusuf Aslan hukuka aykırı, keyfi bir kararla bu cezaevinin ön avlusunda kurulan sehpada idam edilmişlerdir. Ve yine 17 yaşında, yasalara aykırı olarak hakkında idam kararı verilen Erdal Eren'in infazı da aynı cezaevinde ve aynı avluda yapılmıştır.

* * *

Özetin özeti olan yukarıdaki gelişmeler, uygulamalar, kişiler ve yapılan infazlar, boşaltılan bu cezaevi üzerinde düşünceler ve öneriler üretilmesine neden olmuştur. Ve boşaltıldığı günden başlayarak bu cezaevi, kamuoyunun, basının, sivil toplum kuruluşlarının gündemine oturmuştur. Bu mekan bundan sonra nasıl kullanılmalıdır?

bu soruyla ilgili olarak Ankara Baro Başkanlığı ile TMMOB Mimarlar odası Ankara Şubesi Başkanlığı ve yöneticileri, ortaklaşa konuya eğilmişler, bu mekanın, Ankara'nın merkezi bir yeri olduğunu da göz önüne alarak, çok yönlü bir kültür merkezi ve hukuk müzesi olmasını sağlamak amacıyla Adalet Bakanlığı'nın da onayını alarak "Ulucanlar Cezaevi Halka Açılıyor. Cezaevinde Şenlik Var" adıyla bir etkinlik düzenlemişlerdir. 18-30 Haziran 2007 günlerinde yapılan bu şenlikte 15 bin kişi cezaevini gezmiştir. Cezaevini gezenler arasında, incelemeler yaparak bu konuda yazan Işık Kansu da yer almıştır. Bu süre içinde cezaevinde paneller ve konuşmalar, film gösterimleri ve sanat etkinlikleri yapılmıştır. Feride Çiçekoğlu'nun senaryosunu yazdığı ve Tunç Başaran'ın yönettiği "Uçurtmayı Vurmasınlar" filmi de bu etkinlikler çerçevesinde gösterilmiştir. Basın, etkinliklere büyük ilgi göstermiş, fotoğraflı geniş haberler yayınlanmıştır.

* * *

TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi cezaevinin kapatılmasından sonra o mekanını nasıl kullanılması gerektiği ile ilgili bir proje yarışması açtı. Yarışmaya katılan 79 proje arasından, cezaevinin çok amaçlı bir kültür merkezine dönüştürülmesinin önerildiği proje birinci seçildi. Ankara Baro Başkanlığı ve TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Başkanlığı'nın isteği üzerine 28 Haziran 2007 gününde benden Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının infaz gecesini de içeren bir konuşma yapmam istendi. O gün Mimarlar Odası'nın görevlendirdiği bir mühendis arkadaş ile cezaevine gitmek üzere yola çıktık. Yolda araştırmacı, gazeteci ve yazar dostumuz Can Dündar telefon ederek cezaevinin kapısında buluşmamızı ve içeri beraberce girmemizi önerdi. Bu güzel öneri üzerine cezaevinin kapı altında buluştuk ve coşkulu bir dinleyici topluluğunun alkışları arasında birlikte içeriye girdik. Benim isteğim üzerine infazların yapıldığı ön avlu konuşma yeri olarak düzenlenmişti. Mimarlar Odası başkanı

Nimet Özgönül bir açış konuşması yaptı, ben de sehpanın bulunduğu yerler ile Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'ın kaldıkları odaları göstererek ayrıntılı bir konuşma yaptım.

* * *

Sonuç: Ben konuşmamı yaparken ve Deniz Gezmiş'in sehpa altında infazı kendisi yapmak için tabureyi tekmelediğini anlatırken sehpanın hemen yanı başındaki, yarım yüzyıla yakın bir zamandan beri tanıştığımız, sık sık görüştüğümüz, 1972 Mayıs ayının sabahında avukat Mükerrem Erdoğan'la birlikte o uzun geceyi beraber yaşadığımız kavak ağacı sanki bana seslenerek:

- Burada bir tarih yatıyor. Bir sosyal bilim tarihi, bir sanat tarihi, bir edebiyat tarihi yatıyor. Sizinle ben kapı altı, koğuşlar, görüşme salonları, tecrit ve işkence odaları ve volta yolları bu tarihin tanıklarıyız. Bu tarih yok edilmemeli, bir alışveriş ve Pazar yerine feda edilmemeli, tarihin ve gelecek kuşakların yargısına sunulmalıdır. Bu mekan çok yönlü bir Kültür evi ve bir hukuk müzesine dönüştürülerek korunmalıdır. Ben daha da yaşamak ve bunları görmek istiyorum, diyordu.

Gerçekten de mekanlar tarihin tanıkları ve koruyucularıdır. Onları yok etmek tarihi yok etmektir.

Kara kavağa hak vermemek mümkün mü?

31.08.2007, Cumhuriyet, Halit Çelenk, Hukukçu

---

1. Nazım Hikmet'in bu şiiri Ulucanlar'da yatan bir tutuklu tarafından koğuş duvarına yazılmıştır.

Yargı Siyasallaştırılıyor...

30 Kasım'ı 1 Aralık 2007'ye bağlayan gece yarısı Türkiye Büyük Millet Meclisi 12 saatlik bir jet hızla çalışarak Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu yasasında yargı bağımsızlığına ilişkin önemli bir değişikliği gerçekleştirdi. Buna göre yargıçlık görevine girmek isteyen avukatlar yasada yazılı sınavı başardıktan sonra bir mülakata alınacaklar. Bu mülakat 7 üyeden oluşan bir komisyon tarafından yapılacaktır.

Komisyonun 7 üyesinden 5'i Adalet Bakanlığı müsteşarı ve görevlendireceği bürokratlardan, diğer ikisi de bunların dışındaki bürokratlardan oluşacaktır. Bir başka deyişle, mülakat komisyonu yürütme organında görevli kişilerden oluşacaktır. İşte bu düzenleme anayasanın güçler ayrılığı ilkesine, yargı bağımsızlığına aykırı düşmektedir. Böylece yargı siyasallaştırılmış, siyasal iktidarın etki ve yönlendirmesine açık bir duruma getirilmiş olacaktır.

Kuram ne diyor?

Soylu bir Fransız ailesinden gelen Baron De Montesquieu, yaşadığı yüzyılın İngiltere, İtalya, Avusturya ve Hollanda'sındaki siyasal rejimleri inceledikten sonra 20 yılda hazırladığı, 31 kitaptan oluşan ve 1748 yılında yayımlanan "Yasaların Ruhu" adlı yapıtında şunları

söylüyordu: Kötülüklerin kaynağı siyasal iktidarların keyfi yönetimleridir. Bu yönetimler siyasal hak ve özgürlükleri ortadan kaldırmaktadır. Bu siyasal hak ve özgürlükleri korumak için geçerli ve etkin bir yöntem bulmak gerekir. Devlet işlerinde "güçlerin ayrılması" bize, bu yöntemi sağlayabilir. Constitutionalisme'in (meşrutiyetçilik) babası sayılan Montesquieu yukarıdaki sözlerine şunları ekliyordu: "İktidar güçlerinin(yasama,-yürütme-yargı) tek kişi ya da organda toplanması büyük sakıncalar doğurmaktadır. Bu tür yönetimlerde iktidar kötüye kullanılabilmektedir. Bunu önlemenin yolu, 'iktidarın iktidarı durdurması'dır. Bu nedenle iktidarı bir güç ve yetki olarak parçalara bölünüz... Bölünen bu güçlerin her birini bir organa veriniz... organlar bağımsız olarak bu güçleri kullansınlar. Bu organlar arasında bir denge kurunuz. Böylece güç gücü durduracak, güçler arasında dengeli bir düzen sağlanmış olacak ve bu yolla kişinin doğal hak ve özgürlükleri güvence altına alınmış olacaktır." (Yasaların Ruhu) Prof. Münci Kapani de güçler ayrılığı konusunda "Kamu Hürriyetleri" adlı yapıtında şunları dile getirmektedir:

"... Ancak bu prensibin, dün olduğu kadar bugün de önem ve değerinden hiçbir şey kaybetmeyen bir yönü vardır ki, o da yargı organının diğer organlar karşısında bağımsızlığıdır. Gerçekten, yargı organının –yani mahkemelerin- siyasi organların her türlü etkisinden uzak bulunması ve onlara karşı tam bir bağımsızlığa sahip olması, demokratik rejimin temel şartlarından birini teşkil eder. Montesquieu'nin bu konuda söyledikleri, bugün hiç şüphe yok ki aynı tazelikte tekrarlanabilir. Mahkemelerin, yasama ve yürütme organlarından ayrılmadığı ve hâkim teminatının gerçekleştirilmediği yerlerde, hürriyetlerin güvenlik altında olduğundan söz etmek de imkânsızdır. Devlet kudretinin sınırlandırılması ve kamu hürriyetlerinin etkili olarak korunmasını sağlamak için mahkemelerin özellikle yürütme organı karşısında bağımsızlığının sağlanması gerekir. Kuvvetler ayrılığı prensibinin bugün için bütün önem ve ağırlığı bu noktada toplanmaktadır." Başka birçok hukukçu da, güçler ayrılığı ilkesini "iktidar freni" olarak nitelemektedir. İşte 18. yüzyıldan başla-

yarak Avrupa ülkelerinin çoğu ve Amerika Birleşik Devletleri kendi anayasalarında güçler ayrılığı ilkesine yer vermişler ve bu ilke anılan anayasalarda bir temel taşı niteliği kazanmıştır. Türkiye'de, Kurucu Meclis tarafından hazırlanan 1961 Anayasası'nda bu ilke önemli bir yer almıştır.

Bu arada, 6 yüzyıl süre ile Osmanlı İmparatorluğu döneminde uygulanan "Mecelle-i Ahkâm-ı Adliye"nin 1792. maddesinde hâkimlerin nitelikleri şöyle açıklanmaktadır:

"Hâkim; hekim (bilgili), fehim (anlayışlı), emin (doğru), metin, mekin (duygularına kapılmayan, sert) ve müstakim (dürüst) olmalıdır." O dönemde, hâkimler için öngörülen bu nitelikler ilgi çekicidir. Fatih Sultan Mehmet'in yargılanması olayı da bu konuda düşünmeye değer.[1]

Oysa, bu yasa değişikliğinin o dönem yargı anlayışından da geri düştüğü açıktır. Bütün bunlar böyle bir yasa karşısında, Adalet Bakanlığı'na yani yürütme organına hâkimler yani yargı organı üzerinde yer verildiğini, yargıya bir ast gözüyle bakıldığını sergilemektedir.

Sonuç

Yukarıda açıklanan bu saptama ve düşünceler, Hâkim ve Savcılar Yüksek Kurulu Yasası'nda yapılan değişikliğin anayasanın güçler ayrılığı ve yargının bağımsızlığı ilkelerine aykırı düştüğünü göstermektedir.

Ne denilebilir ki; burada Namık Kemal'in bir dizesini ve Mustafa Kemal Atatürk'ün yanıtını anımsayalım:

- Yok imiş kurtaracak bahtı kara maderini (N. Kemal)
- Bulunur kurtaracak bahtı kara maderini (M. Kemal)

07.12.2007, Cumhuriyet, Halit Çelenk

1. Bilgi için bakınız: Halit Çelenk, Umut Hangi Dağın Ardında, s.38

II. BÖLÜM
ANMA KONUŞMALARI

Dostlar

Aradan 21 yıl geçti. Ankara merkez ceza evinin küçük avlusu,avludaki idam sehpası, avlunun ortasındaki karakavak ve gecenin sessizliğinde duvarda kanat çırpan beyaz bir güvercin bugün gibi gözlerimin önünde. Deniz'i avludaki sehpayı seyrederek sigarasını içerken görür gibiyim.

6 mayıs sabaha karşı, darbeci bir iktidarın talimatıyla verilen ve hak edilmeyen ölüm fermanları arka arkaya infaz edildi.

O günden bugüne halkımız bu haksızlığı ve adaletsizliği unutmadı, affetmedi.

O gün çiçeğe duran bu üç dal, sehpada birbirlerini seyrettiler, yaptıkları konuşmaları dinlediler. Yaşamlarıyla inançları bütünleşmişti.

Yurtsever, yürekli ve inançlıydılar. Yüreklilikleri inançlarından kaynaklanıyordu. İnançları için, kendi hakları için yemyeşil yaşam-

larını verecek kadar özveriliydiler. Devrimci gençliğe örnek olabilmenin tüm özelliklerine sahiptiler.

Kimseyi öldürmemişlerdi, halka karşı silah kullanmamışlardı. Türkiye'nin bağımsızlığı ve hakça toplumsal bir düzeni savunmuşlar, emperyalizme ve faşizme savaş açmışlardı.

Savundukları bu ilkeler günümüzde de geçerli.

Devrimci gençliğin simgesi olan bu genç insanlar, yaşasın Türkiye halkının bağımsızlığı, Yaşasın Marksizm-Leninizmin yüce ideolojisi, kahrolsun emperyalizm, kahrolsun faşizm nidalarıyla sehpa altında inançlarını haykırdılar.

Üç ayaklılar onları yok edemedi. Aksine çoğaldılar, düşünceleriyle, erdemleriyle. Hedef ve inançları bugün de gerçekliğini koruyor.

21 yıl sonra, "yarı kalmış bir türkünün acısını toprağa" götüren bu gençleri saygıyla ve sevgiyle anıyoruz.

1993 yılında Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının mezarları başındaki anma toplantısında Halit Çelenk'in yaptığı konuşma

Dostlar,

Deniz Gezmiş,Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan, 22 yıl önce bugün sabaha karşı, davanın askeri savcılarından Baki Tuğ'un da itiraf ettiği gibi salt düşüncelerinden ötürü yani Marksist bir dünya görüşünü benimsedikleri için asıldılar. İdam hükmü darbeci iktidarın talimatıyla, hukuk ve adalet bir kenara itilerek önceden verilmişti.

Yurtseverdiler, inançlı ve yürekliydiler, gencecik yaşamlarını duraksamadan Türkiye insanına feda edecek kadar özveriliydiler.

İdam cezası onları korkutmadı,inançları uğruna her cefayı göze almışlardı. Tarihte ve yaşamda ölüm cezasının ve sehpasının küçüldüğü, cüceleştiği anlar vardır. Bu anlar, kaynağını inancın gücünden alır. Ölüm cezası Denizin, Yusuf ve Hüseyin'in devrimci inanç ve azmi karşısında böylesine küçülmüş ve cüceleşmişti. İnfaz gecesi, devrimci eylemlerinin bir aşamasını yaşıyor gibiydiler.

Dönemin başbakanı Nihat Erim, infazlardan önce, "pişmanlık getirsinler,gerekeni yaparız" dediği zaman Deniz, Yusuf ve Hüseyin bize: "Biz yaptıklarımızdan pişman değiliz,yaptıklarımız doğruydu, ne gerekiyorsa onu yaptık,ailelerimize söyleyin bizim adımıza bir pişmanlık açıklamasında bulunmasınlar" diyerek devrimci onurlarını korumuşlar ve ölüme meydan okumuşlardı.

Sehpa altındaki" Yaşasın Marksizmin ve Leninizmin evrensel ilkeleri,Yaşasın tam bağımsız Türkiye,kahrolsun emperyalizm, kahrolsun faşizm.. "haykırışları da inançlarının gücünü ve yüreklilikleri-ni simgeliyordu.

"Eski ağacımızın civan üç dalıydılar
Toprağımızın yüreğinden yeşeren
Gecemizden yıldız gibi kaydılar

Yudum yudum içtik acılarını
Bir aşamanın daha bedenlerinden
Dindirdik doğum sancılarını

Üç ayaklıları kurdular
Bir şafağa doğru erken erken
Üç dal, yan yana, çiçeğe durdular."

(Subutay Hikmet)

Yıllar yılı yanlarında bulunduğum sayısız devrimcileri düşünerek şu satırları yazarken Deniz, Yusuf ve Hüseyin'in yüzleri karşımdaydı:

Ben bir savunmanım. Güzel insanları savundum.Halkını seven, onların "Bir orman gibi kardeşçesine yaşaması için gencecik yaşamlarını veren insanları. Özgürlüklerini,yaşanmamış yemyeşil yıllarını ortaya koyan insanları. Hakça toplumsal bir düzene giden yola ışık saçan insanları savundum.

Onlar bir çiçek gibi arı,taze ve renkliydiler. İnsan olmaktı suçları. İnsanları sevmekti, baskısız, sömürüsüz, özgür bir dünya istemekti.

Her biri birer dünyaydı. İdealleri için öldüler, idam edildiler hapis yattılar. Ben bu güzel insanları savunarak-onlarla beraber-insan sevgisini, barış dolu özgür ve mutlu bir dünyayı savundum. Bu güzel insanları seviyorum.

Bir yaşam böyle geçti. Çok mu kendilerini tüm insanlığa adayanlara bir yaşam vermek?"

Türkiye ve Dünya devrimci mücadelesi onları unutmayacak ve sonsuza dek yaşatacaktır. Anıları devrimcilere ışık tutsun.

Halit Çelenk

1994 yılında Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının mezarları başındaki anma toplantısında Halit Çelenk'in yaptığı konuşma

Ben de
Sevdalanabilirdim
Nazlı seher yeli gibi
Üç darağacı
Mayıs baharında eğer
Bir şafak vakti
Salınmasaydı.

Şenay Hasırcı

6 Mayıslar, yurdunu ve halkını seven, bağımsız bir Türkiye ve bu Türkiye'de 'Bir orman gibi kardeşçesine' yaşamayı gerçekleştirme yolunda savaşan insanlar için bir anma günü, bir dayanışma günü, bir saygı günü… Deniz, Yusuf, Hüseyin, 12 Mart faşizmi tarafından 6 Mayıs 1972 gününde hak etmedikleri bir cezaya çarptırıldıktan sonra Cuntanın talimatıyla sabaha karşı öldürülmüşlerdi. Emekçi halkımız ve Türkiye insanı bu öldürümü unutmadı ve canileri affetmedi.

Her 6 Mayıs sabahında, faşizme ve emperyalizme başkaldırmış, yurdunun bağımsızlığı, Türkiye insanına hakça toplumsal bir düzen

yolunda gececik yaşamlarını vermiş bu üç fidanla beraber olmak için dostlarla, gençlerle, Deniz-Yusuf ve Hüseyin severlerle birlikte Karşıyaka'ya gidiyoruz. İşte 23 yıl sonra 1995 Mayısında da yine birlikteyiz. Bu anma gününde yaptığım konuşmada dostlara şunları söylüyorum:

Arkadaşlar

Bizler bugün buraya yas tutmak için gelmedik, acılarımızı dökmek için de gelmedik. İnançlarımızı, bilincimizi ve heyecanlarımızı tazelemek ve burada yatan ölümsüz dostlarımızla birlikte olmak için geldik.

Deniz, Yusuf, Hüseyin ve arkadaşları, 68 kuşağının değerli gençleriyle birlikte, 24 yıl önce emperyalizme ve yerli işbirlikçilerine karşı bağımsızlık mücadelesi verdiler. **Tam bağımsız Gerçekten demokratik Türkiye,** Antiemperyalizm, Antifaşizm onların temel ilkeleriydi. Bu ilkeler o gün için doğru olduğu gibi bugün de doğru ve geçerli ilkelerdir.

O günlerde Amerikan emperyalizmi, ikili anlaşmalar yoluyla ülkemizi ekonomik ve siyasal bir kıskaç içine almış, yerli işbirlikçiler işçi ve emekçi halk yığınları üzerinde bir baskı rejimi kurmuştu. Türkiye her yönden bağımsızlığını yitirmiş, Finans Kapital'in ve büyük toprak sahiplerinin sömürü alanı haline gelmişti.

Bu gerçekleri gören Deniz, Yusuf, Hüseyin ve arkadaşları, birçok öteki devrimciler gibi, Türkiye'nin bağımsızlığı ve halkımızın kurtuluşu ve mutluluğu için yemyeşil yaşamlarını ortaya koymaktan çekinmediler. Ölüme: Hoş geldin, sefa geldin, dediler. Türkiye ve dünya devrimcileri onların mücadelesini ve özverilerini unutmayacak ve onları sonsuza dek gönüllerinde yaşatacaklardır.

Bugün emperyalizm bir bütün halinde, Yeni dünya düzeni maskesi altında dünya halkları ve Türkiye üzerinde sömürüye dayalı bir

egemenlik ağını oluşturma yolundadır. Emperyalizmin destekçileri ve işbirlikçileri ülkemizde uluslararası sermaye kuruluşları ile ortaklaşa bu egemenlik ve sömürü mekanizmasını kurmaktadırlar. İşçi ve emekçi haklarından emeklilerin haklarına kadar tüm düzenlemeler, bu kuruluşların emirlerine göre yapılmaktadır.

Ancak, Deniz, Hüseyin, Yusuf ve arkadaşlarının savunmalarında da söyledikleri gibi:

'Artık Amerikan emperyalizmini, dolarlar, yalanlar, atom bombaları kurtaramaz. Çünkü dünyada Bağımsızlık savaşlarını durduracak ve ulusları ezebilecek hiçbir silah yoktur. Çağımıza damgasını vuran en güçlü silah, Bağımsızlık ve Kurtuluş savaşlarıdır.

Emperyalizme karşı verdikleri mücadelelerinde başlarını eğmeden kahramanca savaşan tüm ezilen uluslara selam olsun!

Emperyalizme ve onun emrindeki uşaklara verdiğimiz kutsal bağımsızlık kavgamızın şehitlerine selam olsun!'

Arkadaşlar,

Anıları tüm devrimcilere önder olsun. Gönülleri, sevinçlerle ve sevgimizle dolsun!

Sağolun.

06.05.1995 yılı Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'ın mezarları başında yapılan anma toplantısında Halit Çelenk'in yaptığı konuşma

Arkadaşlar

27 yıl önce üç devrimci genç, üç güzel insan, yaşamlarının baharında, Ankara Merkez cezaevinin ön avlusundaki karakavağın önünde, Cunta fermanı ile asılarak katledildiler. Adalet, hukuksuzluğa yenik düştü. Bu, yargısız bir infazdı.

Ölüm fermanını verenler çoktan yok oldular ama bu üç genç devrimci, bu üç yurtsever ve namuslu insan aramızda, Türkiye'de ve dünyada yaşıyorlar.

Onlar, idam sehpası altında, Türkiye'nin bağımsızlığını, ezilenlerin haklarını, Türkiye insanının mutluluk özlemini dile getirerek insanlığa bir yüreklilik dersi verdiler. Bağımsızlık, anti-emperyalizm, anti-faşizm ve demokrasi mücadelesi onların yüreklerine kazınmıştı. Bu mücadeleler, emperyalizm yeryüzünden yok oluncaya dek sürecekti.

Geçen 27 yıl boyunca emperyalizm, yeni dünya düzeni maskesi altında saldırılarını, cinayetlerini sürdürdü ve sürdürüyor. İncirlik'ten kalkan uçaklar komşu Irak'ı bombalıyor, insanları öldürüyor, Türkiye'nin bağımsızlığı ve egemenliğini ayaklar altına alıyor... İktidar susuyor, medya susuyor. Şimdi de Amerika bağımsız bir devlet olan Yugoslavya'yı bombalıyor sivil halkı öldürüyor, Devletler hukukunu ihlal ediyor... Medya alkışlayarak bu suça katılıyor... Antenler yalan söylüyor, gazeteler, televizyonlar yalan söylüyor... Sırada kim var, bilinmiyor.

Emperyalizm, IMF politikalarıyla, Uluslararası Tahkim (MAİ) anlaşmalarıyla egemenliğini perçinliyor. Türkiye'de, eğitilmiş, ırkçı, faşist çeteler okullarda, üniversitelerde kendileri gibi düşünmeyen, demokrat ya da sol eğilimli gençlere satırlarla, bıçaklarla, sopalarla saldırıyorlar, cinayetler işliyorlar.

Bu ve benzeri saldırılar karşısında Deniz'i, Yusuf'u Hüseyin'i anımsamamak olanaksız.

Evet, onlar yaşıyorlar ve yürekleri o kadar engin ki emperyalizmin halkımıza ve dünya haklarına saldırdığı her yerde nabızları atıyor.

Bu yürekler Amerikan uçaklarının Irak'ı bombalamak için havalandığı İncirlik'de çarpıyor.

Bu yürekler, insan haklarını koruma maskesi altında Yugoslavya halkına saldıran Amerikan uçaklarının öldürdüğü günahsız sivil halkın, kadınların ve çocukların gönüllerinde çarpıyor.

Onlar ülkemizde yurtseverliğin önkoşulunun emperyalizme karşı savaş olduğunu biliyorlar. Emperyalizme karşı olmadan yurtsever olunamayacağının bilincindeler.

Bütün bunların temelinde yurt sevgisi, insan sevgisi var, özveri var, inanç var, doğru bir dünya görüşü var.

Deniz,Yusuf ve Hüseyin bunlar için yaşıyorlar ve yaşayacaklar… Bu nitelikleriyle devrimci gençliğe örnek oluyorlar.

Hepimiz adına onlara selam olsun diyorum.

Işıklar içinde yatsınlar.

06.05.1999 yılı Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının Karşıyaka mezarlığında anma toplantısında Halit Çelenk'in yaptığı konuşma

Arkadaşlar,

Daha dün gibi. Sanki yanımızda, yanı başımızda. Sanki yine gözleri ışıl ışıl, kara bıyıkları altından gülüyor..

Öyle ya! Bu kadar güzel bir insanın yokluğuna alışmak mümkün mü?

Sevgili İlhan; Bilimsel sosyalizmi yani insanoğlunun bugüne kadar bulabildiği en doğru dünya görüşünü Türkiye insanına ulaştırmak istiyordu. İnsanlığın kurtuluşuna katkıda bulunmak istiyordu.

Genç, inançlı, yürekli, birikimli bu güzel insan, kendisini inancına adamıştı.

Karanlık güçler ve odaklar aydınlığı sevmezlerdi.

İlhanı; Mamak askeri ceza evinde, askeri bir araba içinde vahşiyane işkencelerle katlettiler. Bugün o, aydınlatma ve uyanış savaşımızın şehididir.

Tevfik Fikret'in deyimiyle:

'Göz yumma güneşten
Ne kadar nuru kararsa
Sönmez ebedi,
Her gecenin bir gündüzü vardır.''

İlhan'ı seviyoruz. Bu sevgi sonsuz.

O, düşünceleriyle, inancıyla, kişiliğiyle ve de insancıllığıyla içimizde yaşayacak.

Işıklar içinde yatsın!

Halit Çelenk

07.11.1999 günü İlhan Erdost'un mezarı başında yapılan anma etkinliğinde Halit Çelenk'in yaptığı konuşma

Gönüllerde Taht Kurdular

Aradan 28 yıl geçti. Daha dün gibi geliyor bana…

Üç fidan, üç yurtsever genç insan üç devrimci Deniz-Hüseyin ve Yusuf, gecenin sessizliğinde idam sehpasına doğru yürüyorlar. Bir şenliğe gider gibi… Ölüme: Hoş geldin, sefa geldin der gibi. Ağır adımlarla…

Ulucanlar zindanının ön avlusunda, cuntanın yüzlerce resmi elbiseli görevlisi, Ali Elverdi, savcılar, hakimler, hükümet tabipleri ve cellatlar, üç fidanın yüz ve gözlerinde korku ararken, yanıldıklarını hemen anlıyorlar. Karşılarında dimdik bakışlar, mangal gibi yürekler, sehpa altında bile davalarını savunan yiğit insanlar görüyorlar.

O yürekler adeta dünyaya meydan okuyor. Kendinden emin inançlarına ve dünya görüşlerine bağlı, yürekli yurtseverler.

İnfazlar yaklaşırken egemenler onlardan pişmanlık getirmelerini istediler. Dönemin başbakanı Nihat Erim, kamuoyu önünde onlara bir öneride bulundu: "Pişmanlık getirsinler, gereğini düşünelim" dedi. Amaç işkencelerle, yargılamalarla ölüm cezalarıyla ulaşamadıkları amaca ulaşmak ve onları bu yolla teslim almaktı. Bu, eski bir yöntemdi. Kişiliği ve onuru kırma, yok etme ve giderek halk yığınlarına kendi üstünlüklerini kanıtlama, onları halkın gözünde küçük düşürme yöntemi.

Yıllar sonra çıkarılan Pişmanlık Yasası'nın amacı da buydu. Bu yasadan yararlanmak isteyenler oldu, pişmanlık getirdiler ve teslim oldular.

Onlara gelince:

Başbakanın açıklamasını dinleyen Deniz, Hüseyin ve Yusuf haber yolladılar, görüşmek istediler. Mamak zindanındaki görüş yerinde bana şunları söylüyorlar:

"Başbakan bir açıklama yaptı, pişmanlık getirmemizi istiyor. Bizler, ülkemizin ve halkımızın çıkarı neyi gerektiriyorsa onu yaptık, pişman değiliz, böyle bir istekte bulunmayacağız. Ana ve babalarımıza lütfen söyleyin bizim adımıza böyle bir talepte bulunmasınlar" diyorlar.

Ve sehpalar çalışıyor. Onlar sehpa altında da düşünce ve dünya görüşlerini yiğitçe dünyaya haykırıyorlar.

Yapılan şey yargısız bir infazdı. Bir mahkeme yoktu ki yargı olsun. Onları cuntaya bağımlı, ondan talimat alan bir kurul yargılamıştı. Türkiye insanı, kendine özgü sağduyusuyla bu gerçeği gördü, haksızlığı anladı, onları sevdi, unutmadı. Cuntayı da hiç affetmedi.

Soruyorum: inanç kadar güzel, inanç kadar güçlü şey var mı? Evet, var diyorum. İnancı sonuna kadar savunmak. Onun için yaşamını ortaya koymak…

Onlar bunu yaptı.

Emperyalizm ve uzantıları hep bundan korktular. Ulusal kurtuluş savaşlarından korktukları gibi ve korktukları kadar.

Onlar Türkiye'den tarihe bir örnek verdiler.

Pahalı bir örnek… Ama bu örnek tüm devrimcilere bir ders oldu. Unutulamayacak, sonsuza dek yaşatılacak bir ders.

Deniz, Hüseyin ve Yusuf gönüllerde taht kurdular.

Onları 28 yıl sonra bir kez daha bağrımıza basıyoruz.

Tüm baskı yöntemlerine karşı savaşan, hakça bir toplumsal düzenden yana Türkiye insanları, onları gönüllerinde yaşatıyor, sonsuza dek de yaşatacak.

2000 yılında Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının mezarları başında yapılan anma toplantısında Halit Çelenk'in yaptığı konuşma

Dostlar

29 yıl önce bugün, sabaha karşı, üç büyük devrimci Deniz, Hüseyin ve Yusuf, ellerinde ve ayaklarında şakırdayan kelepçeler ve prangalar, Ankara Merkez cezaevinin penceresinden idam sehpasını seyrediyorlar. Gün doğarken, büyük şiir ustası Nazım'ın dediği gibi "Yarıkalmış bir türkünün acısını" toprağa götürecekler.

Prangalar çıkarılıp betona atılırken çıkardığı şangırtılar kulağımda hala çınlıyor. Bu pranga sesleri o günlerden bu günlere ve yarınlara uzanan bir çağrıydı.

Büyük Fransız şairi Aragon, egemenler tarafından kurşuna dizilen ünlü devrimci Gabriel Peri için yazdığı bir şiirde şöyle diyordu:

"Şakırdayan zincir sesleri

Söz ediyor yarınların şarkısından"

Evet, Ankara merkez cezaevinden yükselen pranga sesleri, yarınların şarkısını söylüyordu. Gelecek özgür günlerin şarkısını.

Denizlerin, Hüseyinlerin ve Yusufların suçları büyüktü, çok büyüktü: Türkiye'nin bağımsızlığını savunuyorlardı. Sınıfsız, sömürüsüz, hakça bir düzen istiyorlardı. Yargılandıkları sıkıyönetim mahkemesinin duruşma salonuna girerken bile Bağımsız Türkiye sloganını atmışlardı.

Bunun için asıldılar.

Hüseyin mahkemede şöyle diyordu: "Biz uyuyan insanları uyarmak için bu yaşımızda bir kıvılcım olmak istedik."

İşte o kıvılcım ve zincir sesleri, yaşadığımız günlerde gördüğümüz uyanışın temeline taş taşıyordu.

Onlar boşuna ölmediler.

Eğer bugün işçiler, emekçiler, memurlar, eğitim emekçileri, çiftçiler ve esnaflar "Kahrolsun IMF", "Kahrolsun emperyalizm", "Yaşasın Türkiye'nin bağımsızlığı" sloganlarıyla alanları çınlatıyorlarsa, bunda büyük pay, pranga seslerinin türküsünde ve kıvılcımlaşan yemyeşil yaşamlarda aranmalıdır.

Evet, suçları gerçekten büyüktü.

Onlar, ikili anlaşmaları imzalasaydılar, İncirlik'i emperyalizmin uçaklarına terk etseydiler, Amerikan Altıncı filosuna hoş geldin diye pankart açsaydılar; havalimanlarına ve büyük bulvarlara adları verilir, onlara anıt mezarlar yapılırdı.

Onlar yurtsever oldukları için, inançlı ve özverili oldukları için, bu nitelikleri ile tehlikeli (!) örnek oluşturdukları için asıldılar. Ama onlar; yurtseverliğin, onurun ve toplumsal namusun satılık mal haline geldiği bu ortamda daha da yüceliyorlar.

Ve bugün onlar, işçilerin, emekçilerin, memurların, çiftçilerin ve esnafın alanları çınlatan seslerinde ve özlemlerinde yaşıyorlar, yaşayacaklar. Onları bir kez daha sevgilerimizle analım. Bağrımıza basalım.

Sağolun.

Halit Çelenk

2001 yılında Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının mezarları başında
Halit Çelenk'in yaptığı konuşma

Dostlar

81 yılı geride bıraktığım yaşamımda güzel günlerim de oldu bana çok acı veren günlerim de. Bu acılı günlerden birisi, bu mezarlıkta ışıklar içinde yatan Deniz, Hüseyin ve Yusuf'un, cuntanın talimatıyla adalet ve hukuk çiğnenerek gözlerimin önünde sehpaya çıkarılması, düşünme ve dünya görüşlerini bu sehpa altında da savunmalarıydı. Sesleri bugün de kulaklarımda.

İkincisi de, planlanan, programlanan, önceden tasarlanan ve tüm hazırlıkları yapılan bir senaryo sonunda sevgili İlhan Erdost'un,

Mamak askeri cezaevinde bir araba içinde vahşiyane işkencelerle öldürüldüğünü gösteren, kanlar içindeki paltosunun ve ancak bir teki bulunabilen pabucunun nöbetçi subay tarafından karakolun penceresinden önüme serilerek bana verildiği gün.

Evet bu, düğmeleri işkence esnasında kopmuş, kanlı palto bana ve bana eşlik eden Vahap Erdoğdu'ya her şeyi anlatıyordu. Bu vahşetin, barbarlığın ve planın canavarlığının canlı tanığıydı. O anda sevgili İlhan'ın ve yaşam arkadaşı Gül'ün sayısız fotoğrafları, anıları gözlerimde canlandı. Bunların kiminde, sahibi olduğu Onur Yayınlarında elinde kalemi, ağzında sigarası, masasının başında kitaplar üzerinde çalışıyor… kimilerinde evimizin bir köşesinde Deniz, Hüseyin ve Yusuf'un savunma hazırlıklarında yardımcı oluyor… Kimilerinde hapse atılan ağabeyisi Muzaffer Erdost'un gereksinmelerini karşılamak için ceza evinin giriş kuyruğunda sıra bekliyor, kimi kez bir mitingde kız arkadaşlarını polisin saldırısından kurtarıp saklıyor.

Gözlerimin önünde başka fotoğraflar da canlanıyor:

Antalya'nın Kemer ilçesinde Ali Alpazar'ın pansiyon olarak kullandığı evinin bahçesinde Rana Erdost, Muzaffer Erdost, Serpil Güvenç, Kaya Güvenç, Metin Demirtaş, eşi Gül Erdost ve Şekibe Çelenk'in de bulunduğu yemeklerde gülüyor, birlikte türkü söylüyor, masayı şenlendiriyor… Bir önceki yıl sevgili Gül'e aşık oluyor… Kemerde denize gider ve dönerken el ele türküler söylüyorlar. "Yaşamak ne güzel şey" der gibi el ele tutuşarak türkülere dalıyorlar. İlhan, sevgili Gül ile evlenirken bana nikah tanığı olma onurunu verme inceliğini gösteriyor. Bunu bana söylerken kara bıyıklarının altından sessizce gülüyor. Daha nice fotoğraflar görüyorum. İlhan'ın "İnsanlığını" insanın tüm niteliklerine sahip örnek bir kişi olduğunu gösteren fotoğraflar… Ama faşizmin tek özelliği zindan, işkence ve öldürümdür. İlhan sosyalizm için savaşım verdi. Şehit düştü. O bir sosyalizm şehididir. Şimdilerde ölümsüzlerin arasında ve sevenlerinin gönüllerinde yaşıyor.

2001 yılında İlhan Erdost'un mezarı başındaki
anma toplantısında Halit Çelenk'in Konuşması

Bugün hep içimizde yaşayan sevgili Ekmekçiye konuk olmaya geldik. Şu anda kendimi, Cumhuriyetteki odasında, masasının karşısındaki koltukta oturur gibi hissediyorum. Yine o şirin yüz, yine o gülen gözler.

Alçak gönüllü kişiliği ve Anadolu'nun sağlıklı soluğu her davranışından gözleniyor.

İlhan Selçuk onu ne güzel anlatıyor:

Ekmekçinin kolu kırılmış… Kol kırılır yen içinde ama, Ekmekçinin kolu yen içinde kalamaz, çünkü Ekmekçinin kolu hepimizin kolu… bileği hepimizin bileğidir.

Ya aklı ? Tanrım sana emanet… tırlatanlar, dönenler, üşütenler ve yozlaşanların çoğaldığı dönemde Ekmekçinin aklı, karanlıkta deniz feneri gibi.

Yüzüne bakınca Özdemir Asaf'ın şu şirini anımsarsınız:

"Bütün renkler aynı hızla kirlendiler

Birinciliği beyaza verdiler."

Tanilli de onun için yazdığı bir yazıda Hüsnü Göksel hocadan ince bir espriyi anlatır:

Ünlü ressam Picasso'nun, matador bir arkadaşı varmış. Matador, sanatçıya: Ben artık matadorluğu bırakacağım demiş. Picasso da: Nasıl bırakırsın, demiş. Senin onurlu ölümün boğanın boynuzunda olacak. Benimkisi de resim yaparken, fırçamı elimden düşürerek…

Ekmekçi yine yazıyor…

Odasındaki koltukta onu seyrediyorum… O koyu esmer yüzün altında, apak bir yürek, pırıl pırıl bir beyin, alabildiğine insan bir Ekmekçi görüyordum.

Güzel insanları, içinde yaşatmak, ne mutlu.

Işıklar içinde yaşa Ekmekçi dost…

Halit Çelenk'in 21.05.2001 günü Ekmekçi'nin
mezarı başında yaptığı konuşma

Otuz yıl önce, ülkemizin bağımsızlığı için, Türkiye insanının emperyalizmin ve işbirlikçilerin baskı ve sömürüsünden kurtulması, barış içinde hakça bir toplumsal düzene kavuşması için gencecik yaşamlarını veren Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'ı anmak amacıyla yine onlarla beraberiz.

Dünya görüşleri, yurtseverlikleri, kişilikleri, yiğitlikleriyle tarihin ölümsüzleri arasında yer alan bu arkadaşlarımızı unutmadık.

Nasıl unutabiliriz ki Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra, önünde hiçbir engel kalmadığına inanan Amerikan emperyalist

yönetimi, yeni bir emperyalist atağa kalkmış, terörle mücadele maskesi altında, çeşitli bahanelerle Ortadoğu ve Orta Asya halklarının petrol kaynaklarına, yeraltı servetlerine el koymak için en gelişmiş silahlarla Afganistan'a saldırmıştır. Ortadoğu'da Bush'un jandarmalığını yapan Şaron, Amerika'nın Afganistan saldırısının ardından, Hitler faşizminin gerçekleştirdiği görülmemiş vahşetin yeni bir örneğini vererek Filistin'de kadın, çocuk, yaralı ayırımı yapmadan bir katliam uygulamıştır. İnsan hakları kavramı o kadar aşağılanmıştır ki hastahanelere saldırılmış, yaralıları hastahanelere taşıyan ambulanslar silahla taranmış, ölüler alilelerinden gizli toplu mezarlara atılmıştır. Ve Filistin devletinin tüm dünyanın tanıdığı devlet başkanı Arafat hapsedilmiştir.

Amerikan emperyalizmi tarafından ve onun desteğinde yapılan bu vahşet tüm dünyanın gözleri önünde planlı, programlı olarak uygulanmıştır. Amerikan emperyalistlerinin tehditleri karşısında tüm ülkeler sessiz kalmıştır.

Bağımsızlığı ve anti-emperyalizmi kendi dünya görüşlerinin bir ilkesi olarak kabul eden ve genç yaşlarında emperyalizmi kavrayabilmiş olan Deniz Gezmiş ve arkadaşları, İstanbul'da Dolmabahçe'ye çıkan Amerikan askerlerini denize dökerek, Ankara'da Ortadoğu Teknik Üniversitesi'ne gelen Vietnam kasabı Amerikan büyükelçisi Komer'in arabasını yakarak ona karşı savaşımı başlatmışlardı.

Onlar daha yaşarken bugünleri görmüşlerdi. Savunmalarında dünyanın tüm ezilen insanlarıyla birlikte Afganistan'da ve Filistin'de canavarca öldürülen insanların mücadelelerini selamlamışlardı. Şunları söylüyorlardı:

"Günümüzde ezenleri temsil eden ve çıkarı uğruna yoksul ulusları, boyunduruğu altında tutan emperyalizmdir. İnsanlık tarihi gericiliğin, barbarlığın ve vahşetin son kalesi olan emperyalizmin de sonunu müjdeliyor… Amerikan emperyalizmi, sadece ulusumuzu değil, dünya uluslarının çoğunu ezmekte ve sömürüsünü sürdürmektedir. Tüm ezilen uluslar bağımsızlık ve kurtuluş için silaha sarılmış

olup, çağımızın canavarı emperyalizme karşı mücadele etmektedirler. Bugün ezilen halkların tek ve ortak düşmanı emperyalizmdir… Artık Amerikan emperyalizmini, dolarlar, yalanlar, atom bombaları kurtaramaz. Emrinde uşak olarak kullandığı gericilerle tarih sahnesinden silinmeye mahkumdur. Çünkü dünyada bağımsızlık savaşlarını durduracak ve ulusları ezebilecek hiçbir silah yoktur. Çağımıza damgasını vuran en güçlü silah bağımsızlık ve kurtuluş savaşlarıdır… Emperyalizme karşı verdikleri mücadelelerinde başlarını eğmeden kahramanca savaşan tüm ezilen uluslara selam olsun…"

İşte Denizlerin ölmezliği buradan kaynaklanmaktadır.

Biz de buradan dünyanın tüm ezilen ve emperyalizme karşı mücadele veren halklarını, Denizler gibi selamlıyoruz.

Şimdi onlar Afganistan'da katledilen silahsız ve savunmasız kadınların ve çocukların gözbebeklerinde, Filistin'de, Teksaslı dünya jandarması Bush'un uşağı Şaron'un tanklarına karşı sokaklarda ellerinde taşlarla ulusal kurtuluş savaşı verirken yaşamını yitiren Filistinli gençlerin bakışlarında yaşıyorlar.

Dünyanın her yerinde tüm kötülüklerin, en vahşi saldırıların, barbarlıkların, katliamların kaynağı emperyalizmdir. Emperyalizm yok edilmedikçe insan için barış ve mutluluk hayaldir. Bunun bilincinde olmayanlar toplumsal ve siyasal gelişmeleri değerlendirirken her zaman hata yapabilirler.

Deniz, Yusuf ve Hüseyin bu doğru pusulayı ellerinden bırakmamışlardı.

2002 yılında Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının mezarları başında yapılan anma toplantısında Halit Çelenk'in yaptığı konuşma

Sayın Konuklar, Değerli Dostlar,

Türkiye devrimci gençlik hareketinin üç önderi Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'ı, ışıklı bir sonsuzlukta son yolculuklarına uğurladığımız günden bu yana otuz bir yıl geçti. Onlar yine her zaman olduğu gibi kendileri için gönlümüzde kurduğumuz tahtlarda oturuyorlar. Toplumsal yaşamımızda ve dünyada olup biten tüm olaylar bize onları anımsatıyor. Bir çocuğun gülüşü ya da ağlayışından emperyalizmin Irak saldırısına kadar insancıl ya da barbarca tüm olayları beraber yaşıyoruz. Bu da olaylara onlarla aynı gözle bakışımızdan, aynı dünya görüşünü paylaşmamızdan kaynaklanıyor.

Bu dünya görüşüne göre, emperyalizm kapitalist sistemin zorunlu bir uzantısı ve aşamasıdır. Savaş emperyalizmin ayrılmaz bir parçasıdır. Başka bir deyişle, emperyalizm savaşsız yaşayamaz. Kapitalizmin tarihi bunun örnekleri ile doludur. Savaşı ve onun getirdiği öldürümü, açlığı, yoksulluğu istemiyorsak emperyalizme karşı savaşmak ve onu ortadan kaldırmak zorundayız.

Emperyalizm baskı, sömürü ve kan demektir. Öldürüm, yalan, tehdit ve benzeri yöntemler onun vazgeçilmez özellikleridir. Bütün bunlar yüzyıllardan beri özgürlük maskesi altında uygulana gelmektedir. Irak'a özgürlük ve demokrasi getirmek yalanı gibi.

İnsanlığın mutluluğu için kullanılması gereken teknoloji, dünya sermaye sınıflarının elinde bir ölüm makinesine dönüşerek Irak halkının üzerine haftalarca ölüm yağdırdı. Okulları, hastahaneleri,

pazar yerlerini harabe haline getirdi. Mezopotamya uygarlığının korunduğu müzelerin ve tüm yapıtların yağmalanmasına ve tahribine göz yumdu. Böylece bir uygarlık yok oldu.

Demokrasi yerine barbarlığı koyan ve dünyaya egemen olmak isteyen bir canavarlık sistemi var. Bu sistem, geçmişte Hiroşima'da, Nagazaki'de ve Vietnam'da insanlığa karşı soykırım ve savaş suçları işledi. Hiroşima'da 400 bin günahsız insanı öldürdü. Vietnam savaşında ölenlerin sayısının iki milyondan fazla olduğu biliniyor. Tarih emperyalizmin sabıkaları, cinayetleri ve savaş suçlarıyla doludur. Nürnberg ve Russell mahkemeleri ve kararları unutulmamalıdır.

Deniz Gezmiş ve arkadaşları, bütün bunların bilinciyle yaşamları boyunca emperyalizme karşı savaşmışlardır. İstanbul'da Dolmabahçe'ye çıkan Amerikan deniz piyadelerini denize dökmüşlerdir.

Ortadoğu Teknik Üniversitesi'ne gelen, Amerikan yönetiminin Vietnam'da yaptığı soykırımın organizatörlüğünü yapan ve bu nedenle "Vietnam Kasabı" adı ile ün salan Amerikan Büyükelçisi Commer'in arabasını yakmışlar, onu yuhalayarak protesto etmişlerdir.

Yine onlar, idam sehpası altında son nefeslerini vermeden önce yaptıkları konuşmalarda:

"Kahrolsun emperyalizm, yaşasın Marksizm-Leninizmin yüce ilkeleri" sözlerini haykırmışlardır.

Bushlar, Blairlar şimdilerde büyüklük ve güçlülük psikozu içinde bunları düşünemiyorlar. Gözlerini çıkar, petrol ve dünya egemenliği bürümüş. Ama tarih unutmaz. Onlar uzak olmayan bir zamanda yargılanacaklar, tarihin insanlık suçluları listesinde yerlerini alacaklar.

Halk türkülerimiz şunları söylüyor;

"Eşkıya dünyaya hükümdar olmaz!"

İkinci Dünya savaşı sonrasında Einstein'a sormuşlar: üçüncü dünya savaşı nasıl olacak? diye. Einstein şu yanıtı vermiş:

"Üçüncüsünün nasıl olacağını bilemem ama dördüncüsü oklar ve yaylarla olacak."

Büyük düşünür sanki bugünü görmüş gibi.

Denizlerle, Yusuflarla, Hüseyinlerle birlikte o günleri, yani bugünkü savaş suçlularının da yargılandıklarını görecek ve yaşayacağız. Bu bir hayal değil insanlık tarihinin bize öğrettiği derslerdir.

Emperyalizme karşı Barış için savaşanların yolları açık olsun.

Onları bugün de bağrımıza basıyoruz.

Sözlerimi Nazım'ın şu dizeleriyle bitirmek istiyorum:

"Ben elimi size verdim.
Size verdik biz elimizi
Kucaklayın bizi
Avrupa'nın san-külotları…
Sürelim yan yana bindiğimiz al atları!
Menzil yakın.
Bakın
Kurtuluş günü artık sayılı.
Önümüzde Şarkın gelecek inkılap yılı
Bize kanlı mendilini sallıyor.
Al atlarımız
Emperyalizmin göbeğini nallıyor."

Saygılarımla,
Halit Çelenk

Üç Fidandı Onlar

Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'ın ölüm yıldönümü nedeniyle, avukatları Halit Çelenk, gömütleri başında bir konuşma yaptı. Çelenk'in konuşması şöyle:

Dostlar;

Sevgili Deniz Gezmiş, Yusuf, Hüseyin

Şair Tahsin Saraç'ın:

"Karşıyaka'nın üç gülü
Deniz gülü, Yusuf gülü, Hüseyin gülü,
… Yürek dalıma gömülü…"
diye andığı;
Şair Subutay Hikmet'in:
"eski ağacımızın civan üç dalıydılar
toprağımızın yüreğinden yeşeren,
gecemizden yıldız gibi kaydılar…
şafağa doğru erken erken
üç dal yan yana çiçeğe durdular"
diye nitelediği;
Yazar ve Şair Muzaffer İlhan Erdost'un:
"… aşağıda hücreleri
gündüz gibi geceleri
koldan ağar zincirleri
bilmesen de bilmez misin
…
şurda bir an eğlenmişler
uykuyu kan eylemişler
ipte bi can eylemişler
bilinmese bilmez misin…"
dizeleriyle içinde yaşattığı;
Şair Şenay Hasırcı'nın:
"ben de sevdalanabilirdim
nazlı seher yeli gibi
üç darağacı
mayıs baharında eğer
bir şafak vakti salınmasaydı"
diye seslendiği üç fidandı onlar.

…..

Aradan otuz iki yıl geçti. Unutulmadılar. Mezarlarında her gün taze ve rengârenk çiçekler.

Yurtseverdiler, yemyeşil yaşamlarını duraksamadan bu toprağın insanlarına feda edecek kadar.

Sosyalisttiler. Bağımsızlığı vazgeçilmez bir ilke edinmişlerdi. Yargılamanın ilk gününde mahkeme salonuna, dipçik darbeleri altında "Bağımsız Türkiye" sloganı ile girmişlerdi.

Dünya görüşlerinin doğal sonucu olarak anti-emperyalisttiler. Kısa ama dopdolu yaşamlarında emperyalizmi yaşayarak öğrendiler.

Filistin'de emperyalizmin Arap halklarına uyguladığı kan dökücü saldırıyı yaşayarak öğrendiler. ABD,1960'lı yıllarda da aynen bugün olduğu gibi, Filistin halkının İsrail'e karşı haklı savaşımını değil İsrail'i desteklemekteydi. İkinci Dünya Savaşı'nda atom silahlarını ilk kez bir ülke halkı üzeride deneyerek Japon halkına soykırım uygulayan Amerika'nın Vietnam halkına karşı yürüttüğü vahşi saldırıya tanık oldular.

Yine ABD'nin Güney Amerika halklarına karşı CIA işbirliği ile yürüttüğü gizli ve açık savaşı gördüler.

Emperyalizm karşıtlığı onlar için bir yaşam biçimi olmuştu. Amerikan Altıncı Filosu'nun İstanbul'a taşıdığı deniz piyadelerini Dolmabahçe'de denize döken onlardı. Vietnam kasabı adıyla ün yapan ABD'nin Ankara Büyükelçisi Kommer'in otomobilini ODTÜ bahçesinde yakanların arasında onlar vardı.

Emperyalizmin bir vahşet, bir barbarlık, bir soykırım sistemi olduğunun bilincindeydiler. Bu sistem ortadan kalkmadıkça, halk yığınlarının, ezilenlerin özledikleri mutluluğa, özgürlüğe kavuşamayacaklarını da biliyorlardı. Tarih bunun dersleri ve deneyleri ile doluydu.

İşte bu bilinçle onlar mahkemedeki savunmalarında şunları söylediler:

"Artık Amerikan emperyalizmini dolarlar, yalanlar, atom bombaları kurtaramaz... Çünkü dünyada bağımsızlık savaşlarını durduracak ve ulusları ezebilecek hiçbir silah yoktur. Çağımıza damgasını vuran en güçlü silah bağımsızlık ve kurtuluş savaşlarıdır."

Onlar sonsuzluğa merhaba dedikten sonra emperyalizmin sömürü, talan ve soykırım eylemleri daha da güçlenerek süregeldi. Son olarak Afganistan'ın ve Irak'ın hiçbiri haklı neden yokken yalanlar, sahtekârlıklarla Amerikan ve dünya kamuoyu aldatılarak işgal edilmesi, on binlerce sivilin öldürülmesi, Mezopotamya uygarlığının yağmalanmasına hep birlikte tanık olduk.

Denizler'in verdiği bağımsızlık mücadelesi ile bugünün koşulları arasındaki bağı kavramak açısından, Amerikan emperyalizminin önümüzdeki dönem için planladığı ve "Büyük Ortadoğu Projesi" adını verdiği tasarımı da anımsatmak gerekir. Kuzey Afrika'dan başlayarak Mısır'ı, Suriye'yi, Türkiye ve İran'ı içine alan, Hint ve Çin sınırlarına dek uzanan bir coğrafya ülkelerin yeraltı ve yerüstü servetlerine el koyma ve bu ülkelerin sömürgeleştirme projesidir bu. İsrail, bu projede yıllardan beri Amerika'nın sağ kolu görevini yapmaktadır. Filistin halkını yok etmek için bu bölgede dünyanın gözleri önünde tarihin en kanlı soykırımlarından birini uygulamaktadır. ABD bu soykırıma destek vermekte, AB ve dünya devletleri seyirci kalmaktadır. Basına yansıyan haberlere göre ABD emperyalizmi Türkiye'ye de bu projede önemli bir rol vermiş ve Başbakan Erdoğan bu görevi kabul etmiştir.

ABD, Ortadoğu'da bu projeyi gerçekleştirmek amacıyla bilimsel görüntülü toplantılar düzenlenmesini sağlayarak yeni bir propaganda çalışması yapmaktadır. Türkiye'ye yakıştırılmak istenen ılımlı İslam doktirininin gündem maddesi yapıldığı Washington'daki son Abant toplantısı bunun bir örneğidir. Bir mesajla toplantıya katılan Fethullah Gülen Türkiye'nin Batı ile Doğu arasında önemli bir köprü görevi yapabileceğini, ülkemizin bu konuda örnek bir ülke olduğunu söylemektedir.

İşte bütün bu gelişmelerin ışığında;

Günümüzde Deniz'leri anmak demek;

Afganistan'da ve Irak'ta Amerikan emperyalizmi ve ortaklarının vahşi saldırılarına, kendi çıkarları için soykırım uygulamalarına karşı çıkmak demektir.

Filistin'de İsrail'in Filistin halkını yok etme ve liderlerini öldürme eylemlerine karşı çıkmak demektir. Büyük Ortadoğu Projesi'ne karşı çıkmak demektir. Ilımlı İslam adı altında ABD emperyalizminin ve ortaklarının Fethullah Gülen eliyle Türkiye'yi Büyük Ortadoğu Projesi'ne katma planına karşı çıkmak demektir.

Büyük Ortadoğu Projesi'nin strateji ve saldırılarını planlamak üzere haziranda İstanbul'da toplanacak olan, Bush'un da gelmeye hazırlandığı NATO toplantısına karşı çıkmak demektir. 12 Mart öncesinde Denizlerin "Yankee Go Home!" (Amerikalı Defol) çığlıkları 1 Mayıs'ta "Gelme Bush" nidalarına dönüşerek bugünlere kadar uzandı. Deniz, Yusuf, Hüseyin yaşıyor... Düşünceleriyle, dünya görüşleriyle...

08.05.2004, Cumhuriyet

6 Mayıs 2004 günü Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının mezarı başında Halit Çelenk'in yaptığı konuşma

Değerli Dostlar

Yine bir altı Mayıs…

Sanki Denizlerin idamının 33. yılını anımsatmak ister gibi takvim yaprakları Mayısın altısını gösteriyor.

Sermaye sınıfının emrindeki 12 Mart askeri cuntasının emriyle uygulanan o yargısız infazı unutturmamak için…

Unutmak mümkün mü?

Deniz'in, "Yaşasın tam bağımsız Türkiye! Yaşasın Marksizm-Leninizmin yüce ideolojisi! Yaşasın Türk ve Kürt Halklarının bağımsızlık mücadelesi! Kahrolsun emperyalizm! Yaşasın işçiler, köylüler!" sözleri Ulucanlar cezaevinin soğuk duvarlarına ve cellatlarının yüzlerine çarparak ülkenin dört bir yanına dalga dalga yayılıyor.

Denizler, Yusuflar, Hüseyin'ler unutulmuyorlar ama Yusuf'un dediği gibi Türkiye halkı tarafından mahkum edilen cellatları ve infazcıları 'her gün ölüyorlar'.

Soralım kendimize…

Ölümlerinin üzerinden geçen bu 33 yıl boyunca onların bağımsızlık ve sosyalizm bayrağını kimler sahiplendi?

Bu ülkenin sahipsiz olmadığını hele satılık hiç olmadığını dosta düşmana kimler anımsattı?

Dünya emperyalist sistemi ile kucak kucağa, iliğimizi kemiğimizi sömüren o doymak bilmez Türkiye kompradorları değil elbette…

Denizlerin bayrağını yükselten, onların yerini doldurmaya çalışan, vatanı sahiplenen, sömürünün yok edildiği bir toplumun öncüsü demokratik ve bağımsız Türkiye'nin mücadelesini veren ülkemiz kafa ve kol emekçileri…

Denizler hep onlarla beraber…

Bir Martta Irak işgaline dur diyen yüz binlerin arasındaydılar…

Kocaeli Üniversitesinde CIA görevlisi Amerikalı albayı konuşturmayan üniversiteli gençlerin arasındaydılar…

Kamu varlıklarının sermaye tarafından paylaşılmasına yani özelleştirmelere ve işbirlikçi iktidarın ülkeyi emperyalist tekellere peş keş çekme çabalarına karşı çıkan, 'Ferman IMF'ninse SEKA, TEKEL, TÜPRAŞ, SEYDİŞEHİR, PETKİM bizimdir', 'Yaşasın işçi köylü dayanışması' diye haykıran SEKA işçileri ile birlikteydiler.

Güneydoğudan başkente kadın erkek çoluk çocuk gelerek ağalık düzenini protesto eden Maraş köylülerinin yanındaydılar…

ABD'nin Irak işgali sırasında tarlalarına düşen füze parçalarını almaya gelen Amerikan heyetini yumurta ve taşlarla protesto ettikleri için yargılanan Şanlıurfa köylülerinin yanındaydılar…

Onları anımsamamak mümkün mü? Hele bugünlerde…

Irak ve Afganistan'ı işgal eden ve yüz binlerce Iraklı'yı katleden ABD bugünlerde Türkiye'de de dişini gösteriyor. En büyüğünden en küçüğüne ABD'nin eski Dışişleri bakanı Paul Wolfowitz'den tutun da sömürge valisi kılıklı büyükelçisine, Wall Street'teki iliştirilmiş sırıtkan gazetecilerine dek Türkiye'yi aşağılıyor, iktidara emirler yağdırıyor, Cumhurbaşkanının gezilerine karışacak kadar işi azıtıyor.

Wolfowitz Türkiye'nin asker ve sivil yöneticilerinin 'hata yaptık, özür dileriz, bundan böyle Amerika'ya yardımcı olacağız' diye özür dilemelerini beklediğini söylüyor.

Sanki Türkiye ABD sömürgesi bir muz cumhuriyeti imiş gibi…

Büyükelçi Edelman Sezer'in Suriye'ye gitme kararını gözden geçirmesini istiyor.

Sanki Türkiye Başkan Bush'un Teksas'taki çiftliği imiş gibi…

Büyükelçi Edelman Türk mahkemelerinin kararlarını hiçe sayarak Bergama'daki altın madeninin Normandy şirketine açılması için Bayındırlık bakanlığına mektup yolluyor.

Yetmiyor…

Büyükelçi Coca Cola, Pepsi ve Ülker şirketleri arasındaki kola savaşına taraf oluyor ve Türkiye başbakanına emir yolluyor 'haksız rekabete son verilmesi'ni temin etsin diye…

Yetmiyor…

ABD'ye yönelik kuşku ve eleştiriler yaydığını düşündüğü basını tehdit ediyor. Bay Büyükelçiye göre Türk basını insafsız imalarıyla Amerikan halkına hakaret etmekte…

Yetmiyor…

İncirliğin kullanımında 'daha uygun' koşullar talep ediliyor.

Suça yataklık edelim diye yani daha çok Iraklıyı, daha çok Afganlıyı bombalamak için Türkiye topraklarından kalkacak ABD uçaklarının cinayetlerine yataklık edelim diye…

Bu haberleri gazetelerde okuduğumda Denizlerin mahkemedeki savunmalarını anımsıyorum.

Deniz savunmasında, Mustafa Kemal'e ağır hakaretler yağdıran bir Amerikalı senatör için 'işte tam kaçırılacak bir Amerikalı' demişti… Edelman onun bu tanımına ne kadar da uymakta…

Dünya halkları ve emekçi sınıflarının ABD emperyalizmi ve ortaklarının azgın saldırılarına hedef oldukları bir dönemden geçmekteyiz.

Türkiye de kısa ya da uzun vadede bu saldırıdan payına düşeni alacak gibi görünmekte…

Bununla birlikte benim ve Denizlerin içimiz rahat…

Çünkü dünya halkları emperyalizme direniyor…

Çünkü Türkiye emekçileri aydınıyla ve işçisiyle Denizlerin ve bu mücadelede kaybettiğimiz tüm devrimcilerin bayrağına sahip çıkarak tarihsel görevini yerine getirmekte kararlı görünüyor…

Denizler, Yusuflar, Hüseyinler yaşıyor ve yaşayacaklar.

2005 yılında Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının mezarları başında yapılan anma toplantısında Halit Çelenk'in yaptığı konuşma

Değerli Ekmekçi Dostları,

Cumhuriyet Gazetesinin kapısından içeriye girince sağda koridorun sonundaki Oda Mustafa Ekmekçi'nin odası idi. Kapısı hep açık dururdu. Ekmekçi'nin yüreği gibi tüm insanlara, dostluklara ve sevgilere açık. Odası bir söyleşi mekanı gibiydi. İnsanlarla söyleşir, sorular sorar, olup bitenleri, halkın sorunlarını öğrenmeye çalışır, ilişkilerinde sevgi başta gelir, sevgi dolu bakışları insanlara güven verirdi. O halkla, halkın dertleri ve sorunlarıyla dolu yazılarını böyle oluştururdu. İlgisini çeken tüm toplantılara, yürüyüşlere katılırdı. Başka yerde yer almayan olayları en ilgi çekici yönleriyle yazılarında bulabilirdiniz.

Birkaç günden beri sevgili Ekmekçi'nin Öksüz Yamalığı adlı kitabını okuyorum. Bilmediğim bir çok olayı ve gelişmeleri öğreniyorum.

Sevgili Ekmekçi'ye "Köy Enstitülü kara oğlan" diyenler oldu. Bu bir sevgi deyimiydi. Çünkü onun yüzü, bahar günlerinin seherindeki gökyüzü kadar aydınlıktı.

Onun "Öksüz Yamalığı" adlı kitabını sevgili Mahmut Makal "Köy Enstitülerinin ansiklopedisi" olarak nitelendiriyor. Elhak doğrudur. Köy Enstitüsü eğitim sistemini, bu, "iş içinde eğitim", köyün kalkındırılması, canlandırılması projesini kim yarattı? Kimler yönetti? Bu özgün eğitim sistemi Türkiye'ye neler getirdi ve sonunda nasıl kapatıldı? Bütün bunları bu kitapta okuyabilirsiniz.

Ben öksüz yamalığının ne demek olduğunu bilmiyordum. Anadolu'da fakir ve yoksul köylülerin lapa lapa yağan kara bu adı verdiğini ondan öğrendim. Yoksul Anadolu insanının, giysilerindeki büyük yamalıklarla lapa lapa yağan kar arasında kurduğu ince espriyi ve alaysamayı algıladım.

Gazetecilikte "haber içeren yazı" türünü onda görürsünüz. Sanki bu yazı türünü o yaratmış gibi.

Günümüz gazetecilerine onun bir de öğüdü var. Şöyle diyor:

"Bıraksınlar lider konuşmalarından yazı yazmayı. Dedikodu yazarlığını bıraksınlar. Yeni konular yaratsınlar, örneğin dursunlar Köy Enstitüleri gerçeği üzerinde. Dilin özleşmesi üzerinde, domuz eti üstünde yazsınlar. Ne olur biri yazsın da dişimi kırsın."

Evet Köy Enstitüleri kapatıldı. Ama nasıl, kimler tarafından kapatıldı? Mustafa Ekmekçi Öksüz Yamalığı kitabının 366. sayfasında **"Köy Enstitülü Nadir Nadi"** başlığı altında, sayın Nadir Nadi'nin 31 Ocak 1976 günlü Cumhuriyet Gazetesinde yayımlanan yazısına yer vererek konuya açıklık getiriyor.

Olay şöyledir:

Emekli bir öğretmen İsmet İnönü'ye Köy Enstitülerinin kapatılmasını eleştiren bir açık mektup yazar. İnönü bu mektuba verdiği

kısa yanıtta, CHP döneminde, Türkiye için çok yararlı olan ve her zaman savundukları Köy Enstitülerine ilişilmediğini yazarak "Hasan Ali Yücel ve İsmail Hakkı Tonguç yanlış fikirlerinden dolayı değiştirilmemişler, aleyhlerinde devamlı olarak yapılan iftiradan hem kendilerini hem de Köy Enstitülerini sükunete getirmek için görevlerinden ayrılmışlardır ve yerlerine gelen halefleri, Hasan Ali ve Tonguç'un eserlerine aynı azim ve inançla devam etmek kaydıyla getirilmişlerdir" diyor. Bu açıklamadan sonra Sayın Nadir Nadi şunları söylüyor:

"Sayın İnönü'ye göre Köy Enstitüleri 1950'den sonra kapatılmıştır ve çok yazık olmuştur. Yazık olmasına yazık olmuştur ama. Sayın İnönü herhalde unutmuş olacak CHP döneminde Köy Enstitülerine ilişilmediği doğru değildir. Rahmetli Hasan Ali Yücel istifa etmemiş, 1946'dan sonra kurulan hükümetin dışında kalmıştır. Onun yerine getirilen Reşat Şemsettin Sirer'in ise Köy Enstitüleri konusunda karşı zihniyeti temsil ettiğini yurdumuzda bilmeyen kimse yoktur: 1946 havası içinde şahlanan muhalefet karşısında o zamanki CHP iktidarı bir ödüncülük politikasına kaymış, tutuculara hoş görünmek çabasına girmiştir…"

Ekmekçi bu alıntıdan sonra şöyle der:

"Köy Enstitüleri bu denli baskılarla kapatılmasalar… belki bugün ben daha güzel olmaları için gericilerin 'komünist yuvası' dediği, karaladığı kuruluşlara gülle dokunamazdım…"

Bu dünyadan iz bırakarak gidenler ve aydınlığa omuz verenler arasına Mustafa Ekmekçi'yi de koymak bir kadirbilirlik olacaktır.

Saygılarımla.

Avukat Halit Çelenk.

2005 yılı Mustafa Ekmekçi'nin mezarı başında yapılan anma toplantısında Halit Çelenk'in konuşması

Sayın başkan, sayın konuklar ve dinleyiciler,

Bu önemli ödülü bana layık gören TİHAK başkanı ve yöneticilerine yürekten teşekkür ediyorum.İnsan haklarının bu büyük ve anlamlı ödülü ile her zaman onur duyacağım.

Ayrıca bugün bu ödülü bana şahsen veren Cumhuriyet gazetesi Yönetim kurulu başkanı ve başyazarı İlhan Selçuk'a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.Yarım yüzyıldır süregelen dostluğumuzun zevkini şu an yine yaşıyorum.

Bu toplantı, Amerika'nın başını çektiği uluslararası emperyalizmin insan haklarını vahşice çiğnediği bir döneme rastlamaktadır. Amerikan ve İngiliz paralı askerleri Afganistan'ı ve Irak'ı işgal etmişler, yüz binlerce insanı katletmişler, Mezopotamya uygarlığının yapıtlarını yağmaya açmışlar, Guantanamo'da ve Ebu Gureyb'de Irak halkına en vahşice işkenceleri yapmışlar, yakın zamanda öğrendiğimize göre bu işkenceleri uçaklarda birçok ülkeye yaymışlar, Cenevre Sözleşmelerini çiğneyerek hukuk tanımazlığın yeni örneklerini vermişlerdir.

Öyle ki Amerika'nın bu ülkelere demokrasi ve özgürlük götürme yalanı karşısında kimi çevreler bu tutumu kara mizah olarak insan hakları emperyalizmi olarak nitelemiş ve alay konusu yapmışlardır.

Yine bu dönem, bu vahşiyane cinayetlere karşı Irak ve Afgan halklarının kahramanca direnişlerinin emperyalizmin ordularını perişan ettiği bir dönemdir.

Dünyanın her bölgesinde, Ortadoğuda, Güney Amerika'da, Güneydoğu Asya ve Afrika'da emperyalizmi lanetleyen eylemler yapılmış ve yapılmaktadır.

Özellikle Irak'taki büyük direniş karşısında Amerika Irak'tan kaçma yollarını aramaktadır.

İşte bu toplantı, tarihin böylesine çok kritik bir döneminde yapılmaktadır.Bu vesileyle burada bir konuya daha değinmek istiyorum.

Türkiye'nin yurtsever insanıyım diyen başbakanın yurtseverliğinin ne olduğunu öğrenmesi gerek... Yurtsever insan olmanın temel koşulu bağımsızlık savaşımı vermek yani anti-emperyalist olmaktır. Yüz binlerin meydanlarda ABD'nin Irak müdahalesine karşı güçlü bir karşı koyma sergiledikleri 1 Mart günü TBMM de bu iradeye uymak suretiyle Türkiye topraklarının ABD tarafından kullanılmasına izin vermedi. Buna rağmen, 1Mart'ı izleyen günlerde İncirlik üssünün Irak savaşında Amerikalılarca kullanılmasına izin verenlerin,

emperyalizmin planladığı Büyük Ortadoğu projesine destek olanların yurtseverlik iddiası ancak bir güldürü konusu olabilir.

Emperyalizme karşı mücadelelerinde başta Irak direnişçileri ve Güney Amerika ülkeleri olmak üzere tüm dünya halkına selam olsun.

Halit Çelenk'in TİHAK tarafından kendisine verilen Türkiye İnsan Hakları Ödülü (2005)'nü aldığı toplantıda yaptığı konuşma

Değerli Deniz sever, Yusuf sever ve Hüseyin sever dostlar

Onları uzun ve ışıklı uğurlayışımızın 34. yılındayız. Ama ben ve değerli meslektaşım avukat Mükerrem Erdoğan sizlerden bir yıl önce Ankara'da, Ulucanlar Merkez cezaevinin avlusunda idam sehpasının altında onları uğurlamıştık.

Deniz, Yusuf ve Hüseyin yaşamları boyunca demokrasi, bağımsızlık ve sosyalizm için mücadele verdiler. Deniz ve arkadaşlarının mahkemedeki savunmaları bugün burada size ileteceğim düşüncelere ilham kaynağı oldu. Onlar sıkıyönetim askeri mahkemesinde son savunmalarında şunları söylüyorlardı:

'Toplumların tarihi,ezenler ve ezilenler arasındaki mücadelenin tarihidir. Çağımıza kadar,bu mücadelelerde ezilenler daima yenilmişlerdir. Fakat 20. yüzyıl tarihimiz,ezenlerin barbarlığına ve bütün baskılarına rağmen,ezilenlerin kurtuluşuna sahne olmaktadır.

Günümüzde ezenleri temsil eden ve çıkarları uğruna yoksul ulusları boyunduruğu altında tutan EMPERYALİZM'dir. İnsanlık

tarihi gericiliğin, barbarlığın ve vahşetin son kalesi olan emperyalizmin de sonunu müjdeliyor.

Bütün ezilen uluslar,emperyalizme,her gün darbe üzerine darbe vuruyorlar. Asırlardır ezenlere karşı mücadelelerde hayatlarını feda edenlerin çabaları boşa gitmemiştir. Dünyamız zafer türkülerini söylemek üzeredir.''

Günümüz dünyasına bakacak olursak Denizlerin daha o günlerden bugünü öngördüklerini rahatlıkla söyleyebiliriz.

Bugün Irak, Afganistan ve Filistin'de ABD emperyalizminin ve onun yandaşlarının ve de uşaklarının işgaline uğrayan haklar,bu haksız işgale karşı kahramanca mücadele etmekte ve direnmektedirler.

Latin Amerika'da dünyanın yüz akı sosyalist Küba'nın yanı sıra Venezuela, Bolivya ve diğer ülkelerde işçi ve köylüler emekten yana sol yönetimler kurarak başa geçmektedirler.

Avrupa ülkeleri, başta Fransa olmak üzere, işçi ve öğrencilerin, Kapitalizmin neoliberal politikalarına karşı güçlü direniş ve mücadelelerine sahne olmaktadırlar.

Türkiye'de de emekçiler,IMF ve onun emrine girenlerce dayatılmak istenen sağlık ve eğitim gibi bir çok alandaki özelleştirme,esnek üretim politikalarına karşı mücadele vermektedirler .

Denizler bugün Irak, Afgan, Filistin direnişçilerinin mücadelelerinde yaşıyorlar.

Denizler Latin Amerika emekçi halklarının emperyalizme karşı direnişlerinde yaşıyorlar.

Denizler bugün Petrol İş ve diğer sendikaların neoliberal politikalara karşı savaşımlarında, KESK, DİSK, TMMOB, TTB'nin Sosyal Güvenlik yasasına karşı mücadelesinde, Türkiye'nin dört bir yanında sendika hakkı için, işten atılmalara ve taşeronlaşmaya ve de işyerlerinin kapatılmasına karşı, düşük ücretler ve ağır çalışma şartları

için savaşım veren, grev yapan işçilerin direnişlerinde ve yine Sinan köylülerinin çığlıklarında yaşıyorlar.

Emperyalizm yeryüzünden silininceye kadar da yaşayacaklar.

Sözlerime Denizlerle başladım yine onlarla bitirmek istiyorum:

'Ezenlere karşı verdikleri mücadelelerde ölen tüm ezilenlere selam olsun..

Emperyalizme ve onun emrindeki uşaklara karşı verdiğimiz kutsal bağımsızlık kavgamızın tüm şehitlerine selam olsun."

2006 yılı Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının mezarları başında yapılan anma toplantısında Halit Çelenk'in yaptığı konuşma

Deniz'lerin Savunması Bugünleri Anlatıyor

Yine bir 6 Mayıs gününde hep beraberiz. Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan 6 Mayıs 1972'de sabaha karşı Ankara Ulucanlar cezaevinde idam edildiler. Onlara isnat edilen suç, Anayasal düzeni değiştirmek ve ortadan kaldırmaktı.

Neden idam edildiler?

Eylemlerinden ötürü mü?

Yoksa düşüncelerinden ötürü mü? Eylemlerinden ötürü suçlanamazlar çünkü Deniz'ler hep 27 Mayıs Anayasa'sını savuna gelmişlerdi. Onu ortadan kaldırmak bir yana tastamam uygulanmasını istiyorlardı. Hatta bu amaçla Samsun/Ankara yürüyüşü yapmışlardı.

Öyleyse Deniz'lerin suçu neydi?

Deniz'ler Anayasa'nın 146. maddesini ihlal etmemişler ama bir düşünce suçu işlemişlerdi!

Askeri Yargıtay Başsavcılığı, Genel Kurmay Başkanlığına 3/7/1971 gün, 971/1285 U.Nolu ve 971/11-99 Tebliğname sayılı bir yazı yazarak 'Marksist felsefe ışığında Milli Demokratik Devrimi gerçekleştirmek üzere silahlı eylemlere girişmek ve bu suretle Amerikan emperyalizmi ve onun yerli işbirlikçilerini bertaraf ederek tam bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye'yi kurmak''düşüncesi ile yapılan eylemlerde ceza yasasının 146.maddesinin uygulanması gerektiğini bildirmekteydi.Yine aynı yazıda Sıkıyönetim komutanlık-

larına ve askeri savcılara bu yolda emir verilmesini talep etmekteydi. Yazı,tüm Sıkıyönetim komutanlıklarına ve askeri savcılıklara gönderilmiş ve Deniz'ler de dahil olmak üzere, suçu ne olursa olsun Amerikan emperyalizmi ve onun yerli işbirlikçilerini 'bertaraf''etmeye ve tam bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye kurmaya çalışanlar idamla yargılanmışlardır.

Bütün bunlar gösteriyor ki Deniz'ler eylemlerinden ötürü değil ama düşüncelerinden ötürü asıldılar. Onlar insanlık tarihinde haksız düzenlere başkaldırdıkları için yok edilmeye çalışılan ilk kurbanlar değillerdi. Şeyh Bedrettin, Nesimi, Pir Sultan, Giordano Bruno, Hallac-ı Mansur bunlardan sadece bir kaçıdır.

Peki egemen sınıfların çeşitli dönemlerde gerçekleştirdikleri bu katliamlar içinde yaşadığımız bu kokuşmuş düzene karşı insanlığın başkaldırışını önleyebildi mi? Bu sorunun en iyi yanıtını

'Ne mümkün zulm ile bidad ile

imha-ı hürriyet!

Çalış idraki kaldır

Muktedirsen ademiyetten''diye haykıran büyük şair Tevfik Fikret vermektedir.

Aslında Deniz'ler ölmedi. Onlar yaşıyor.

Deniz'ler yaşıyor çünkü emperyalizm varoldukça bağımsızlık mücadelesi de var olacak ve Deniz'ler yaşayacaklar.

Deniz'ler yaşıyor çünkü Irak, Filistin ve Afganistan'da kadın, erkek ve çocuk katliamı yaşanıyor.

Deniz'ler bu halkların direnişinde yaşıyorlar.

Deniz'ler yaşıyor çünkü hala ülkemizde insanlığın umudunu, hasretini ve özgürlüğünü söndürmek için görevlendirilmiş ve ikili anlaşmalarla kurulmuş ABD üsleri ve ABD askerleri var.Türkiye hala emperyalizmin savaş örgütü olan NATO'nun üyesi. Denizler bunlara karşı mücadele vermek için yaşıyorlar.

Denizler yaşıyor çünkü ABD'nin savaş gemileri, 6. Filoları kıyılarımızda cirit atmaktadır.

Denizler yaşıyor çünkü ülkenin en önemli kamu işletmeleri Washington ve Brüksel'den gelen emirlerle haraç mezat yabancılara satılıyor.

Denizler yaşıyor çünkü sermayenin egemenliğine karşı verilecek savaşımız var.

Onlar gerçekten de ölmediler.

Ülkenin her yanında yurtseverler, gençler, işçiler emekçi halk emperyalizme karşı, sınıfsız sömürüsüz bir topluma doğru Denizlerin mücadele bayrağını kapmış gidiyorlar.

Denizlerin mücadele bayrağı onların savunmasındaki şu satırlarda ne güzel dalgalanmakta ve bugünü anlatmakta!

'…Toplumların tarihi,ezen ve ezilenler arasındaki mücadelenin tarihidir. Günümüzde ezenleri temsil eden ve çıkarı uğruna yoksul ulusları boyunduruğu altında tutan emperyalizmdir. İnsanlık tarihi, gericiliğin, barbarlığın ve vahşetin son kalesi olan emperyalizmin de sonunu müjdeliyor… Artık Amerikan emperyalizmini dolarlar,yalanlar atom bombaları kurtaramaz. Emrinde uşak olarak kullandığı gericilerle tarih sahnesinden silinmeye mahkumdur çünkü dünyada bağımsızlık savaşlarını durduracak ve ulusları ezebilecek hiçbir silah yoktur.

Emperyalizme karşı verdikleri mücadelelerinde başlarını eğmeyen tüm ezilen uluslara selam olsun''

Bizden de
Selam olsun Deniz'e
Selam olsun Yusuf'a
Selam olsun Hüseyin'e
Selam olsun "yarin yanağından gayrı her şeyde
Her yerde
Hep beraber"
Diyebilmek uğruna canlarını feda edenlere!

Av. Halit Çelenk, 6 Mayıs 2007 tarihinde Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının mezar başında yapılan anma konuşması

Onlar Öldü

Onlar öldü.
Öldürüldü.
Uzun söz gerekmez.
Her devrimci yaşarken zaten biraz
Hayata nişanlı
Ölüme sözlü.

Yalın sözlerle anlatılmalı bu ölüm.
Onlar nasıl gittilerse ölüme
Yiğit ve sade.
Fırtınası sessizliğinde
Sözcüklerle.

Metin Demirtaş

İlhan'a Ağıt

Sessiz bir kahramanı iken kavgamızın
Cellatlar elinde can veren
Gülünce kara bıyıkları arasından
Denizde güneşli çakıl taşları gibi gülen
Canımız, yiğidimiz, İlhan'ımız...
Yaşıyor şimdi
Türküler'in dilinde
Alaz'ın bakışlarında
Gül'ün kederinde.

Metin Demirtaş

Kan Sızıyor Güzün Yanağından

Dipçikle yaralı
Kan sızıyor İlhan'ın
Ve güzün yanağından.

Dövülen yerlerinin ağrıları
Karışıyor 'hayali ağrılar'ıma.
Seni Karşıyaka Mezarlığı'nda değil
Daha dün cıvıl cıvıl
Yaşadığımız yerlerde arıyorum.
Ve netsem, nereye gitsem
Oturup türküler söylediğimiz
O son akşamımızı
Unutamıyorum.

Metin Demirtaş

Bir 7 Kasımı daha karşıladık.

İlhan'ın 12 Eylül askeri cuntası tarafından öldürülmesinin üzerinden 27 yıl geçti.

Her yıl mezarı başında yapılan anma etkinliğine bu yıl rahatsızlığım nedeniyle katılamamaktayım ama bazı duygu ve düşüncelerimi sizinle paylaşmak istiyorum.

2007 yılı, İlhan'ın ölümüyle aynı güne denk gelen Büyük Ekim Devriminin 90.yılına rastlamakta.

1917 Ekim Devrimi, 1871 Paris Komününden sonra insanlığın kurtuluşu yolunda atılmış en önemli adımdır.

1917 Ekim Devrimi, sınıfsız sömürüsüz bir toplum düzeninin kurulması düşüncesinin somutlaştığı, ete kemiğe büründüğü bir insanlık deneyimidir.

İnsanlığın bu büyük kazanımı,eşitlik ve özgürlüğün yolunu aydınlatmış, emek ve insanlık değerlerinin egemen olduğu bir dünyanın mümkün olduğu kanıtlanmıştır.

Sovyet emekçilerinin başarıları yeryüzünün tüm ezilen halklarının umudu olmuştur.

Promete zincirlerinden boşanmış ve tüm güzellikleri ve iyilikleri,insana yaraşan tüm değerleri Ekim Devrimiyle yeryüzüne taşımıştır.

İnsanlık, ilk kez, toplumun her hücresinin sermaye ve kar için değil ama 'insan''için, insanın iyiliği için planlandığı ve örgütlendiği bir siyasal ve ekonomik seçeneğin yaşama geçirilmesiyle tanışmıştır.

Tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi Türkiye'de de, Ekim rüzgarının etkisi, özellikle düşünsel planda, en yoğun biçimde 27 Mayıs 1960 devrimini izleyen dönemde hissedildi.

Sosyalist düşüncenin bu değerli pratiği ve devrimin teorik dayanaklarının kitlelere yayılmasında Muzaffer Erdost ve İlhan Erdost'un kurdukları ve büyük bir özveriyle sürdürdükleri Sol ve Onur Yayınlarının katkısının büyüklüğü yadsınamaz.

İşte İlhan'ın Mamak'ta ağabeyiyle birlikte bir askeri aracın içinde vahşice dövülerek öldürülmesinin altında yatan neden budur.

Onlara bu cinayeti işleten,büyük bir filozofun belirttiği gibi kitlelerle buluştuğunda maddi güce dönüşen düşüncenin egemenleri korkutmasıdır.

Ülkemizde ve dünyanın her coğrafyasında emperyalizme karşı direnen halkların mücadeleleri, İlhan'ı ve nicelerini öldürmekle, asmakla sosyalizmi, sınıfsız ve sömürüsüz bir dünyanın mutlaka kurulması gerektiği düşüncesini yeryüzünden ve ülkemiz topraklarından silmenin olanaksız olduğunu gösteriyor.

İlhan ve onun gibi mücadele veren sessiz ve kararlı savaşçıların sayesinde bu kokmuş düzenin sahipleri bir daha gelmemek üzere yeryüzünden silinip gidecekler.

O günün mutlaka geleceğine inanıyorum.

Halit Çelenk

07.11.2007 günü İlhan Erdost'un mezarı başında yapılan anma etkinliğinde Halit Çelenk'in yaptığı konuşma

III. BÖLÜM
RÖPORTAJLAR

68 Gençliği'nin Pek Çok Davasini Üstlenen
Avukat Halit Çelenk O Günleri Anlattı.

68 Gençliği Emeğin Yanında Saf Tuttu.

Ceren Saran

• THKO davasını üstlenmeye nasıl karar verdiniz? Bu sizin kararınız mıydı yoksa herhangi bir kişi yada örgütten böyle bir teklif mi geldi?

— THKO davasını üstlenmek benim kararımdı. Zaten daha önceden Yusuf'un Commer davasında, Hüseyin'in ise Diyarbakır ve Ankara'daki iki davasında savunmanlıklarını üstlenmiştim. O münasebetle bu davalarına da ben baktım.

• Commer davasından kısaca bahseder misiniz?

— Yusuf ODTÜ'de öğrenciydi. O yıllar rektör, "Vietnam Kasabı" lakabıyla dünyaca ünlü Amerikan Büyükelçisi'ni ODTÜ'ye davet etmişti. Bir grup anti-emperyalist ve Amerikan emperyalizmine karşı öğrenci de bu olayı kendi dünya görüşlerine aykırı bulduğu için tepki göstermiştir. Bu öğrenciler, Commer'in arabasını ODTÜ'nün bahçesinde yaktılar ve bu sebepten haklarında Commer Davası denilen dava açılmış oldu. O davada sanık olarak bulunan Yusuf'un avukatlığını ben yaptım. Hüseyin'e gelince; Hüseyin'in de içinde bulunduğu on dört kişilik bir grup Suriye'den Türkiye'ye silah getirtmişler ve yolda yakalanmışlar. Diyarbakır'da bu on dört kişi hakkında dava açıldı ve o davada avukat bendim yine. Daha sonra Hüseyin hakkında Ankara Birinci Ağır Ceza Mahkemesi'nde bir dava daha açıldı. Hüseyin bir arkadaşıyla otobüsteyken, otobüsün birinde bir silah bulunuyor ve jandarma arama yapıyor. Silahı kimse üstlenmiyor. Bunlardan şüphe ediyorlar, kaldı ki bunlar suçlamaları kabul etmiyor. Bu yüzden Ankara Birinci Ağır Ceza Mahkemesi'nde açı-

lan davada Hüseyin'in avukatıydım yine. O davadan enteresan bir anekdot anlatayım size. Sanıklar silahın kendilerine ait olduğunu reddettiler; savcılık da buna dair bir kanıt bulamadı zaten. Dava son aşamaya geldiğinde hakim bana dönüp şöyle dedi: "Halit Bey, ben bu silahın Hüseyin'e ait olduğuna vicdanen kanaat getirdim ama buna ilişkin bir kanıt yoktur. Beraatine karar veriyorum ve onu tahliye ediyorum. Ama koridora çıktığınız zaman sakın hakimi aldattım demeyin." THKO davası Hüseyin'in avukatı olduğum üçüncü davadır.

Deniz de, İstanbul'da oturuyordu ve İstanbul Hukuk Fakültesi'nde öğrenciydi o sıralar. THKO davasında Yusuf ve Hüseyin ile beraber olduğu için onun da vekaletini ben aldım.

• Deniz ve arkadaşlarının faaliyetlerini, onların davasını üstlenmeden önce takip ediyor muydunuz?

— Öncelikle şunu söylemeliyim ki 68 kuşağı Türkiye'nin en bilinçli, en yürekli, en mücadeleci kuşağıdır ve onlar da bu kuşağa dahillerdi. Bu bağlamda bakarsak elbette izliyordum ama ben daha çok Ankara'daki gençlik olaylarıyla ilgiliydim. Eğer faaliyetten kastedilen THKO'nun çalışmalarıysa, bu faaliyetler gizli olduğu için onları bilmemize zaten imkan yoktu. Dava açılana kadar THKO'nun varlığını ne ben, ne mahkeme, ne de savcı biliyordu. Ama sorunuz bu çocukların genelde devrimci hareketlerle olan ilişkileriyse, 1960'lı yılların başından bu yana devrimcilerin davalarına bakan bir avukat olarak elbette ki bu faaliyetlerden haberim vardı. Onların işçi ve köylü mücadelelerinde yer aldıklarını ve üniversitelerdeki eylemlere katıldıklarını herkes gibi ben de biliyordum. Çünkü olaylar gazetelere intikal ediyor ve bizler de okuyorduk haberleri. Ayrıca bu gençlerin davalarına baktığımız zaman onların konuşmalarından neler yaptıklarını öğrenebiliyorduk. Bu anlamda elbetteki faaliyetlerini biliyorduk.

• Sizce Deniz, Yusuf ve Hüseyin 12 Mart darbesinin kendine seçtiği kurbanlar mı? Eğer sıkıyönetim ilan edilmeseydi,

THKO bağımsız ve sivil mahkemelerce yargılansaydı, Deniz ve arkadaşları hakkında idam kararı verilir miydi?

— Sorunuzda "seçilen kurbanlar" tabirini kullanıyorsunuz. Kurban sözcüğü kanımca ancak edilgen bir varlığın durumunu tam olarak ifade edebilir. Kurban; pasif, kendiliğinden hareket edemeyen, başka birinin "aracı" olarak bir iş içerisinde kullandığı kişidir. O nedenle bu tabir Deniz, Yusuf ve Hüseyin'in durumlarına uygun değildir. Çünkü onlar Türkiye'deki gençlik hareketleri içerisinde en bilinçli, en birikimli ve en yürekli olanlardı. Genç yaşamlarını kendi dünya görüşleri ve amaçları için özveride bulunarak feda eden insanlardı onlar. Bu sebepten onlara kurban demek doğru olmaz.

• O dönemin gençlik hareketlerinden de biraz bahseder misiniz?

— Toplumun yönünü "bilinçli olarak" ezilenler yararına değiştirmek isteyen, yani ezilenler yönetilenler, mağdurlardan yana iyileştirmek isteyen ve bu doğrultuda eylem yapan bir girişim söz konusuydu. 12 Mart, sermayenin destekçisi olan askeri cunta eliyle sol ve sosyalist düşünce ve eylemlere ve eylemcilerine yönelik bir karşı saldırıydı. Bu mücadele sırasında herkes payını aldı ama Denizlerin payına düşen yargısız infaz oldu.

• Neden yargısız infaz?

— Bu konuyu özellikle açmak istiyorum size. Onlar sıkıyönetim askeri mahkemesinde yargılandılar. Sıkıyönetim askeri mahkemesi bağımsız bir mahkeme değildi. Siyasal iktidara bağımlı bir mahkemeydi. Bu mahkemenin hakimleri 353 ve 357 sayılı yasalara göre yürütme organı tarafından görevlendiriliyordu. Yani şimdiki Yüksek Hakimler Kurulu gibi bir kurul yoktu ve yürütme organı idareye el koymuştu. Sıkıyönetim idareye el koyuyor, sıkıyönetim askeri mahkemelerini kuruyor, insanları orada yargılıyor, hakimlerini kendisi görevlendiriyor, istediği zaman görevden alabiliyor, istediği zaman yer değiştirebiliyor, istediği zaman emekliye ayırabiliyor, özlük haklarını kendisi düzenliyor. Bu durumda hakim bağımsız değildir.

Denizlerin idamları ve Kızıldere olaylarından sonra Türkiye'de devrimci gençlik hareketi öndersiz kaldı. Bu du-

rumu nasıl değerlendiriyorsunuz? Sizce umutlar 12 Eylül ile son mu buldu, yoksa günümüze kadar gelebildi mi?

— 1968 gençliği, o dönem koşullarının bir sonucu olarak, üniversite gençliğinin mücadelesinin ve taleplerinin ötesinde, işçilerin, köylülerin ve tüm emekçilerin iş, ekmek ve özgürlük mücadelelerine fiilen katıldı. Aslında emek-sermaye mücadelesinde, emeğin yanında saf tuttu. Egemen sınıfların gençliğe bu denli vahşice saldırması ve onu ve önderlerini yok etmesinin kökeninde bu tavrın yattığını düşünüyorum. Umut sorunuza gelince, bence burada bir umut ya da umutsuzluk olayının ötesinde hala sürmekte olan emek- sermaye mücadelesi vardır ve emek ile sermaye arasındaki bu savaş sona ermedikçe, emeğin mücadelesinden yana taraf tutan gençlik hareketi, yani bizim devrimci gençlik dediğimiz hareket sonra eremez. Günümüzde de bu mücadele işte bu nedenden sürmektedir diyoruz.

1968 hareketi kendine birçok lider isim yarattı; Deniz, Mahir, Ulaş, Cihan, İbrahim... ama 1978 dönemi için aynı şey geçerli değil. Devrimci gençlik gittikçe gücünü mü kaybediyor? Siz nasıl görüyorsunuz devrimci hareketin geleceğini?

— Devrimci gençlik hareketi bir bütündür. Denizler olsun, Mahirler olsun, bir bütün olarak bakmak gerekir onların mücadelesine ve o mücadelenin bittiğini söylemek mümkün değildir; sonuna kadar devam ediyor ve edecektir. Yani emek-sermaye çelişkisi sürdüğü müddetçe o da sürecektir. Onlar idam edildi, diğerleri de öldürüldü, hareket bitti mi?

Hayır, söylemek istediğim şey hareketin öndersiz kalmasıdır.

— Hareket, önderini her zaman yaratabilecek güçtedir.

Mayıs 2006

Aylık Paldır - Kültür Hayvan Dergisi

Bağımsızlık ve Anti-emperyalizm
Denizlerin Mirası

6 Mayıs'lar, her zaman yeni denizlerin doğduğu günlerdir. Ve yeni denizlere açılmanın ilk şartı, kendinden önceki birikimi öğrenmek ve aktarmaktır. Fakat bazıları vardır ki, onları sayfalara sığdırmak zordur. Biz de Denizleri, onların (ve tabi bizim de) Şekibe Ablaları ve Halit Ağabey'leri ile konuştuk. Halit Çelenk, aynı zamanda Denizlerin avukatlığını da üstlenmişti.

• Denizlere dair konuşmak zor ve uzun. Çünkü onlar Türkiye gençliğine büyük bir miras bıraktılar. Başta yargılama süreci olmak üzere bize aktaracaklarınız neler?

Şekibe Çelenk: Çocukları tutukladılar. Çocukların idam cezasını bırakın, cezayı gerektirecek herhangi bir suçları yok. O zamanki Genelkurmay Başkanı Memduh Tağmaç vardı, o zaman dedi ki, "Sosyal uyanış, ekonomik kalkınmanın çok önünde gidiyor, bu memleket için çok tehlikelidir." Bu söz, bütün yargılama sürecinin anahtarı oldu.

Halit Çelenk: Tabii öncesinde bu kendi aralarında da görüşülmüştür, o da öyle ifade etmiştir görüşlerini.

Şekibe Çelenk: Çocuklar tutuklandılar, duruşmaları devam ediyor, 26 kişi sanık. Bu Ali Elverdi denen adam da başkan, ortada oturuyor. İki yanında iki tane askeri hakim oturuyor. Daha önceden bir kural koydular, kapıdan hiç kimse sokulmayacak. Duruşma başladıktan sonra da kapılar kapatılıyor, hiç kimse içeri girmeyecek.

Çocukların da arzusuna uygun olarak sözcü olarak Halit'i seçtiler. Ben üç baba yanımda, arkada oturuyorum. Duruşmalar başladı, çocuklar aralarında işbölümü yapmışlar. Savunmayı önce Deniz, sonra Yusuf, sonra Atilla Keskin, en son da Hüseyin okuyacak. Hüseyin'e çocuklar aralarında "dede" derlerdi.

Deniz okumaya başladı, aradan beş dakika geçti, o hiç açılmayacak olan kapı açıldı. Bir başçavuş, elinde bir fotoğraf makinesi, tıkır tıkır içeri girdi, Deniz'in resmini çekti gitti, kimseden ses yok. Öğleden sonra Yusuf konuşacak, Yusuf konuşmaya başladı, bir başçavuş, elinde bir makine, tıkır tıkır içeri girdi, Yusuf'un resmini çekti, tıkır tıkır çekti gitti, kimseden yine ses yok.

Ertesi gün Atilla keskin son tarafını (kendi bölümünü) gayet güzel okudu, ne kapı açıldı, ne fotoğraf çekildi. Öğleden sonra Hüseyin kalktı. Beş dakika geçmeden kapı açıldı, aynı adam yine geldi, bu sefer Hüseyin'in fotoğrafını çekti. Yine hiç ses yok. Ben o zaman eyvah dedim, ama babalar yanımda bir şey de diyemedim o zaman sorduklarında, "Herhalde duruşma diye çocuklar resim çektiriyorlar" dedim. Eve geldik, kapıdan girdik, "Halit" dedim, "gitti üç çocuk!" O bana kızdı, nereden çıkarıyorsun dedi, çocukların suçu yok. Bunu anlattım. Hakikaten dediğim çıktı, üç çocuğa idam, Atilla'ya 15 yıl verdiler.

Yani bunlar hep önceden hazırlanmış şeyler, daha evvel hazırlanmış, duruşma salonuna bırakılmamış şeyler. (SÇ duvardaki resimleri gösteriyor) Bakın şu resim var ya, şu resimde üç çocuk. (Muzaffer Erdost) benim çocuklara sevgimi bildiği için bana hediye olarak yapmış. Şurada da bir gazetede renkli (bir başka) resim çıkmıştı, onu oraya astım. Şurada Che, diğer tarafta da Latin Amerika'nın üç sosyalist liderinin fotoğrafları var. Şimdi Peru'nun sonucunu bekliyorum, o da sosyalist bir netice versin, onun da (başkanını) yanına asacağım.

• Siz daha önce tanıyor muydunuz?

Halit Çelenk: Ben tanıyordum, Hüseyin'i tanıyordum. Çocuklar Filistin'e gitmişler, gelirken yanlarında silah da getirmişler. Silahları gömmüşler, fakat polis silahları gömdüklerini tespit edip bulmuş. Diyarbakır Cezaevinde kalıyorlardı. Ben o zaman onları savunmak üzere oraya gitmiştim. 16 kişi bir arada kalıyorlardı. Dava da o zaman iki devletin siyasi ilişkilerine zarar vermekten açılmıştı. Mahkeme konuyu Dışişleri Bakanlığına sordu, burada da biz bakanlıktan falan uygun bir tezkere çıkarttırdık (gülüyor), mahkeme de bu yolda sonuçlandı.

Bir başka davaları daha vardı, o da Ankara'ya bir başka ilden gelirken otobüste silah getirdikleri iddiasıyla haklarında dava açılmıştı. Otobüste bulunuyor silahlar, fakat çocuklar ısrarla reddediyorlar. Ben de kalktım bunların savunmasını üzerime aldım. Hakim "ben bu silahların bu çocuklara ait olduğuna inanıyorum, fakat beraat kararı vermek mecburiyetindeyim, zira hiç kanıt yok" dedi. Sonunda beraat kararı verildi.

Ama Yusuf'a gelince, onun daha önce Kommer'in arabasının yakılması olayından davası vardı. Vietnam kasabı Kommer'in ODTÜ'de arabasının yakılması olayındandı. Bu dava aynı zamanda ilk toplu avukat davasıydı. Çünkü geniş bir sempati ve sevgi yaratıyor. İkincisi, çocuklar anti-emperyalist ve bu da büyük bir sempati uyandırıyor.

Biz avukat arkadaşlarla dava öncesinden SBF'de bir toplantı yaptık. Avukatların hepsi bir araya geldiler. Ben onlara dosyayı ve süreci anlattım. Ben hakimi de tanıyordum, Gaziantepli yiğit bir insandı. Dava eski adliye binasındaydı, binanın duruşma salonunun tüm koltukları doldu. Savunmayı ben yapıyordum. Hakim dinledi bizim savunmalarımızı. Kalabalık daha da arttı, öyle ki, adliye sarayından taştı, trafik falan durdu.

Mahkeme bizim isteğimiz üzerine kalktı tahliye kararı verdi. O zaman Şekibe'yi havaya kaldırmışlardı kalabalıkta, onun pabucu

düşmüş. Bekledik herkes çıksın diye, ondan sonra bulduk pabucunu, biz de çıktık. Ertesi gün gittiğimizde nemden, o kadar insan vardı tabii, duvardaki boyalar kalkmıştı. Orası daha önce hiç öyle kalabalık görmemiş ki…

Şekibe Çelenk: Yusuf sık sık buraya gelir giderdi. Ne zaman şu koltuğa baksam Yusuf'u hatırlarım. O gelince hep orada otururdu. Burada bazen kalır, beraber yer içerdik.

Halit Çelenk: Amerikan senatosu Lozan'ı –zannederim 7-8 yıl- bekletti. Onaylamadılar. Deniz savunmasında buna değinecek. Ali Elverdi de buz gibi bir adam. Şimdi Deniz bunu anlatıyor; "Amerikan senatosu Lozan'ı onaylamamıştır, bekletmiştir" dedi. Deniz o konuşmayı da bulmuş, bir Amerikalı senatör Atatürk'e bir sürü hakaret ediyor, tabii Türkiye'ye de. Deniz metni bıraktı, "Tam kaçırılacak bir Amerikalı" dedi. O zaman Ali Elverdi dahil herkes gülümsedi. Ben hatta Ali Elverdi için "sırıttı" derim, ona gülmeyi bile yakıştıramam.

• Denizlerin bizlere bıraktığı en önemli miras nedir?

Halit Çelenk: Deniz'in o son konuşması var ya, asıl miras odur. Aynen şöyle söyler: "Yaşasın Türkiye'nin tam bağımsızlığı. Yaşasın Marksizm-Leninizmin yüce ideolojisi. Yaşasın Türk ve Kürt halklarının bağımsızlık mücadelesi. Yaşasın işçiler, köylüler, Kahrolsun emperyalizm!" Bu çerçeve bilimsel sosyalizme inanmış bir insanın dünya görüşünü yansıtıyor. Bir kere orada, "Yaşasın Marksizm-Leninizmin yüce ideolojisi" diyor. Bu nokta önemli. Marksizmi Leninizmi savunmak görevi. "Kahrolsun emperyalizm" diyor. Bunu bugün herkes söylüyor, fakat onlar Dolmabahçe'de Amerikan askerlerini denize döktüler, hem de Amerikan bayrağını yırtıp attılar.

Marksizmin özünde bir fikir var. Bu fikirle beraber özünde, devrimcilik var. Eğer siz devrimciliği Marksizm'den çıkartırsanız, ortada bir şey kalmaz. Dolayısıyla biz aynı zamanda devrimciyiz. Onun için

bu çocuklar Marksist teoriyi tam anlamıyla benimsemiş arkadaşlar. Ondan sonraki dünya ülkelerini gözlerinizin önüne getirin. Latin Amerika'yı mesela. En önemli şey, anti-emperyalizmdir. Bununla beraber bıraktıkları en önemli miras bağımsızlık ihtiyacıdır. Son sözleri yine bunu gösteriyor. Yani iki nokta çok önemli, biri anti-emperyalizm, biri bağımsızlık. Bunlar bir madalyonun iki yüzü gibidir, birbirinden ayrılamaz. Erdoğan geçenlerde "En yurtsever biziz" dedi. O günlerde TİHAV'in düzenlediği bir törende yaptığım konuşmada söyledim: "Yurtseverliğin iki tane koşulu var, bir anti-emperyalizm, biri bağımsızlıkçılık." Bugün emperyalizmin kudurgan bir hale geldiği bir durumda, bu iki ilke Denizlerin bıraktıkları bence iki tane önemli ilkedir. Bugünün gençliğinden o yolda gitmeleri istenecek iki tane ilkedir.

Denizler, Sinan köylülerinin mücadelesinde, Tüpraş için, Petkim için direnen işçilerinin mücadelesinde yaşıyor. Emperyalizm kudurmuş durumda, nereye saldıracağını bilmiyor. Bugün Türkiye'de sağduyulu bir insan dünya olayları ile ilgilenmek zorundadır ve dünyada da en önemli gelişme emperyalist saldırganlıktır.

Mesela adam bir proje yapıyor, 22 tane ülkeyi kendi tahakkümü altına almak istiyor. Onun için yurtsever insan bağımsızlıkçı olmak zorundadır. Diyorlar ki, anti-emperyalizm, yurtseverlik gibi şeyler demode oldu. Aksine yaşam bize empoze ediyor, sen bağımsızlıkçı olacaksın, sen anti-emperyalist olacaksın diye dayatıyor.

Şekibe Çelenk: Sinan Cemgil çok akıllı bir çocuktu. Denizler aralarında Sinan'a hocam derlerdi. Bağımsızlık fikrini ortaya atan ve kabul ettiren odur.

Halit Çelenk: Ben o dönemde birçok sayıda davalara giriyorum, bir süre İstanbul'da da kaldım. İnfazlar yaklaşıyorken, arkadaşlar bana Denizlerin ölüm orucuna girdiklerini söylediler, fakat vazgeçirememişler. Bir de benim görüşmemi istediler. Ben gittim

Mamak Cezaevi'ne, bir albay vardı orada bana "Yargılama bitti, karar kesinleşti, meclis de onayladı. Görüşmenizi gerektirecek bir durum yoktur" dedi. Fakat ısrar edince, bir yerlerden bilgi aldılar ve ben içeri girdim. Deniz önce geldi, yüz yeşil-sarı, ayakta duramıyordu, diz çöktü, konuşuyoruz. Dedim ki, "Siz çok haklı olarak takatten düştünüz. Bu doğal bir olaydır. Dışarıda idamları engellemek için büyük bir mücadele var. Bu mücadeleler başarılı olabilir, veya olmayabilir. Bu adamlar eğer siz yürüyecek durumda olmazsanız sizi sürükler fotoğraflarınızı çeker, bir sürü yalanlar söylerler. İşte kahraman olarak gördüğünüz adamlar bu durumdadır, korkaktır diyebilirler. Fakat sizin buna hakkınız yoktur, gençliğin de sizden beklentisi budur." Bu hayatımın bana en acı veren, en zor konuşması idi. Düşünün, çok sevdiğiniz, savunduğunuz, düşüncelerine katıldığınız insanlara sehpaya dimdik gidin diyorsunuz.

Bu konuşmadan sonra biz müdürün odasına gittik, 10 dakika kadar sonra geldiler, biz ölüm orucunu bıraktık diye. Doktoru çağırdık, yemeklerini belirledik, sonra da çıktık geri geldik.

Şekibe Çelenk: O zaman karar meclise de gitmişti. O zaman mecliste üç parti vardı. CHP, Güven Partisi, bir de Demirel'in partisi vardı. Meclis'te konuşmalar 40 dakika kadar sürdü. Ben dinleyiciler bölümündeyim, üç baba yine yanımda. Bir ara başkan "Beş dakika ara veriyoruz" dedi. Dışarıya çıkarken, önce AP'liler çıkıyor. Demirel en önde yürüyor, el böyle (üç gösteriyor) ve ağzından köpükler fışkırarak bağırıyordu: "Üçe üç! Üçe üç!" Sanki Menderesleri çocuklar astı!

Halit Çelenk: Bir de Nihat Erim olayı vardır, o da çocukların inançlarının ne kadar sağlam olduğunu gösteren bir olaydır. (Nihat Erim'in konuşmasından sonra Deniz bizi görmek üzere Mamak'a çağırdı. Deniz dedi ki, "Nihat Erim'i dinlediniz dün[1], biz de "dinledik" dedik. Ve dedi ki, biz suç işlemedik. Biz şimdi dışarıda olsak, aynı eylemleri yine yaparız. Ve bizim yaptıklarımızda suç sayılacak

hiçbir şey yok. Ve ne siz ne ailemiz ne de bir başkası, bizim adımıza hiçbir biçimde pişmanlık dilekçesi vermesin, böyle bir açıklama yapmasın."

Sonra birçokları dediler ki, Meclis, Denizlerin itibarını iade etsin. Biz ise "Fakat bizim herhangi bir suçumuz, itibarımız kaybolmuş değildir. Dolayısıyla bizim iade edilecek bir şeyimiz de yoktur. Biz buna alet olmayız." dedik. Ve bunun için de hiçbir zaman iade-i itibar istemedik.

Bu çocukların bugüne bıraktıkları en önemli şey, savunmalarında da vardır. Savunmalarında da birçok yere selam gönderiyorlar; anti-emperyalizmi burada da işliyorlar.

Şekibe Çelenk: Aileleriyle de, çevreleriyle de düşüncelerinden en ufak bir taviz vermeden iletişim kurdular. Ne ailelerine, ne de arkadaşlarına karşı en ufak bir taviz vermediler.

Halit Çelenk: Bildiğim kadarıyla, Deniz çok şakacı, esprili bir insanmış. İlgisi olduğu bir kız varmış, mesela, ben masallarda olduğu gibi beyaz bir ata bineceğim, sevdiğim kızı alıp götüreceğim diye şakalar, espriler yaparmış. Fakat detaylarını bilmiyorum. Çünkü ben onlarla aynı yerde kalmadım, biz hep mahkemelerde görüştük.

12.05.2006, Genç Hayat, Evrensel Gazetesi Eki,
Ezgi Fındık - Erdal Bektaş

1. Nihat Erim, Denizlerin "pişmanlık getirmeleri" karşılığında cezaları konusunda "bir şeyler yapabileceklerini" söylemişti.

"Sosyalizm Denemesi İnsanlığa Çok Şey Kazandırmıştır"

• Sayın Halit Çelenk 1921 Antakya doğumlusunuz, İlkokulu Mektebi-i Sultani'de, Lise öğrenimini Fransız Mandası altındaki kentte Fransızların yönetimi altındaki okulda yapıyorsunuz. Sonrasını sizden dinleyelim.

Sol ve devrimci düşüncelerle lise son sınıfta karşılaştım ve benimsemeye başladım. Sosyalist dünya görüşümün temeli böyle oluştu. 1940 yılında İstanbul Hukuk Fakültesi'nde yüksek

öğrenimimi yaparken sınıf arkadaşım Şekibe Sayar'la evlendim. Okuldan mezun olduktan sonra yaklaşık on yıl Samsun'da ceza avukatlığı yaptım. 1960 yılında Ankara'ya yerleştik. 1962'de eşimle birlikte Türkiye İşçi Partisine (TİP) üye olduk. Ben TİP Ankara İl Sekreterliği ve Genel Yönetim Kurulu üyeliği, Şekibe ise Merkez İlçe Başkanı ve Merkez Haysiyet Divanı üyeliği yaptık.

1963-1965 yıllarında sırasıyla İlerici Avukatlar Derneği ve Devrimci Avukatlar Derneği'ni arkadaşlarımla birlikte kurduk. 1976 yılında ise yüze yakın meslektaşımla birlikte Çağdaş Hukuçular Derneği'ni kurduk. 1968 yılında Tüik Hukuk Kurumu yönetim kurulu üyeliğine seçildim. 22 yıl süreyle bu kurumun ikinci başkanlığını yaptım. İnsan Hakları Derneğini (İHD) 1975 yılında kurduk. Türkiye Öğretmenler Sendikasının (TÖS) ve daha sonra onun devamı olan TÖB-DER'in hukuk danışmanlığını yaptım. Halen Nazım Hikmet Kültür ve Sanat Vakfı Yönetim Kurulu üyeliğini sürdürmekteyim.

• 12 Mart öncesi ve sonrası birçok davada savunman olarak bulunduğunuzu biliyorum. Özellikle de Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'ın savunmanlığını yaptınız. Bu dava sürecinden söz eder misiniz?

Avukatlık, mesleği bir savunma mesleğidir. Savunma hakkı; bütün uluslararası metinlerde ve anayasalarda kutsal bir haktır. Avukat bu savunma mesleğinin yürütücüsüdür, çalışanıdır. Bizim anlayışımız da buydu. Bu anlayışımızın temelinde ise emek ve işçi sınıfının hakları yer alıyordu. Ben sağ kesim dışında emek ve işçi haklarından yana olan sosyalist, demokrat, komünist, işçi , öğrenci, öğretmen, yazar, sanatçıları ve bu hedef doğrultusunda örgütlü mücadele verenleri savundum.

Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan, Hüseyin İnan ve arkadaşlarının davasına yani THKO (Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu) davasına gelince. Ben bu arkadaşları öğrenciliklerinden tanıyordum. Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan ODTÜ'de öğrenciydi. Deniz, İstanbul Hukuk Fakültesinde öğrenciydi ve orada mücadele veriyordu. İstanbul'daki avukat

arkadaşlarla birlikte dava konularını tartışıyor ve ona davalarında yardımcı oluyorduk. THKO davası ise Ankara'da açıldı ve ben 10 avukat arkadaşımla birlikte davanın savunmasını üstlendim. Ben bu çocukların daha önceki davalarına da baktım. Mesela THKO davası Hüseyin'in baktığım üçüncü davasıydı. Yusuf'un ise ikinci davasıydı. Çünkü daha önce bu arkadaşlar hakkında Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesinde dava açılmıştı. Dava açılanlar arasında Hüseyin de vardı. Sonra ODTÜ'de Kommer'in arabasının yakılması olayında Yusuf ve birçok arkadaşı vardı. Hatta bu kitapta (Yaşamda ve Yargıda Devrimci Duruş / Halit Çelenk) onların mahkeme salonunda tahliye kararı verildiğinde yumrukları havada fotoğrafları var. Hepsinin davalarına baktık. Benim bu arkadaşların davalarına bakmamın nedeni, onların sosyalist düşünceye sahip olmalarıdır. Sonuçta bütün çalışmalarımıza, çabalarımıza rağmen sonuç alamadık çünkü karar önceden verilmişti. Bu durumun önemli bir göstergesi, mahkemelere verilen bir talimattır. Denizlerin davası görülürken sıkıyönetim komutanlığı, sıkıyönetim askeri savcılarına bir talimat yazısı gönderdi. Burası çok önemli, çünkü bu talimat yazısı şunu söylüyordu; adam kaldırmak, ruhsatsız silah taşımak, banka soymak gibi eylemlerin TCK'da cezaları gösterilmiştir, bunlar hapisle cezalandırılır. Ancak, eğer bu eylemleri yapanlar, Marksist düşünceye sahipseler, 146/1 den yani idam cezası ile yargılanmaları gerekir. Bu duruma göre, savcılık davayı idam talebiyle açtı. Mahkemeler sonuna kadar o talimatın etkisi altında kaldılar ve idam cezası verdiler. Düşünün şimdi Ahmet, Mehmet bir grup insan, bunlar banka soysalar, adam kaldırsalar, ruhsatsız silah taşısalar, bunlar kanuna göre, hapis cezası ile cezalandırılacaklar. Üç yıl, beş yıl gibi hapis cezası; ama eğer bunlar dünya görüşü olarak Marksizm'e inanıyorlarsa ölüm cezasına çarptırılacaklar. O halde şunu rahatlıkla söylemem mümkündür: Denizler eylemlerinden ötürü değil ama düşüncelerinden dolayı yargılandılar, ve onlara düşüncelerinden dolayı idam cezası verildi. Eğer bu çocuklar Marksist olduklarını, sosyalist olduklarını söylemeseydiler veya bu iddia edilmeseydi, kanıtlanmasaydı, onlara hapis

cezası verilecekti. O halde burada düşünce suçu var. Düşüncelerinden dolayı yargılanıp mahkum edildiler diyorum.

• İdam gecesi yaşadıklarınızı daha sonra "İdam Gecesi Anıları" adıyla bir kitapta yayınladınız, sizin o gece orada bulunmanız nasıl gerçekleşti?

İnfazlar yaklaşmıştı. Gençler beni cezaevine çağırdılar ve "yakında idam cezaları infaz edilecek, bizim sizden bazı ricalarımız var" dediler. Bunların tümü "İdam Gecesi Anıları" adlı kitabımda vardır. Bunların en önemlisi şuydu: "Bizi yalnız bırakmayın, sizin bir arkadaşınızla birlikte sehpada iken yanımızda bulunmanızı istiyoruz. Çünkü bunlar bizim hakkımızda yalan yanlış birtakım şeyler ileri sürebilirler ve korktuğumuzu, çekindiğimizi ya da herhangi bir şekilde uygunsuz davranışlarda bulunduğumuzu ileri sürebilirler, siz bizim tanığımız olun. Öyle bir şey olursa açıklama yaparsınız, gerçeği anlatırsınız. Biz oraya büyük bir yüreklilikle, cesaretle gidiyoruz ve bu bizim yaşamımızın, eylemci, devrimci hareketlerimizin bir sonucudur. Bundan korktuğumuz, çekindiğimiz yoktur" dediler. Ben bu konuşmayı avukat arkadaşlara aktardım. Biz 11 avukat arkadaş davaya bakıyorduk. Savunanlardan avukat Mükerrem Erdoğan'la birlikte infazlarda bulunduk. O anların detayları çok geniştir. Onları burada anlatma gereğini duymuyorum.

Yalnız şunu belirteyim. Onlar sehpa altında kendi davalarını savundular. Deniz'in son sözleri zaten bütün THKO'nun ve diğer sanıkların düşüncelerini anlatan sözlerdi. O sözler okuduğu zaman onların sehpa altında neyi savundukları açıkça ortaya çıkar.

• Bugüne kadar birçok dergi ve gazetelerde yazılarınız yayınlandı, kitaplarınız basıldı. Bu konuda bilgi verebilir misiniz?

Ben bir yandan bu davaları izliyordum. Vakit buldukça da o davalarla ilgili, dönemin önemli hukuk davalarına, insan haklarına ilişkin yazılar yazıyordum. Bunları uzun süre Cumhuriyet gazetesinde yazdım. Milliyet ve diğer bazı dergilerde de özellikle idam cezası, örgütlenme hakkı, anayasaya aykırı yasalar ve bunun gibi konularda

çok sayıda yazılar yazdım. Bu yazıların hepsini kitaplarda toplamak mümkün olmadı. Ancak toplam olarak basılmış 17 kitap ve broşürüm var. Bunlar; "Hukuk Yazıları", "1. THKO davası", "141-142 Üzerine", "Devlet Güvenlik Mahkemeleri Niçin Kaldırılmalıdır?", "Hazırlık Soruşturması Aşamasında Savunma Hakkı", "Toplantılar ve Yürüyüşler", "Bildiri Yayınlama", "İdam Gecesi Anıları", "Hukuksuz Demokrasi", "Hukuk", "12 Eylül ve Hukuk", "TÖB-DER Davası", "Umut Hangi Dağın Ardında", "Barış Savaşçıları", "Beş Kapı Beş Kilit", "Demokrasi Masalı", "Türkiye İşçi Partisinde İç Demokrasi"dir.

• Biraz da "Yaşamda ve Yargıda Devrimci Duruş Halit Çelenk" kitabını konuşalım. Çok güzel bir kitap olmuş, böyle bir kitap hazırlama fikri kimindi, sizin böyle bir kitap düşünceniz var mıydı?

Bu güncel bir konu. Bu düşünceyi üreten yani benim hakkımda böyle bir kitabın hazırlanması, yayınlanması düşüncesini üreten Prof. Dr. Rona Aybay ve değerli bir hukukçu olan avukat Ümit Altaş'tır. Bu dostlar böyle bir kitap yayınlamayı düşünmüşler. Daha sonra bana telefon ettiler. Dediler ki, "Öz yaşamınızın belgeselini yapmak istiyoruz". Sonra Prof. Dr. Rona Aybay ve Ümit Altaş Ankara'ya geldiler. Yanlarında fotoğraf ve çekim işlerinde uzman olan Ender Yeşildağ adında değerli bir Antakyalı arkadaş da vardı. Beraber geldiler, röportaj ve çekim yapıldı. Sonra İstanbul'dan arayarak bu çalışmayı kitap haline getirmek istediklerini söylediler. "Benim için bir mahzuru yok" dedim. Bir çok kişiden yazılar alındı.

Şunu da söyleyeyim; ben böyle bir kitabın hazırlanmasını başında uygun görmedim kendim için. Nedeni şu: şimdiye kadar "Armağan" türünde yayınlanan kitaplar, insanlar öldükten sonra yapılıyordu. Profesörler hakkında, siyasetçiler hakkında sanatçılar hakkında öldükten sonra yapılıyordu bu tür kitaplar. Şimdi ben daha sağım. Sağken böyle bir şey yapılmasını yadırgadım. Fakat bunu arkadaşlarıma söyleyince, hepsi; "yook öyle değil. Sağken de yapılması icap

eder. Yapılan doğrudur" dediler. Bütün dostlarım böyle söylediler, ben de bir şey demedim. Kitap bu şekilde yayınlandı.

Şimdi burada bu kitapla ilgili gönül borcum olanları söyleyelim. Prof. Dr. Rona Aybay, İnsan Hakları konusunda uzmandır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) tarafından seçilen 11 akil insandan birisidir. Bosna – Hersek İnsan Hakları Mahkemesinde de yargıç olarak görev yapmıştır. Halen Türkiye Barolar Birliğinin İnsan Hakları Araştırma Uygulama Merkezi Başkanıdır. Gerçekten bilgi ve karakter itibariyle son derece değerli bir insandır.

Ümit Altaş çok değerli bir hukukçudur. Bu kitabın hazırlanmasından yayımlanmasına kadar her aşamada fiili olarak çok önemli bir rol oynadı. Çok titiz bir arkadaştır. Kitabı TÜYAP bastı. TÜYAP yöneticisi Bülent Ünal Bey çok ilgilendi. Kitaba emeği geçen ve burada isimlerini sayamadığım birçok güzel genç insan var. 17 Eylül'de bana İstanbul'dan telefon ettiler. "Biz burada bu kitaba emeği geçenleri davet edip onlara teşekkür etmek istiyoruz. Sizi de aramızda görmek istiyoruz, gelebilir misiniz?" dediler. Biliyorlar benim sağlık durumumu; "gelemezseniz telefonla bağlantı kurarız" dediler. Fakat biz düşündük, kızım Ferda doktor, "ben senin yanında giderim, ilaçlarımızı alırız gideriz" dedi. Kızlarım Serpil ve Ferda ve damadım Kaya ile beraber gittik ve o toplantıya katıldık. Bütün bu arkadaşlar oradaydı. Hepsine teşekkür ettik.

Ayrıca bu kitaba yazılarıyla katkıda bulunan tüm yazarlarla ilgili olarak da söylemek istediğim şeyler var. Yukarıda isimlerini saydığım dostlarım bu kitabın yayımlanmasını ve hazırlanmasını sağlamak suretiyle, yazarlar ise bu yazıları yazarak beni onurlandırdılar ve yaşattılar. Gerçekten samimiyetle söylüyorum, bu insanların tümüne gönül borcum var, bu borcumu yaşamımın sonuna kadar saklayacağım.

• "Yaşamda ve Yargıda Devrimci Duruş Halit Çelenk" kitabıyla ilgili nasıl tepkiler alıyorsunuz? Ankara'da İlhan İlhan Kitapevi'nde düzenlenen imza gününe çok yoğun bir ilgi vardı...

Bu kitap yayınlandıktan sonra kitabı gören insanlar –bunların içinde yayınevleri sahipleri, yazarlar ve siyasetçiler de var- çok beğendiklerini ve kendi türü içerisinde böyle güzel bir kitap görmediklerini söylediler.

Muzaffer İlhan Erdost'un İlhan İlhan Kitabevi'nde imza günü yapıldı. Büyük bir kuyruk oluştu. İmza saat 14:30'dan 18:30'a kadar yaklaşık dört saat sürdü. Kuyruklar dolanarak binanın kapısına kadar iniyordu. Kuyruk devam ediyordu ama kitaplar kısa bir süre sonra bitti. Bunun üzerine daha önce kitap evine gelen ve "biz imza gününe katılmayacağız, ama bizim için kitap imza edilsin, biz sonra gelip alalım" diyen insanlara ayrılmış kitaplar da satıldı. Ertesi gün İstanbul'dan kitap getirtildi, evime gönderildi ben onları bu insanlar için evimde imzaladım. Oraya gelenler de kitabı beğendiklerini belirttiler. Çok değişik biçimde bana görüşlerini anlattılar, birlikte resim çektirdik. Orada bazı ilginç olaylar da oldu; örneğin hamile bir hanımla eşi geldiler. Hanımın eşi, "Halit Bey gördüğünüz gibi eşim hamile, yakında doğum yapacak. Çocuğumuzun kız olacağını öğrendik. Kızımızın adını da Ezgi koyduk. Bu kitabı lütfen onun adına imzalar mısınız?" dedi. Doğmamış çocuğa kitap imzaladık. Buna benzer bir olayı geçmişte Dikili'de de yaşamıştım. Üç yaşında annesinin kucağında gelen bir çocuğa kitap imzalamıştım. Yine bir vatandaş geldi, elinde kitap, "ben aşığım, ben aşığım" diye bağırıyor. Herkes şaşkın, ona bakıyor. "Efendim ben aşığım, lütfen bu kitaba aşkı yazın" dedi. Onun üzerine kızım Ferda dedi ki; "madem aşıksınız, aşkı en güzel siz bilirsiniz, siz yazın". Vatandaş, "Hayır, hayır, Halit Bey aşkı çok iyi bilir, o yazsın." dedi. Ve ben de orada yazdım bir şeyler. Biraz sonra ikinci bir kitapla gelmez mi… "Biraz önceki kitabın sayfası yetmemişti, lütfen buna devam edin" diyor. Böyle ilginç olaylar da oldu.

Kitap daha yeni dağıtılıyor, bu büyük ilgi sürecektir…

Evet, çoğunu tanımadığım birçok insan arıyor ve bazı gazetelerde kitapla ilgili yazılar yayımlanıyor. Ören'den, İstanbul'dan,

Antakya'dan, Almanya'dan ve başka yerlerden arayanlar oldu, çok telefon geldi. Almanya'da çok değerli arkadaşlar var, sendikacılar, aydınlar var. Onlar aradılar. Yani kitap yeni çıktı, yeni tanıtılıyor ama büyük bir ilgi var…

• Ben de bu kitabı size imzalattığım günün akşamı elime aldım ve kısa sürede, ilgiyle okuyup bitirdim. Çok beğendim.

Teşekkür ederim, sizin beğeniniz benim için çok değerlidir, onu söyleyeyim…

• İlhan Selçuk kitaptaki yazısında; "İlk kez ne zaman tanıdım onu? 1960'ların başında… demek ki dostluğumuz kırk yılı aşmış; yarım yüzyılın eli kulağında…

Halit Çelenk tanıdığımda sosyalistti… Bugün de sosyalist! Peki bu ne biçim iştir? Sosyalizmin raconu bozulmadı mı? Bolşevik devrimi yıkılmadı mı?" diye soruyor siz ne dersiniz?

Şimdi öncelikle sosyalizmin raconu bozulmadı. Sosyalizm bir bilimdir. Bilimsel sosyalizm, adı üzerinde, bunun bir de uygulamaları vardır. Birçok insan Sovyetler Birliği'ndeki dağılmayı sosyalizm bitti diye yorumluyor. Aslında o iş öyle değildir. Rusya'da bir deneme yapılmıştır; yani Sovyet Birliği aslında bir denemedir. İnsanlık tarihine baktığımız zaman bu dönem nihayet yüzyılı bile bulmuyor. Ve bu deneme, insanlığa çok şey kazandırmıştır. SSCB'de parasız sağlık, eğitim, konut, emeklilik hakkı, emekçilere parasız tatil hakkı, kadınlara dünyanın hiçbir ülkesinde rastlanmayacak ölçüde geniş yasal hakların tanınması ve burada sayamadığım birçok başarılı çalışma gerçekleştirildi. Sovyetler Birliği'nin dağılmasında ise siyasal, sosyal ve ekonomik birçok iç ve dış etken rol oynamıştır. Bu konunun tartışmasının başka ortamlarda yapılması gerekir.

Oysa insanlık tarihi binlerce yıldan beri devam ediyor. Bütün sınıflı toplumlarda bir baskı, bir sömürü, bir işkence sistemi uygulana gelmekte. Sosyalizme inananlar, insan haklarına dayalı; tüm insanların baskıdan, sömürüden kurtulacağı, özgür bir dünya için müca-

dele vermektedirler. Sovyet deneyiminin devam etmemesi sosyalizmin bittiği anlamına gelmez. İleride dünya koşulları değişeceğinden ve sosyalizmin denemelerinin daha ileri aşamalara kadar götürüleceğinden hiç kuşkum yok. Buna Güney Amerika ülkelerini örnek verebiliriz. Güney Amerika ülkelerinde devamlı sosyalist sistem genişliyor, yayılıyor ve Amerikan emperyalizmine karşı mücadele veriyorlar. Bunlar devam edecektir. Yani insan var oldukça ve insanın yeni bir dünya düzeni isteği, umudu, amacı var oldukça sosyalizm de var olacaktır. Yeni yeni denemelerle yeni yeni sosyalist sistemler kurulacak ve amacına ulaşacaktır. Ben böyle düşünüyorum.

• Sevgili Halit Çelenk yaşamınızda "keşke"leriniz ve "iyi ki"leriniz var mı?

Geriye dönüp düşündüğümde, yaptığıma pişman olduğum hiçbir şeyi hatırlamıyorum. Düşünce planında, ideolojik olarak, insan hakları ile ilgili konularda yaptığım çalışmalardan çok memnunum ve mutluyum. Bu çalışmaları severek yaptım. Nitekim ben bir kitabımda şöyle yazmıştım. "Ben bir savunmanım. Güzel insanları savundum. Halkını seven, onların 'bir orman gibi kardeşçesine' yaşaması için gencecik yaşamlarını veren insanları… ben bu güzel insanları savunarak, onlarla beraber, insan sevgisini, barış dolu, özgür ve mutlu bir dünyayı savundum. Bu güzel insanları seviyorum. Bir yaşam bu sevgiyle geçti. Kendilerini tüm insanlığa adayanlara bir yaşam vermek çok mu?" diye…

• Cumhuriyet Gazetesinin ikinci sayfasında çıkan yazılarınız ilgiyle okunuyor, özellikle de son zamanlarda Irak konusunda yazdıklarınız. Irak'taki dram sizce nasıl sonuçlanır?

Hatırlatma olarak burada şunu söyleyeyim; Deniz Geçmiş, Yusuf Aslan, Hüseyin İnan ve arkadaşları antiemperyalisttiler ve bağımsızlıkçıydılar. Türkiye'nin bağımsızlığı için mücadele verdiler ve ülkenin emperyalist etkilerden arındırılması için mücadele verdiler. Bir yerde bugünkü olaylar, yani Irak ve benzeri yerlerdeki olaylar onların bu düşüncelerinin ne kadar doğru olduğunu gösteriyor. Şimdi

bugün insanlığın en büyük düşmanı emperyalizmdir ve bir insanın gerçek anlamda insan hatta yurtsever sayılabilmesi için o insanın hem bağımsızlıkçı hem de antiemperyalist olması gerekir. Bu nitelikleri olmayan bir kimse, zaten yurtsever olamaz. Bazı yöneticiler basında, televizyonlarda "efendim ben ve arkadaşlarım Türkiye'nin en yurtsever insanlarıyız" diye konuşmalar yapıyorlar. Ama öbür yanda Amerikalıların kucağında oturuyorlar çünkü iktidar oluşlarını oraya borçludurlar. Onun için bu tür nitelemeler kesinlikle yanlıştır. Altını çizerek tekrar ediyorum. **Gerçek yurtseverler bağımsızlıkçılardır, antiemperyalist olanlardır ve emperyalizme karşı mücadele verenlerdir.** Deniz Gezmiş ve arkadaşları bu nitelikte insanlardı ve onların da en gerçek yurtsever olduğunu düşünüyorum. Çünkü bu uğurda canlarını vermekten çekinmediler.

Irak'taki olaylara gelince; şimdi orada Amerika günden güne yenilgiye uğruyor. Bir batağa saplanmış durumda. Şuna inanıyorum, Amerikan emperyalizminin bugün BOP (Büyük Ortadoğu Projesi) olarak hazırladığı ve uygulamak istediği proje ta Kuzey Afrika'dan Çin sınırlarına kadar 22 devleti içine alıyor. Yani emperyalizm bütün bu devletleri; bazılarını anlaşma yaparak, bazılarını silah kullanarak kendi emellerine hizmet ettiriyor, ettirmek istiyor. Amaçları yeraltı servetlerine el koymak, petrole el koymak ve o ülkelerin bor, demir gibi yeraltı servetlerine sahip olmaktır. Er geç insanlık emperyalizmi yenecektir. İnanıyorum ki bir yerde yenik düşecektir ve insan haklarını savunan işçiler, öğretmenler, aydınlar, köylüler ve tüm halk kesimleri başarıya ulaşacaktır. Buna inancım tamdır.

Tabi ki Türkiye'nin talihsizliği varlığını emperyalizme borçlu bir iktidarla yönetilmekte olmasıdır. Onları iktidara getiren emperyalist güçlerdir. Bu anlamda onları yurtsever olarak kabul etmek Türkiye'nin refahı için mücadele ettiklerini söylemek mümkün değildir.

• Son olarak söylemek istedikleriniz, özellikle de gençlere neler söylemek istersiniz?

Aldığım izlenimlere göre; gençler arasında kitap okuma alışkanlığı eskisi kadar yaygın değil. Bu sistem içinde emperyalizmin de ide-

olojik ve kültürel hegemonyası ve birtakım propagandalarla gençlik okumaktan uzaklaştırılıyor, yurtseverlikten uzaklaştırılıyor. Emperyalizm, gençliği ve halkı kendisine karşı mücadele veremeyecek bir duruma getirmeye çalışıyor. Onun için ben gençlere her şeye rağmen, bütün o propaganda ve baskılara rağmen okumalarını öneriyorum. Mesela her türlü yurtsever yayınları, bağımsızlık ve sosyalizmle ilgili yayınları, felsefi yayınları okumalarını ve kendilerine göre en doğru yolu bulmalarını istiyorum. Ben 87 yaşıma geldim. İnancıma göre en doğru dünya görüşü sosyalizmdir. Ancak ve ancak insanlığı sosyalizm kurtarabilir. Tabi bunu okuyarak ve araştırarak, özümseyerek bu sonuca ulaştım. Hata ettiğimi hiç düşünmüyorum. Bugün tekrar doğsam, aynı çalışmaları yapar ve yine aynı mücadeleyi verirdim.

Bugün ülkemizde tüm emekçiler, işçiler, öğretmenler, gençler, aydınlar, mühendisler, sanatçılar, yoksul köylüler emperyalizme karşı mücadeleyi yükseltmeye çabalıyorlar. Bazen diyorum ki, belki de ben öğretmen olarak da bu mücadeleyi sürdürebilirdim çünkü öğretmen örgütlerinde öğretmen arkadaşlarımızın dirençli mücadelesine yıllarca tanık oldum. Bu mesleğin insanların aydınlatılmasında ne denli önemli olduğunu gördüm ve yaşadım. Ama şu anda benim için geri dönüş yok. Bana göre, öğretmen arkadaşların, günümüzde de öğrencilerine Türkiye'nin mutluluğa kavuşması için hangi yollar gerekiyorsa bu yolları yurtseverce anlatmaları yararlı olur diye düşünüyorum.

Bu güzel söyleşi ve gösterdiğiniz konukseverlik için çok teşekkür ederim. Size ve Şekibe Ablaya sağlıklı bir yaşam diliyorum.

Ben size teşekkür ederim Sevgili Erdal. Bize zaman ayırdınız ve emek verdiniz.

17.03.2007, Erdal Atıcı

Not: 19 Nisan 2007 Cumhuriyet Gazetesi, Kitap Eki'nde yayınlandı. (896 Sayı)

Değerli Başkan,
Değerli öğretmenler,
Değerli arkadaşlar,

Önce Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfının bu genel kurul toplantısına beni davet etme inceliğini gösteren sayın başkan Zeliha Kanalıcı ve yönetim kurulu üyelerini kutluyor ve genel kurula başarılar diliyorum.

Bu Genel Kurul, bölgemizde büyük tehlikelerin oluştuğu ve bunların yansımalarının ülkemiz içinde yaşanmaya başladığı bir döneme rastlamaktadır.

Bağımsızlığından her geçen gün biraz daha ödün veren Türkiye Cumhuriyeti, Anayasasında vurgulanan demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti olma özelliklerinden de hızla uzaklaşmaktadır. Yoksulluk ve işsizliğin artması, işçi ve emekçi sınıflarla birlikte küçük esnafı ve küçük memuru perişan duruma sokmuştur. Bu durum suçların artmasına ve yeni suç türlerinin çıkmasına neden olmuştur. Kimse evinde ve işyerinde kendini güvencede hissetmemektedir. Özelleştirme politikaları ile limanlar, köprüler, bankalar, fabrikalar gibi halkın birikimleriyle yapılmış tüm varlıklarımız ve stratejik varlıklarımız elden çıkarılmakta ve yabancı sermayeye mal edilmektedir. Türkiye'yi yöneten kadro bir yandan demokratik hakları kısıtlamak öte yandan ise laik devlet anlayışını ortadan kaldırmak için her türlü çabayı göstermektedir.

Amerikan emperyalizmi, ülke içindeki yandaşlarıyla birlikte, zaten NATO, ikili anlaşmalar ve benzeri sözleşmelerle büyük ölçüde

bağımsızlığını yitirmiş olan Türkiye'yi daha da bağımlı hale getirebilmek ve parçalamak için planlar yapmaktadır.

Bölgeye bakacak olursak, emperyalizm, Sovyetler Birliği'nin dengeleyici politikasının ortadan kalkması ile birlikte Büyük Orta Doğu projesi adıyla planladığı, Kuzey Afrika ve Orta Doğu ülkelerini Çin ve Hindistan sınırına kadar kendi hegemonyası altına almak için silahlı silahsız tüm saldırıları yapmaktadır. Afganistan ve Irak saldırıları bunun son örnekleridir.

Türkiye'nin yöneticileri bu projede Amerikan emperyalizminin yanında olduklarını açıklamışlardır.

Emperyalizm Afganistan ve Irak'ta yüz binlerce kadın, erkek ve çocuğu katletmiş, bu ülkelerin tarihini yok etmiş, Irak'ta Şii ve Sünni halkları birbirine düşman etmiş, böl ve yönet politikaları ile bölgeyi kan ve ateşe boğmuştur.

Ama bu bölgede gelişmiş silahlar kullanmasına, sürekli ek askeri birlik göndermesine rağmen Irak Direnişini ortadan kaldıramamış ve bir batağa saplanmıştır.

Bu durum, emperyalizmin Türkiye'ye yönelik hesaplarının da uzun vadede boşa çıkacağının bir kanıtıdır.

Bu açıdan 14 Nisan mitingi anlamlı ve önemlidir.

14 Nisan mitinginde yüz binlerce insanın yaşasın Türkiye'nin bağımsızlığı, kahrolsun emperyalizm, kahrolsun IMF, Türkiye laiktir, laik kalacak sloganlarını atması ABD'ye ve ülkemizdeki Amerikan işbirlikçilerine önemli bir uyarı olmuştur kanısındayım.

Sabrınızı zorlamamak için öğretmen mücadelesine, Köy Enstitülerinin bu mücadeledeki yerine ve bugün özetlemeye çalıştığım bu ortamda bu mücadelenin önemine kısaca değinmek istiyorum.

Türkiye açısından öğretmen mücadelesinin çok önemli olduğuna inanıyorum. Birlikte çalıştığım, uzun yıllar bağımsızlık ve demokrasi için verdikleri mücadelelerinde yanlarında olduğum öğretmen

arkadaşlarımın ve özellikle de Köy Enstitüsü kökenli olan öğretmen arkadaşlarımın Türkiye'nin Aydınlanma mücadelesinde de çok önemli katkıları vardır.

Köy Enstitülerinin temel amacı, Batı Aydınlanmasında olduğu gibi hilafet ve saltanatı yıkan,eski harfleri kaldıran, tekke ve zaviyeleri kapatan, eğitim, yargı gibi alanlarda laiklik anlayışını yerleştiren Cumhuriyet devrimini ya da Atatürk Devrimlerini Anadolu'ya yaymak ve burada yaşatmaktı. Bir başka deyişle, ulus yaratma, ulusal bilinci uyandırma, uygarlık, aklı ve bilimi toplumda egemen kılma, tüm yaşam alanlarını hurafelerden temizleme gibi girişimler ve kavramların hayata geçirilebilmesi için köy yoksullarından uygar vatandaş yaratmak gerekmekteydi. Bu anlamda, Köy Enstitüleri modeli Kemalist Cumhuriyet için yaşamsal önemdeydi. Tonguç, "Yaşayan Köy" adlı yapıtında bunu şöyle anlatmaktadır "Köylü insanı öylesine canlandırılmalı ve bilinçlendirilmeli ki, onu hiçbir kuvvet yalnız kendi hesabına ve insafsızca sömüremesin. Köy sakinlerine uşak ve köle işlemi yapılmasın. … Onlar da her vatandaş gibi ..haklarına kavuşabilsinler.." İlerici ve halka dönük bir hareket olan Köy Enstitüleri bürokrat kesimin ve özellikle de toprak ağalarının tepkisini çekmekteydi çünkü demokratik ve üretici nitelikleri feodal toplumun üretim ve yaşam biçimine ters düşmekteydi. Kaynağı ve hedef kitlesi nüfusun ezici çoğunluğunu oluşturan yoksul köylülük olan Köy enstitülerinde aydınlanmanın getirdiği özgür düşünce ortamında yetişen öğrenciler, edindikleri bilgileri yaşam alanına uygulamaya başladıkları andan itibaren, gericiliği, köy emekçilerinin yoksulluk nedenlerini, köylerdeki toprak ağalığı olayını sorgulamaya başlamışlardır. Köy Enstitüsü mezunu birçok yazar, çizer ve düşünürün de toplumsal yapıdaki gerilik ve çarpıklıkları dile getirmeleri ve sol düşünceyi paylaşmalarının nedeni kanımca budur. Bundan daha doğal bir şey olamazdı. Çünkü büyük bir düşünür, çok haklı olarak, insanların bilinçlerini, içinde bulundukları maddi yaşam koşullarının belirlediğini söyler.

Sonuçta, Köy Enstitüleri Osmanlı artığı bürokratların, kökleri kazınamamış toprak ağalarının, savaş vurguncusu burjuvazinin hedef tahtası haline geldiler ve bunların etkisi altındaki CHP iktidarı tarafından kapatıldılar. Mehmet Başaran'ın "Tonguç Baba" şiirinde söylediği gibi

"Komadı karanlığın ağaları

Ülke uyansın

Çiçeğe dursun

Komadı aydınlıktan korkanlar".

Ama yaydıkları ışık Türkiye'yi en karanlık dönemlerde bile aydınlatmaya devam etti.

Çok yetenekli yazarlar, şairler, aydınlar yetiştiren Köy Enstitüleri aklın ve bilimin ışığını Anadolu'nun en ücra köşelerine taşıdılar, Enstitülerin mücadeleci geleneğini Türkiye Öğretmen Sendikacılığı'nın örgütlü mücadelesine de taşıdılar.

İşte bu mücadeleci, devrimci geleneğe yukarıda anlattığım ülke ve bölge koşullarında çok ihtiyacımız var. Yani enstitülü arkadaşlarımın görevleri bitmedi, katlanarak devam etmekte.

Onlar Türkiye'nin tüm yurtseverleri ile birlikte bağımsızlık ve anti-emperyalizm ilkelerini savunmaktadırlar, savunmalıdırlar.

Hepinizi sevgiyle selamlıyorum.